

Oslo

Kommunerevisjonen

2023

Rekruttering og oppfølging av fosterhjem

Rapport 11

Siste publikasjoner fra Kommunerevisjonen i Oslo

Kommunerevisjonens rapporter 2023

Rapport 1/2023	Eierskapskontroll av Oslo Business Region AS
Rapport 2/2023	Personvern i skoler
Rapport 3/2023	Munchmuseets arbeid med habilitet og forebygging av misligheter og korrupsjon
Rapport 4/2023	Oppfølging av barn og unge etter koronapandemien - Ungdomsskole og skolehelsetjenesten
Rapport 5/2023	Eiendomsforvaltning av Oslo kommunes tomme bygg
Rapport 6/2023	Helsehus i Oslo - Bemanning og kompetanse
Rapport 7/2023	Kommunens bruk av innkjøpsmakt – Samkjøpsavtaler
Rapport 8/2023	Regnskapsrevisjonen 2022 – oppsummering av utvalgte undersøkelser
Rapport 9/2023	Lokal medvirkning i plansaker
Rapport 10/2023	Oppfølging av eierskapskontroller

Kommunerevisjonens rapporter 2022

Rapport 1/2022	Fossil- og utslippsfrie bygge- og anleggsplasser
Rapport 2/2022	Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen 2021
Rapport 3/2022	Sykkelsatsingen i Oslo
Rapport 4/2022	Bemanning i barnehager
Rapport 5/2022	Plan- og bygningsetatens arbeid med ulovlighetsoppfølging
Rapport 6/2022	Oppfølging etter rapport 6/2019 Vg3 fagopplæring i skole
Rapport 7/2022	Kostnadsoverskridelser i store og unike investeringsprosjekter
Rapport 8/2022	Eierskapskontroll - Oppfølgingen av Oslomodellen og samfunnsansvar
Rapport 9/2022	Eierskapskontroll av Fjellinjen AS
Rapport 10/2022	Økonomisk stønad til store barnefamilier
Rapport 11/2022	Oppfølging etter rapport 8/2019: Bemanning og kontinuitet i hjemmetjenesten
Rapport 12/2022	Ansettelse av ledere
Rapport 13/2022	Planlegging av anskaffelser
Rapport 14/2022	Arbeidsforberedende trening
Rapport 15/2022	Beredskap ved bortfall av vann

Forord

Denne rapporten er resultat av en forvaltningsrevisjon om Oslo kommunes rekruttering og oppfølging av fosterhjem.

Undersøkelsen er forankret i kontrollutvalgets vedtak av 30. august 2022 (sak 59) og tilhører området brukertilpassede tjenester med tilstrekkelig kvalitet, jf. bystyrets vedtak *Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2020–2024* av 21. oktober 2020 (sak 283).

Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave for Oslo kommune. Forvaltningsrevisjon er definert slik i kommuneloven § 23-3:

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Forvaltningsrevisjon i Oslo kommune gjennomføres iht. gjeldende standard for forvaltningsrevisjon i kommuner og fylkeskommuner i Norge (RSK 001).

Prosjektet er gjennomført av førsterevisor Erik-André Høgseth Haavind og seniorrådgiver Inger-Johanne Kramer. Sistnevnte har vært prosjektleder i hoveddelen av undersøkelsen, mens Haavind var prosjektleder i store deler av avslutningsfasen.

Vi vil takke Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap, Barne- og familieetaten, Bydel Nordstrand og Bydel Sagene for nødvendig bistand i løpet av prosjektet.

12. mai 2023

Morten A. Engebretsen (sign)
ass. avdelingsdirektør

Inger-Johanne Kramer (sign)
seniorrådgiver

Innhold

Hovedbudskap.....	5
Sammendrag	5
1. Innledning.....	9
1.1 Bakgrunn.....	9
1.2 Formål og problemstillinger	10
1.3 Avgrensninger	10
1.4 Revisjonskriterier.....	11
1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring	11
1.6 Rapportens oppbygging.....	11
2. Organisering av barneverntjenesten i de to bydelene	12
2.1 Omsorgsteamet i Bydel Nordstrand	12
2.2 Omsorgsteamet i Bydel Sagene	13
3. Oppfølging av barn i fosterhjem.....	15
3.1 Rutiner	15
3.2 Omsorgs- og arbeidsplaner	16
3.3 Oppfølgingsarbeidet	18
3.4 Brukererfaringer	26
4. Opplæring, rådgivning og veiledning av fosterforeldre	28
4.1 Informasjon om barnet.....	28
4.2 Opplæring, råd og veiledning	29
4.3 Evaluering av fosterhjemsavtalen	32
5. Barne- og familieetaten	33
5.1 Organisering og utvikling i etaten på fosterhjemsområdet.....	33
5.2 Rekrutteringsarbeidet	34
6. Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger	42
6.1 Konklusjoner.....	42
6.2 Anbefalinger	43
7. Uttalelser til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering av disse.....	45
7.1 Byråden for oppvekst og kunnskap	45
7.2 Bydel Nordstrand.....	45
7.3 Bydel Sagene	47
7.4 Barne- og familieetaten	47
Referanser.....	50
Tabelloversikt.....	51
Vedlegg 1 Revisjonskriterier	53
1 Oppfølging av barn og unge i fosterhjem	53
2 Opplæring, rådgivning, veiledning og støtte til fosterforeldre.....	57
3 Rekruttering av fosterhjem	59
Vedlegg 2 Metode	63

1	Generelt om forvaltningsrevisjon	63
2	Beskrivelse av prosjektgjennomføring	63
	Vedlegg 3 Økonomiske rammebetingelser for fosterhjem	67
	Vedlegg 4 Uttalelse fra Byråd for oppvekst og kunnskap	69
	Vedlegg 5 Uttalelse fra Bydel Nordstrand.....	71
	Vedlegg 6 Uttalelse fra Bydel Sagene	74
	Vedlegg 7 Uttalelse fra Barne- og familieetaten	77

Hovedbudskap

Kommunerevisjonen har undersøkt kommunens arbeid med rekruttering av fosterhjem ved Barne- og familieetaten og oppfølging av fosterhjem ved Bydel Nordstrand og Bydel Sagene.

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde blant annet utarbeidet omsorgsplaner, jevnlig vurdert om det var behov for tiltak som kunne bedre barnets situasjon, og lagt til rette for samtaler med barna alene. Dette var viktige sider ved bydelenes oppfølging. Det var samtidig svakheter i bydelenes oppfølging av barn i fosterhjem og i Bydel Nordstrands innhenting og bruk av brukererfaringer. Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde på flere områder også sørget for opplæring, rådgivning og veiledning til fosterforeldrene. Det var imidlertid en mangel at bydelene ikke gjennomgikk fosterhjemsavtalen sammen med fosterforeldrene, og det var også enkelte andre forbedringspunkter i bydelenes arbeid.

Barne- og familieetaten hadde gjennomført flere rekrutteringsaktiviteter og hadde høsten 2022 ferdigstilt et kunnskapsgrunnlag for fosterhjemsrekruttering. Det var likevel svakheter ved etatens rekrutteringsarbeid på viktige områder. Etaten hadde blant annet ikke en egen strategi for å sikre et differensiert tilbud og hadde i liten grad iverksatt særskilte tiltak for å rekruttere fosterhjem til barn det erfaringsmessig var vanskelig å få fosterhjem til. Dette ga risiko for at rekrutteringsarbeidet i for liten grad var innrettet mot grupper av barn med størst udekket behov for fosterhjem.

Sammendrag

Fosterhjem er private hjem som tar vare på barn på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak etter barnevernloven. Fosterhjem er det foretrukne omsorgstiltaket for barn som ikke kan bo hos foreldrene. Ved utgangen av 2021 bodde 736 barn fra Oslo i fosterhjem. De siste årene har det vært en villet dreining fra å plassere barn i institusjon til å plassere barn i fosterhjem. Det bor derfor flere barn med sammensatte behov i fosterhjemmene nå enn tidligere, og mange fosterhjem har derfor behov for veiledning og tett oppfølging. Det er en samfunnsutfordring å rekruttere et tilstrekkelig antall fosterhjem som dekker de behovene barna har (NOU 2018:18 *Trygge rammer for fosterhjem*).

Formålet med denne undersøkelsen har vært å fremskaffe informasjon og avdekke eventuelle svakheter for å kunne bidra til forbedringer i kommunens arbeid på området.

Problemstillingen i denne forvaltningsrevisjonen har vært:

- Er Oslo kommunes arbeid med rekruttering og oppfølging av fosterhjem tilfredsstillende?

Problemstillingen har blitt belyst gjennomfølgende delproblemstillinger:

- Er Barne- og familieetatens arbeid med rekruttering av fosterhjem tilfredsstillende?
- Er bydelsbarnevernets oppfølging av barn og unge i fosterhjem tilfredsstillende?
- Er opplæringen, rådgivningen, veiledningen og støtten til fosterforeldre før og etter at barnet flytter inn, tilfredsstillende?
- Hvordan innhentes og brukes erfaringer fra brukere?

De reviderte virksomhetene har vært Bydel Nordstrand, Bydel Sagene og Barne- og familieetaten. Forvaltningsrevisjonen bygger på intervjuer, dokumentgjennomgang og gjennomgang av enkeltsaker i de to bydelene.

Undersøkelsesperioden har vært 2021 og 2022. Hovedtyngden av datainnsamlingen foregikk i mellom oktober 2022 og januar 2023. Datainnsamlingen er gjennomført via intervjuer, møter og dokumentinnsamling. Kommunerevisjonen har også hatt samtaler med enkelte fosterforeldre.

Revisjonskriteriene er blant annet utledet fra barnevernloven, forskrift om fosterhjem, kommuneloven, veiledere fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023. Ny barnevernslov trådte i kraft 1. januar 2023. Samtidig ble det gjennomført enkelte endringer i forskrift om fosterhjem. Relevante endringer er kort omtalt i vedlegg 1.

Sentrale vurderinger

Oppfølging av barn i fosterhjem

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde på flere områder etablert en praksis for å følge opp barnets situasjon i fosterhjemmet. Det var blant annet utarbeidet omsorgsplaner, det var lagt til rette for samtaler alene med barnet, og bydelene hadde rutiner for oppfølging av tilsynsrapporter med fosterhjem. Bydelene hadde også en praksis som innebar at det jevnlig ble vurdert om det var behov for endringer eller tiltak for å bedre barnets situasjon.

Bydel Nordstrand gjennomførte oppfølgingsbesøk i tråd med lovverkets minimumskrav. Bydel Sagene hadde i 2021 gjennomført oppfølgingsbesøk i tråd med minimumskravene i lovverket. I 2022 hadde ikke alle fosterhjemsbarn i bydelen fått oppfølgingsbesøk i tråd med dette kravet. Begge bydelene hadde et forbedringspotensial når det gjaldt å dokumentere vurderingen av hvor mange oppfølgingsbesøk det var behov for i det enkelte fosterhjem, utover lovverkets minimumskrav.

Det var en svakhet at bydelene ikke utarbeidet arbeidsplaner til barn bosatt i ordinære fosterhjem som grunnlag for den praktiske oppfølgingen av barnas særlige behov. Manglende arbeidsplaner ga risiko for at barna ikke fikk tilstrekkelig målrettet og systematisk oppfølging tilpasset deres særlige behov.

Brukererfaringer

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene syntes å ha etablert en praksis hvor klager og mishagsyttringer fra barn og fosterforeldre ble brukt i bydelenes løpende forbedringsarbeid. Det var likevel en svakhet at Bydel Nordstrand utover dette ikke hadde innhentet brukererfaringer til bruk i sitt forbedringsarbeid. Bydel Sagene hadde i noen grad innhentet brukererfaringer til bruk i sitt forbedringsarbeid. Kommunerevisjonen stiller spørsmål om dette arbeidet kunne vært satt mer i system.

Opplæring og rådgivning til fosterhjem

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde på flere områder sørget for opplæring, rådgivning og veiledning til fosterforeldrene. Begge bydeler synes å ha sørget for at fosterforeldrene fikk informasjon om barnet før plasseringen, men fosterforeldrene ble ikke involvert ved utarbeidelse av omsorgsplaner for barna.

Bydelene hadde etablert en praksis hvor fosterforeldrenes behov for opplæring, veiledning og råd ble vurdert regelmessig, og bidro til at fosterforeldrene fikk veiledning, kursing eller rådgivning ved behov. Kommunerevisjonen merker seg at vurderingene av fosterforeldrenes behov i liten grad var omtalt i bydelenes rutiner. Bydelene hadde lagt til rette for at fosterforeldrene kunne ta kontakt ved behov for opplæring, veiledning og råd.

Undersøkelsen tyder på at ordinære fosterhjem som oftest fikk grunnopplæring som forutsatt før plassering av barn. Kommunerevisjonen merker seg at Bydel Sagene ikke hadde rutiner for å følge opp at fosterforeldrene gjennomførte grunnopplæring i etterkant av plasseringen når de ikke hadde fått opplæring i forkant. Dette kan gi risiko for at fosterforeldrene ikke får slik opplæring. Kommunerevisjonen merker seg videre at Bydel Nordstrand ikke alltid sørget for opplæring ved plasseringer i fosterhjem i familie og nære nettverk. Kommunerevisjonen viser i den forbindelse til at Barne- og familieetaten hadde etablert et eget opplæringsprogram for disse fosterhjemmene.

Ingen av bydelene gjennomgikk fosterhjemsavtalene minimum én gang i året sammen med fosterforeldrene. Dette var ikke i tråd med forskrift om fosterhjem.

Barne- og familieetatens rekruttering av fosterhjem

Etaten hadde gjennomført en rekke rekrutteringsaktiviteter. Det var likevel svakheter ved Barne- og familieetatens arbeid med rekruttering av fosterhjem. Verken etaten eller Oslo kommune hadde en egen strategi eller plan for å sikre et differensiert tilbud av fosterhjem i tråd med behov. Barne- og familieetaten hadde i liten grad iverksatt særskilte tiltak for å sikre et tilstrekkelig antall fosterhjem til barn under 6 år, søskenpar, ungdommer og barn med funksjonsnedsettelser, selv om mangel på slike fremsto som en kjent utfordring. Høsten 2022 gjennomførte etaten enkelte målrettede rekrutteringstiltak, blant annet for å rekruttere fosterforeldre med minoritetsbakgrunn. Det var likevel risiko for at rekrutteringsarbeidet i for liten grad var innrettet mot grupper av barn med størst udekket behov for fosterhjem.

Etaten hadde i liten grad fulgt opp klargjorte fosterhjem i perioden fra utbruddet av koronapandemien til januar 2023. Dette til tross for at etaten hadde vurdert at det var risiko for å miste klargjorte fosterhjem til andre aktører på fosterhjemsfeltet.

Barne- og familieetaten hadde i november 2022 ferdigstilt en kartlegging av etatens rekrutteringsarbeid og et kunnskapsgrunnlag for rekrutteringsarbeidet. Etaten hadde før dette ikke hatt en helhetlig kunnskapsbasert oversikt over behov for fosterhjem og mulige tiltak på rekrutteringsområdet for Oslo kommune.

Barne- og familieetaten hadde ikke fullstendig oversikt over enkelte av sine rekrutteringsaktiviteter. Blant annet hadde etaten ikke fullstendig oversikt over antall deltakere på informasjonsmøter for potensielle fosterhjem. Det var også et forbedringspotensial ved etatens samlede informasjon om barn det søkes om fosterhjem til. Disse forholdene kunne gi risiko for at etaten ikke hadde nødvendig oversikt over sentral styringsinformasjon av betydning for rekrutteringsarbeidet. Kommunerevisjonen stiller spørsmål ved etatens informasjonsutveksling med bydelene om fosterhjem etaten hadde rekruttert.

Anbefalinger

Kommunerevisjonen anbefaler at byråden for oppvekst og kunnskap

- vurderer tiltak for å sikre at oppfølgingen av barn i fosterhjem er systematisk og planmessig
- følger opp Barne- og familieetatens forbedringsarbeid knyttet til rekruttering av fosterhjem

Kommunerevisjonen anbefaler at barneverntjenestene i begge bydelene

- iverksetter tiltak for å sikre at brukererfaringer fra fosterforeldre innhentes og brukes i barneverntjenestenes forbedringsarbeid
- vurderer tiltak for å sikre at oppfølgingen av barnas behov i ordinære fosterhjem er systematisk og planmessig
- vurderer behov for tiltak for å sikre at fosterforeldre får nødvendig opplæring

Kommunerevisjonen anbefaler at Barne- og familieetaten

- iverksetter tiltak for å sikre at det er tilgjengelig et tilstrekkelig og differensiert tilbud av fosterhjem, spesielt for de gruppene av barn hvor det er størst udekket behov
- vurderer tiltak for å sikre styringsinformasjon og bedre informasjonsutveksling om vesentlige forhold i rekrutteringsarbeidet

Uttalelser til rapporten

Kommunerevisjonen har mottatt uttalelser til rapporten fra byråden for oppvekst og kunnskap, Bydel Nordstrand, Bydel Sagene og Barne- og familieetaten. I uttalelsene blir det varslet tiltak som er relevante for anbefalingene gitt i rapporten. Det er redegjort nærmere for uttalelsene og Kommunerevisjonens vurdering av disse i kapittel 7, og uttalelsene ligger i sin helhet i vedlegg 4-7.

1. Innledning

Fosterhjem er det foretrukne omsorgstiltaket for barn som ikke kan bo hos foreldrene. De siste årene har det vært en villet dreining fra å flytte barn fra institusjon til å flytte barn til fosterhjem. Det bor derfor flere barn med sammensatte behov i fosterhjemmene nå enn tidligere, og mange fosterhjem har derfor behov for veiledning og tett oppfølging (byrådsak 71/22 *Kvalitetsreform for Oslos barnevern*). Det er en samfunnsutfordring å rekruttere et tilstrekkelig antall fosterhjem som dekker de behovene barna har. Vista Analyse, som gjennomførte en utredning av kommunenes tilbud til fosterhjem, mener at mangel på tilgjengelige fosterhjem i seg selv er en årsak til andre utfordringer innen barnevernet, som stor bruk av akuttiltak og mange ikke-planlagte flyttinger (NOU 2018:18 *Trygge rammer for fosterhjem*).

1.1 Bakgrunn

Fosterhjem er private hjem som tar vare på barn på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak etter barnevernloven. Dette kan være etter omsorgsovertakelse eller når foreldrene selv plasserer et barn utenfor hjemmet, jf. barnevernloven § 4-22. Ved utgangen av 2021 var åtte av ti fosterhjems plasseringer på landsbasis omsorgsovertakelser etter barnevernloven.

Ved utgangen av 2020 bodde 763 barn fra Oslo i fosterhjem, mens tilsvarende tall ved utgangen av 2021 var 736. I Oslo betyr dette at omtrent 6 av 1000 barn i alderen 0–17 år bodde i fosterhjem. På landsbasis var 8883 barn bosatt i fosterhjem. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) peker på at det har vært en svak nedgang i barn som bor i fosterhjem fra 2017.

Bufdir skiller mellom fire typer fosterhjem: ordinære fosterhjem, fosterhjem for barn i familie og nettverk, beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem¹. Fosterhjem som er rekruttert blant barnets familie eller nære nettverk, anses som fosterhjem på linje med ordinære kommunale fosterhjem. Beredskapshjem er fosterhjem for barn som må flytte ut av hjemmet på kort varsel, hvorav én av de voksne er engasjert av en offentlig eller privat oppdragsgiver på fulltid. Spesialiserte fosterhjem (heretter familiehjem) kan være et alternativ for barn som trenger mer oppfølging enn det ordinære fosterhjem gir. I familiehjem bør en av de voksne ha relevant utdanningsbakgrunn, yrkesmessig erfaring eller tidligere erfaring som fosterhjem. Familiehjem er et fulltidsoppdrag som innebærer høyere økonomiske ytelser enn i ordinære fosterhjem. En omtale av de økonomiske rammebetingelsene i fosterhjem finnes i vedlegg 3.

I Oslo kommune er det Barne- og familieetaten som har hovedansvaret for fosterhjemstilbudet, blant annet for rekruttering og opplæring av fosterforeldre før barnet flytter inn. Barneverntjenesten i bydelene bestemmer om de vil ha bistand fra Barne- og familieetaten eller selv rekruttere et fosterhjem. Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Barne- og familieetaten har plikt til å bistå med plassering av barn i fosterhjem etter anmodning fra bydelsbarnevernet. Det er barneverntjenesten som godkjenner det enkelte fosterhjemmet, og barneverntjenesten har også ansvar for å følge opp hjemmet under plasseringen.

¹ <https://www.bufdir.no/fosterhjem/ulike-typer-fosterhjem/>

Det har vært utfordringer med å rekruttere fosterhjem nasjonalt over flere år (Menon Economics og NTNU Samfunnsforskning, 2023). Barne- og familieetaten oppnådde i årene 2016–2020 ikke måltallene for nye klargjorte² fosterhjem, og resultatet gikk ned år for år i perioden. I 2021 hadde etaten satt seg mål om å klargjøre 85 nye ordinære fosterhjem, mens antall nye fosterhjem som ble klargjort, var 24. I 2022 ble 17 slike fosterhjem klargjort. I årsberetningen for 2021 pekte etaten på koronapandemien og dommer fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen som mulige forklaringer på det lave antallet klargjorte fosterhjem. Barne- og familieetatens årsberetning for 2022 viste at antall nye klargjorte ordinære fosterhjem i det statlige Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) Region øst ble halvert fra 213 hjem i 2021 til 107 i 2022. I årsberetningen for 2022 viste etaten til at rekrutteringsaktivitetene ble innrettet for å ivareta barnas behov bedre, og at dette innebar at det ble rekruttert færre fosterhjem totalt.

Byrådet la frem *Kvalitetsreform for Oslos barnevern* (byrådssak 71/22) våren 2022. Saken ble behandlet i bystyret 19. oktober 2022 (sak 316). Barne- og familieetaten fikk i den forbindelse flere oppdrag på fosterhjemsområdet, herunder blant annet å

- utvikle et kunnskapsgrunnlag og standardiserte metoder og verktøy for bruk i arbeidet med rekruttering av fosterhjem i barnets familie og nære nettverk
- kartlegge innhold i grunnopplæringen og veiledningstilbudet for fosterhjem
- kartlegge rekruttering, organisering, opplæring og veiledning til tilsynspersoner
- utrede fosterhjemsområdet i sin helhet, blant annet knyttet til organiseringen og arbeidsdelingen av fosterhjemsarbeidet mellom bydelene og Barne- og familieetaten.

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å gi kontrollutvalget og bystyrets organer informasjon om kommunens arbeid med rekruttering og oppfølging av fosterhjem og eventuelt bidra med informasjon av betydning for kommunens utviklings- og forbedringsarbeid på området.

Undersøkelsens hovedproblemstilling har vært følgende:

- Er Oslo kommunes arbeid med rekruttering og oppfølging av fosterhjem tilfredsstillende?

Problemstillingen har blitt belyst gjennom følgende delproblemstillinger:

- Er Barne- og familieetatens arbeid med rekruttering av fosterhjem tilfredsstillende?
- Er bydelsbarnevernets oppfølging av barn og unge i fosterhjem tilfredsstillende?
- Er opplæringen, rådgivningen, veiledningen og støtten til fosterforeldre før og etter at barnet flytter inn, tilfredsstillende?
- Hvordan innhentes og brukes erfaringer fra brukere?

1.3 Avgrensninger

Forvaltningsrevisjonen har vært avgrenset mot å revidere:

- ettervernstiltak
- bydelenes rekruttering av fosterhjem
- godkjenning av fosterforeldre og fosterhjem til enkelt barn

² Fosterhjem som er klare til å bosette barn.

- bydelenes tilsyn som fosterhjemscommune der barnet er plassert i fosterhjemmet av en annen bydel eller kommune
- barnevernfaglige vurderinger i enkeltsaker
- bydelens oppfølging av barnets biologiske foreldre
- barnets samvær med biologiske foreldre og barneverntjenestens arbeid og oppfølging knyttet til dette.

1.4 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er målestokken som ligger til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger. De er i hovedsak utledet fra følgende kilder:

- barnevernloven
- forskrift om fosterhjem
- kommuneloven
- veiledere fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
- Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023

Kriteriene i denne forvaltningsrevisjonen presenteres i kapittel 3–5. Kriteriene og grunnlaget for disse fremgår i sin helhet i vedlegg 1.

Ny barnevernslov trådte i kraft 1. januar 2023. Samtidig ble det gjennomført enkelte endringer i forskrift om fosterhjem. Relevante endringer er kort omtalt i vedlegg 1.

1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring

De reviderte virksomhetene i undersøkelsen har vært Bydel Nordstrand, Bydel Sagene og Barne- og familieetaten.

Forvaltningsrevisjonen bygger på intervjuer, dokumentgjennomgang og gjennomgang av enkeltsaker. Vi har blant annet gjennomgått rutiner, prosedyrer, referater og kartlegginger. Det er også gjennomført intervjuer med tolv relevante ansatte i de reviderte virksomhetene.

Undersøkelsesperioden har vært 2021 og 2022. Hovedtyngden av datainnsamlingen foregikk mellom oktober 2022 og januar 2023.

For mer utfyllende beskrivelse av de ulike elementene i metoden, se vedlegg 2.

1.6 Rapportens oppbygging

I kapittel 2 er det redegjort for organiseringen av fosterhjemsarbeidet i Bydel Nordstrand og Bydel Sagene. I kapittel 3 vurderer vi oppfølgingen av barn i fosterhjem i Bydel Nordstrand og Bydel Sagene, herunder forhold knyttet til omsorgs- og arbeidsplaner, oppfølgingsbesøk og brukererfaringer. Kapittel 4 handler om bydelenes arbeid med å sikre opplæring, veiledning og rådgivning til fosterforeldre. I kapittel 5 vurderer vi Barne- og familieetatens arbeid med å rekruttere fosterhjem.

Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger presenteres i kapittel 6. I kapittel 7 oppsummerer og vurderer vi vesentlige momenter i uttalelsene fra byråden for oppvekst og kunnskap, Bydel Nordstrand, Bydel Sagene og Barne- og familieetaten. Uttalelsene følger i sin helhet som vedlegg 4–7. I vedlegg 3 redegjør vi kort for de økonomiske rammebetingelsene for fosterhjem.

2. Organisering av barneverntjenesten i de to bydelene

Barneverntjenesten i Bydel Nordstrand var organisert i tre team:

- mottak og undersøkelse
- tiltak
- omsorg

Teamene hadde hver sin leder. Videre var det et innsatsteam, som lå under tiltaksteamet. Dette teamet ga veiledning i familier, men ikke i fosterhjem hvor barnet var bosatt etter omsorgsovertakelse. I tillegg var det et stabsteam som besto av én fagkontroller og to kontrollere på økonomiområdet.

I Bydel Sagene var barneverntjenesten organisert i fem team:

- mottak
- undersøkelse
- tiltak 1
- tiltak 2
- omsorg og familie.

Sistnevnte besto av familieveiledere som gjennomførte tiltak i hjemmet med sikte på å forebygge flyttinger fra biologisk familie og omsorgsovertakelser. I tillegg var det en merkantil enhet.

Når fosterhjem var vedtatt som hjelpetiltak, var det tiltaksteamet i Bydel Nordstrand som hadde ansvaret for oppfølgingen av fosterhjemmet. Tilsvarende gjaldt som hovedregel i Bydel Sagene. Dersom det ble besluttet omsorgsovertakelse, ble saken i begge bydelene overført til omsorgsteamet.

2.1 Omsorgsteamet i Bydel Nordstrand

Omsorgsteamet besto av teamlederen og seks saksbehandlere som var utdannet som barnevernspedagoger og sosionomer. Ifølge team- og barnevernlederen var bemanningen stabil.

Foruten ansvaret for å følge opp barna og fosterhjemmene hadde saksbehandlerne ansvaret for oppfølgingen av barnas biologiske foreldre. Ansvaret innebar blant annet å administrere oppdragsavtaler med fosterhjem, tilsynsførere, besøkshjem, støttekontakter og andre aktører i barnas liv.

For et par år siden tilsa teamets arbeidsbelastning ifølge teamlederen for omsorgsteamet at én stilling midlertidig kunne overføres fra omsorgsteamet til mottaks- og undersøkelsesteamet. Stillingen var fra høsten 2022 tilbakeført ettersom arbeidsbelastningen på omsorgsteamet igjen var økt. Team- og barnevernlederen mente at teamet nå var tilstrekkelig bemannet, og at saksbehandlerne i utgangspunktet hadde nok tid til å følge opp fosterhjemmene. Dette kunne ifølge teamlederen og saksbehandlerne endre seg dersom det var forhold i enkelte saker som krevde mye oppfølging fra den ansvarlige saksbehandleren. Teamlederen fordelte saker i samarbeid med saksbehandlerne, og ved fordelingen ble det blant annet tatt hensyn til den enkeltes arbeidsbelastning. Ble arbeidspresset for stort, ble det ifølge teamlederen satt inn en saksbehandler nr. 2 på saken.

Det var ukentlige teammøter hvor blant annet saker meldt inn av saksbehandlerne ble drøftet. Ifølge teamleder var det planlagt at møtene også skulle benyttes til praktiske øvelser i eksempelvis foreldreintervjuer.

2.1.1 Ledelsens oppfølging av omsorgsteamets arbeid

Barnevernlederen hadde tillit til at omsorgsteamet ivaretok sine oppgaver på en god måte, og at teamlederen ved behov løftet saker til ham. Han opplevde å ha god oversikt i de sakene hvor det er mye «støy», og at han ofte ble involvert i de krevende sakene. Teamlederen oppga at hun involverte og drøftet saker med barnevernlederen ved behov, spesielt i kostnadskrevenne saker eksempelvis ved bruk av familiehjem.

I tillegg til de ukentlige teammøtene fulgte teamlederen opp hver enkelt saksbehandler i såkalte «saksoppfølgingsmøter» som ble avholdt 4–5 ganger i året. I disse møtene ble alle sakene vedkommende hadde ansvaret for, gjennomgått. Aktuelle temaer var blant annet om oppfølgingsbesøk var gjennomført, situasjonen i fosterhjemmet og om det var behov for forsterkning eller avlastning. Videre oppga teamlederen at hun fulgte opp nøkkeltall i barneverntjenestens saksbehandlingssystem Familia, eksempelvis når det gjaldt kravene knyttet til omsorgsplaner og oppfølgings- og tilsynsbesøk.

Ifølge barnevernlederen gjennomførte fagkontrolleren månedlige stikkprøvekontroller blant annet i saksmapper. Ifølge fagkontrolleren ble internkontrollskjemaene innført i 2022, og kontrollene hadde så langt bestått i å sjekke at skjemaene var tatt i bruk.

2.2 Omsorgsteamet i Bydel Sagene

Teamet besto av ni personer: Seksjonslederen, en fagkonsulent, en familieveileder og seks saksbehandlere, som hovedsakelig var utdannet som barnevernspedagoger og sosionomer.

Saksbehandlerne hadde ansvar for å følge opp barna, fosterhjemmene og barnas biologiske foreldre. Ansvaret innebar blant annet å administrere oppdragsavtaler med fosterhjem, tilsynsførere, støttekontakter og andre aktører i barnas liv. Seksjonslederen oppga at hun ved fordelingen av saker blant annet tok hensyn til den enkeltes arbeidsbelastning.

Seksjonslederen hadde meldt behov for økte ressurser til barnevernlederen, og det var høsten 2022 ansatt en student i etterkant av praksisperioden i 50 prosent. Ifølge seksjonslederen var det i samme periode overført ytterligere én stilling fra et annet team for å dekke opp sykefravær i omsorgsteamet. Bydelen oppga at det i tillegg var flyttet én stilling fra undersøkelsesteamet til omsorgsteamet som ble besatt i januar 2023. Seksjonslederen oppga at hun fremover ville tilstrebe å ha en saksbehandler nr. 2 i alle saker, i tilfelle arbeidsbelastningen ble for stor for hovedsaksbehandleren.

Det var ukentlige teammøter, hvor blant annet saksbehandlerne kunne melde inn saker til drøftelse i teamet.

2.2.1 Ledelsens oppfølging av omsorgsteamets arbeid

Barnevernlederen opplevde at hun var godt informert om eventuelle utfordringer i tjenesten, blant annet igjennom tett og daglig kontakt med seksjonslederne og via ledermøter. Seksjonslederen oppga at hun ved behov drøftet enkeltsaker og andre

forhold i ledermøter eller med barnevernlederen alene. Dette gjaldt eksempelvis i alle saker om tilbakeføringer eller saker der det ble gjort endringer i samværsomfang.

I tillegg til de ukentlige teammøtene avholdt seksjonslederen saksoppfølgingsmøter med hver enkelt saksbehandler minst hver tredje uke. Hun stilte da spørsmål om oppfølgingen av det enkelte barn, utviklingen til barna, fosterhjemmene og familien. I tillegg oppga hun at hun gjennomførte tilfeldige stikkprøver i saksmappene på ulike fokusområder, for eksempel om barnets stemme ble ivaretatt, eller om det var lagt til rette for god kontakt med barnet på oppfølgingsbesøkene. Det hendte også at hun tok stikkprøvekontroller knyttet til barns tiltaksplaner, omsorgsplaner og oppfølgingsbesøk i fagsystemet Familia.

3. Oppfølging av barn i fosterhjem

I dette kapitlet ser vi på barneverntjenesten i Bydel Nordstrand og Bydel Sagene sine skriftlige rutiner for oppfølging av barn i fosterhjem, planene for barnas omsorgssituasjon og bydelenes oppfølging av fosterhjemmene. I tillegg har vi sett på barneverntjenestenes bruk av brukererfaringer i forbedringsarbeidet.

3.1 Rutiner

3.1.1 Revisjonskriterium

- Barneverntjenesten bør ha skriftlige rutiner for oppfølgingen av barn i fosterhjem.

Herunder bør rutinene omhandle sentrale forhold i barneverntjenestens oppfølgingsarbeid.

3.1.2 Faktabeskrivelse

I Bydel Nordstrand hadde barneverntjenestens fagkontroller ansvaret for å utarbeide og justere rutiner og prosedyrer, eksempelvis ved endringer i regelverket eller etter innspill fra teamlederen. Ifølge barnevernlederen i Bydel Sagene samarbeidet seksjonslederen og fagkonsulenten om å utarbeide og eventuelt vurdere behovet for nye rutiner på omsorgsteamet.

Begge bydelene hadde rutiner eller prosedyrer for barneverntjenestens oppfølging av barn bosatt i fosterhjem, og disse var tilgjengelige i EQS i Bydel Nordstrand og i SharePoint i Bydel Sagene. Bydel Nordstrand hadde nylig oppdatert prosedyren. Bydel Sagene hadde sist revidert rutinene i juni 2021. Ifølge barnevernlederen i Bydel Sagene var det startet et arbeid med å flytte relevante rutiner til EQS. Bydelenes rutiner inneholdt lenker til ulike dokumenter, eksempelvis mal for referat fra oppfølgingsbesøk i fosterhjem og rundskriv og veiledere fra statlige myndigheter.

Begge bydelene benyttet Oslo kommunes mal for referat fra oppfølgingsbesøk som var tilgjengelig i fagsystemet Familia. Malen inneholdt veiledningspunkter som skulle besvares dersom de var relevante, blant annet om barnets beskrivelse av situasjonen i fosterhjemmet, barnets utvikling og fosterforeldrenes beskrivelse av samarbeidet med andre aktører.

Malen la videre opp til at det skulle gjennomføres milepælsamtaler ved sentrale overganger i barnets liv, eksempelvis knyttet til overgangen til å bli part i saken (14/15 år) og ved planleggingen av ettervern (16/17 år).

Barnets kontaktperson skulle i henhold til referatmalen gjøre en barnevernfaglig vurdering knyttet til blant annet barnets utvikling fra forrige oppfølgingsbesøk og om

- barnets utfordringer og behov ble møtt på en hensiktsmessig måte
- iverksatte tiltak, tilsyn og veiledning fungerte som forutsatt
- det var behov for endringer
- det var forhold som burde tas opp med andre involverte rundt barnet

Bydel Sagene hadde i tillegg utarbeidet en rutine for oppfølgingsbesøk hvor det var presisert at barnet skulle oppfordres/tilbys å snakke alene med kontaktpersonen.

Bydelene benyttet Oslo kommunes mal for omsorgsplan. I henhold til malen skulle denne inneholde en kort situasjonsbeskrivelse med henvisning til vedtak fra fylkesnemnda eller domstol, plasseringens varighet, plasseringssted, intensjon for kontakt og samvær med foreldre/familie og barnets særlige behov over tid. Under punktet *barnets særlige behov over tid* var det vist til at det kunne være viktig å tydeliggjøre at barn under barneverntjenestens omsorg ville ha behov for særlig støtte ved viktige overganger, som fra barneskole til ungdomsskole og ved overgang til egen bostedssituasjon.

Bydel Nordstrand hadde i 2022 tatt i bruk et internkontrollskjema som var tilgjengelig på barneverntjenestens intranett. Skjemaet skulle hjelpe den enkelte barnevernkonsulent til blant annet å sikre riktig oppfølging og registrering i sakene. Samlet sett omhandlet skjemaet prosessen fra opprettelse til avslutning av saken, herunder ulike kontrollpunkter knyttet til oppfølgingen av fosterhjem. Videre skulle status i saken registrere fire ganger årlig. Dette ble fulgt opp på barneverntjenestens «statistikkdager», som ble avholdt fire ganger årlig i forbindelse med rapportering til Statistisk sentralbyrå (SSB), Statsforvalteren og Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap.

Rutinene og prosedyrene var en del av nyansattopplæringen i begge bydelene. Saksbehandlerne vi snakket med, kjente til rutinene, prosedyrene og dokumentmalene.

3.1.3 Kommunerevisjonens vurdering

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde rutiner for barneverntjenestens oppfølging av barn bosatt i fosterhjem. Rutinene omhandlet sentrale forhold av betydning for bydelenes oppfølging av barn i fosterhjem.

3.2 Omsorgs- og arbeidsplaner

3.2.1 Revisjonskriterier

- Ved overtakelse av omsorgen for et barn skal barneverntjenesten vedta en plan for barnets omsorgssituasjon. Videre bør barneverntjenesten utarbeide en arbeidsplan som tydeliggjør hvordan barnets særlige behov skal ivaretas.

Barneverntjenesten skal ved omsorgsovertakelse vedta en foreløpig plan for barnets omsorgssituasjon. Videre skal barneverntjenesten senest to år etter fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse vedta en plan for barnets fremtidige omsorgssituasjon.

3.2.2 Faktabeskrivelse

Ifølge prosedyren i Bydel Nordstrand skulle barnevernkonsulentene utarbeide en omsorgsplan for å beskrive barnets fremtidige omsorgssituasjon, hvor barnet skulle bo, og barnets samvær og kontakt med sin biologiske familie. Den ansvarlige barnevernkonsulentene skulle kontrollere og signere i internkontrollskjemaene for at det forelå en gyldig omsorgsplan i saken. Prosedyren hadde en lenke til relevante saksbehandlingsrutiner i fagsystemet Familia.

Foruten omsorgsplaner var det i fagsystemet Familia en mal for arbeidsplan, og det var angitt at arbeidsplanen kunne benyttes som et supplement til ordinær omsorgsplan, eksempelvis som en handlingsplan.

Begge bydelene beskrev en praksis hvor det ved vedtak om omsorgsovertakelse først ble utarbeidet en foreløpig plan for barnets omsorgssituasjon som kunne vare i to år. Deretter ble det utarbeidet en varig plan for barnets fremtidige omsorgssituasjon. Denne lå fast frem til barnet fylte 18 år, dersom forutsetningene for omsorgen og/eller plasseringen ikke endret seg. Omsorgsplanene var overordnede og hadde ifølge begge bydelene liten praktisk funksjon i barneverntjenestens oppfølging av barnet og fosterforeldrene. Kommunerevisjonen har som del av undersøkelsen gått gjennom dokumentasjonen for ti utvalgte barn bosatt i fosterhjem i hver av de to bydelene. Gjennomgangen viste at det i begge bydelene var utarbeidet en omsorgsplan i alle sakene som gjaldt barn som var bosatt i fosterhjem etter omsorgsovertakelse. Videre var det utarbeidet en tiltaksplan for ett barn i Bydel Sagene som var bosatt i fosterhjem etter vedtak om hjelpetiltak.

Bydel Nordstrand oppga at den ovennevnte malen for arbeidsplan ble benyttet for ungdommer som var 16 år eller eldre, med tanke på ettervern. Planen kom i tillegg til ungdommens omsorgsplan og inneholdt ungdommens tanker og planer for fremtiden etter fylte 18 år. Utover dette utarbeidet ikke bydelen arbeidsplaner for barn bosatt i ordinære fosterhjem. Bydel Sagene oppga at barneverntjenesten ikke hadde en egen mal for arbeidsplan og heller ikke hadde tilgang til malen i fagsystemet Familia. Bydelen utarbeidet ikke arbeidsplaner for barn bosatt i ordinære fosterhjem.

Bydelene viste til at det var en mangeårig tradisjon i barneverntjenesten generelt at omsorgsplanen var den gjeldende planen. Ifølge teamlederen i Bydel Nordstrand hadde arbeidet med barnets planer vært tatt opp på teamets møter, og dette var noe de skulle arbeide mer systematisk med fremover. I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Nordstrand fremkom det at det var startet et arbeid med å få på plass en type arbeidsplan som skulle benyttes i saker der barnet var bosatt i ordinære fosterhjem.

Barnevernlederen i Bydel Sagene oppga at omsorgsteamets utviklingsarbeid hadde vært begrenset i 2021, blant annet grunnet stor arbeidsbelastning, men at barneverntjenesten skulle arbeide med arbeidsplaner fremover, da både ny barnevernlov og regjeringens fosterhjemsstrategi hadde fokus på dette.

Omsorgsteamet i Bydel Sagene hadde hatt utskiftning av personale, og flere ansatte var i store deler av 2022 langtids- eller korttidssykmeldt. Ifølge seksjonslederen og de ansatte hadde dette medført at krevende saker var blitt fordelt på de øvrige saksbehandlerne, som allerede var hardt belastet. Saksbehandlerne hadde i store deler av perioden 2021–2022 ikke hatt nok tid til oppfølgingen av barna og fosterhjemmene, og saksbehandlerne opplevde at de ikke hadde kunnet gi barna god nok oppfølging. Seksjonslederen og saksbehandlerne hadde eksempelvis måttet prioritere hvilke saker som skulle følges opp før sommeren 2022, og saksbehandlerne måtte ta igjen det nedprioriterte i løpet av den påfølgende høsten.

Bydel Nordstrand oppga at leverandøren alltid utarbeidet handlingsplaner basert på barnets omsorgsplan når barnet var bosatt i familiehjem. Handlingsplanene inneholdt blant annet kortsiktige og langsiktige mål og tiltak rundt barnet, og planene skulle evalueres regelmessig. Ifølge bydelen var 16 barn bosatt i familiehjem per november 2022, hvorav 7 barn var bosatt fordi Barne- og familieetaten ikke hadde hatt ordinære fosterhjem tilgjengelig. I gjennomgangen vår av ti enkeltsaker var fire av barna bosatt i familiehjem i regi av private leverandører, og det forelå handlingsplaner i alle disse

sakene. Det kunne eksempelvis være utarbeidet handlingsplaner som operasjonaliserte barnets omsorgsplan i både langsiktige mål og hva det skulle være fokus på i den aktuelle perioden. Videre var nytteverdi, fosterforeldrenes styrker, mulige utfordringer, fosterforeldrenes oppgaver og første signaler på positiv prosess nærmere beskrevet.

Bydel Sagene oppga at private leverandører av familiehjem skulle utarbeide rapporter til barneverntjenesten i henhold til kontrakt. Rapportene skulle bygge på målsettingen med plasseringen og leverandørens egne handlingsplaner, som skulle være basert på barnets omsorgsplan. Bydelen erfarte at det varierte i hvilken grad de private leverandørene utarbeidet slike rapporter. Ifølge bydelen var det syv barn som var bosatt i familiehjem per desember 2022, hvorav tre barn var bosatt fordi Barne- og familieetaten ikke hadde hatt ordinære fosterhjem tilgjengelig. Det var ingen barn som var bosatt i familiehjem i regi av private leverandører i gjennomgangen vår av ti enkeltsaker i Bydel Sagene.

3.2.3 Kommunerevisjonens vurdering

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde utarbeidet en foreløpig omsorgsplan for barnets omsorgssituasjon ved vedtak om omsorgsovertakelse og deretter en varig omsorgsplan innen to år fra vedtaket.

Det var en svakhet at Bydel Nordstrand og Bydel Sagene ikke hadde utarbeidet en arbeidsplan i tillegg til omsorgsplanen for barn i ordinære fosterhjem. Kommunerevisjonen viser til at barn under barneverntjenesten omsorg ofte har levd i en vanskelig omsorgssituasjon og kan være ekstra sårbare. Manglende arbeidsplaner ga etter Kommunerevisjonens vurdering risiko for at barn i ordinære fosterhjem ikke fikk tilstrekkelig målrettet og systematisk oppfølging tilpasset deres særlige behov. Risikoen var betydelig i Bydel Sagene hvor det var pekt på at arbeidsbelastningen var stor, og at krevende saker var omfordelt til nye saksbehandlere.

3.3 Oppfølgingsarbeidet

3.3.1 Revisjonskriterier

- Barneverntjenesten skal følge opp barnets situasjon i fosterhjemmet. Dette innebærer blant annet at barneverntjenesten må sikre seg oppdatert informasjon om barnets utvikling, omsorgssituasjon og behov. Barneverntjenesten må
 - påse at oppfølgingen av barnet er i samsvar med barnets omsorgsplan og tilhørende arbeidsplan, og at disse evalueres regelmessig
 - besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig, men minimum fire, eventuelt to ganger i året
 - legge til rette for samtaler alene med barnet ved besøk i fosterhjemmet og for at barnet for øvrig kan kontakte barneverntjenesten ved behov
 - følge opp rapporter fra tilsyn med fosterhjemmet
 - jevnlig vurdere om det er behov for å iverksette endringer eller ytterligere tiltak for å bedre barnets situasjon, herunder ved behov bidra til at barnet får nødvendig hjelp fra andre tjenesteytere

Når barnet hadde vært bosatt i fosterhjemmet i to år, kunne barneverntjenesten beslutte å redusere antall oppfølgingsbesøk til to ganger i året dersom barnets utvikling og situasjonen i fosterhjemmet var så stabil og god at det ikke var nødvendig med fire årlige besøk.

3.3.2 Faktabeskrivelse

I begge bydelene hadde barna en egen kontaktperson som hadde ansvaret for oppfølgingen. I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Sagene fremgikk det at de i store deler av undersøkelsesperioden ikke hadde kunnet gi alle barna god nok oppfølging, og at de hadde måttet prioritere oppfølgingen av fosterhjemmene med størst behov, jf. delkapittel 3.2.2.

Aktuelle kilder som de ansatte i barneverntjenesten pekte på for informasjon om barnets utvikling, omsorgssituasjon og behov, var blant annet fosterforeldrene og barnet selv, rapporter fra samvær og tilsyn samt informasjon fra andre aktører og samarbeidspartnere, blant annet veiledere, skole og barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP). I henhold til malen for oppfølgingsbesøk skulle det gjøres en barnevernfaglig vurdering av barnets utfordringer og behov, jf. delkapittel 3.1.2.

Vi har intervjuet to fosterforeldre i Bydel Nordstrand og to i Bydel Sagene for å få informasjon om deres erfaringer med bydelenes oppfølgingsarbeid.

Fosterforeldrene i begge bydelene ga uttrykk for å være fornøyde med oppfølgingen fra bydelene. Enkelte hadde opplevd utfordringer underveis i oppdraget, for eksempel knyttet til inntektskompensasjon i forbindelse med frikjøp, uenighet rundt konkrete tiltak rundt barnet og bytte av kontaktperson. Utfordringene hadde blitt løst gjennom dialog mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten.

a) Omsorgs- og arbeidsplanenes rolle i oppfølgingsarbeidet

Omsorgsplanene var overordnede og hadde ifølge begge bydelene liten praktisk funksjon i barneverntjenestens oppfølging, jf. delkapittel 3.2.2. Seksjonslederen i Bydel Sagene pekte på at det var vanskelig å forholde seg til en overordnet omsorgsplan som eksempelvis kunne vare fra barnet var 4 år til det fylte 18 år.

Som det fremkommer i delkapittel 3.2.2, utarbeidet ikke, med noen få unntak, de to barneverntjenestene arbeidsplaner i tillegg til barnets omsorgsplan.

I henhold til prosedyren for oppfølging av fosterhjem i Bydel Nordstrand skulle det utarbeides en ny omsorgsplan ved endringer i barnets omsorgssituasjon. I intervjuene med teamlederen og saksbehandlerne i Bydel Nordstrand fremkom det at det var et forbedringspotensial når det gjaldt å revidere omsorgsplanene, eksempelvis etter hvert som barnet utviklet seg og behovene ble endret, ved større endringer i barnets omsorgssituasjon og ved endringer i samværsordningen etter avgjørelse i fylkesnemnda. I intervjuene med saksbehandlerne fremkom det at dette også kunne handle om en prioritering mellom arbeidsoppgaver, eksempelvis mellom å revidere en eldre omsorgsplan eller å besøke et fosterhjem hvor det var behov for det.

Seksjonslederen i Bydel Sagene mente at omsorgsplanene ga lite grunnlag for en evaluering av barnets utvikling. I intervjuene med saksbehandlerne fremkom det at barnets omsorgsplan ble revidert ved endringer som var viktige å få med i en ny omsorgsplan, eksempelvis i etterkant av en ny domstolsbehandling. Videre fremkom det at det i praksis ikke var tid til å evaluere og revidere omsorgsplanen etter hvert som barnet ble eldre og barnets behov endret seg. Ved gjennomgangen av enkeltsaker så vi eksempel på at det ble utarbeidet en ny og overordnet omsorgsplan i forbindelse med fosterforeldrenes skilsmisse, men at planene i hovedsak ikke var blitt evaluert.

Dersom barnet var bosatt i familiehjem i regi av en privat leverandør, ble barnets handlingsplaner ifølge Bydel Nordstrand evaluert av leverandøren, som senere rapporterte til barneverntjenesten. Gjennomgangen vår av ti enkeltsaker i Bydel Nordstrand viste at rapportene fra de private leverandørene blant annet omhandlet barnets situasjon og fungering generelt, barnets fysiske og psykiske helse, hvilke utviklingsområder det hadde vært særlig fokus på i den aktuelle perioden, og hvordan barnets utvikling hadde vært på de bestemte områdene. Det var ingen av barna i gjennomgangen av enkeltsaker i Bydel Sagene som var bosatt i familiehjem i regi av private leverandører.

b) Oppfølgingsbesøk så ofte som nødvendig

I henhold til prosedyren for oppfølging av fosterhjem i Bydel Nordstrand skulle barnevernkonsulentene lage en plan for oppfølgingsbesøk innen 15. februar hvert år. Ifølge fagkontrolleren skulle planen oversendes fosterhjemmet, men det varierte i hvilken grad saksbehandlerne utarbeidet og oversendte slike planer. Bydel Sagene hadde utarbeidet et skjema for planlegging av oppfølgingsbesøk. Skjemaet var ment å hjelpe den enkelte saksbehandler med å ha oversikt og ble ikke oppbevart i barnets saksmappe.

Vurderingen av behov for antall årlige oppfølgingsbesøk ble i begge bydelene gjort fortløpende av den enkelte kontaktperson. Ifølge teamleder i Bydel Nordstrand og barnevernleder i Bydel Sagene var det et forbedringspotensial når det gjaldt å dokumentere vurderingene. Begge bydelene oppga at det ble gjennomført minimum fire årlige oppfølgingsbesøk de to første årene barnet var bosatt i fosterhjemmet. I nye fosterhjem ble det ofte gjennomført flere besøk den første perioden dersom barnets og/eller fosterforeldrenes behov tilsa det.

I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Sagene fremkom det at det i store deler av undersøkelsesperioden ikke hadde vært kapasitet til for eksempel å gå inn i saker og følge opp med ekstra samtaler eller besøk når de opplevde at det var nødvendig. Dette gjaldt eksempelvis ved konflikter eller utfordringer i relasjonen mellom barn, fosterforeldre og biologiske foreldre.

I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Nordstrand fremkom det at barneverntjenesten i flere saker hadde valgt å opprettholde fire besøk i året selv om situasjonen i helhet kunne tilsi en reduksjon. Årsaker til dette hadde blant annet vært at kontaktpersonen var ny, eller at barnet var veldig engstelig for å snakke med kontaktpersonen alene. I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Sagene fremkom det at spesielt barn i ungdomsalder ikke ønsket å være annerledes enn andre barn, og derfor kunne synes det var slitsomt med mange besøk av barneverntjenesten. Beslutningen om reduksjon skulle ifølge ledelsen i begge bydelene være skriftlig og begrunnet. Vurderingen ble foretatt av saksbehandleren og omsorgsteamets leder i samråd med fosterforeldrene og barnet, avhengig av alder.

Begge bydelene oppga at det ved utfordringer i fosterhjemmet kunne være nødvendig med mer enn fire besøk. Bydel Sagene pekte på ulike faktorer, slik som bekymring knyttet til barnets psykiske helse eller hvordan det gikk med familien, særlig dersom det var få andre hjelpeinstanser involvert. Ifølge Bydel Sagene var hyppigere besøk også aktuelt dersom det var behov for å etablere en relasjon mellom barnet og

barneverntjenestens saksbehandler, eksempelvis etter bytte av saksbehandler. I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Nordstrand fremkom det at det ved behov for tettere oppfølging også kunne være hyppigere telefonkontakt med barnet mellom oppfølgingsbesøkene.

Seksjonslederen i Bydel Sagene oppga at saksbehandlerne førte notater i personlige notatbøker som grunnlag for egne refleksjoner, og at disse refleksjonene ikke alltid ble dokumentert i Familia. Dette medførte at det ikke nødvendigvis var lett å komme inn i en sak som ny saksbehandler.

Kommunerevisjonens gjennomgang av enkeltsaker i Bydel Nordstrand

Åtte av de ti barna bodde i fosterhjem i 2021, og det var gjennomført minimum fire eller to oppfølgingsbesøk dette året til alle disse barna. Fysiske besøk var unntaksvis erstattet med digitale møter. Beslutningen om digitale møter var begrunnet i smittevern hensyn, og det fremgikk av dokumentasjonen at barneverntjenesten hadde vurdert at det var trygt å erstatte besøket med digital oppfølging.

Bydelsstatistikken for 2021 viste at alle barna som var bosatt i fosterhjem, hadde fått antall oppfølgingsbesøk i tråd med minimumskravet. Alle de ti barna bodde i fosterhjem i 2022, og det var gjennomført oppfølgingsbesøk i alle de ti sakene dette året i henhold til minimumskravet. Bydel Nordstrand oppga at samtlige av bydelens barn i fosterhjem fikk antall oppfølgingsbesøk i henhold til minimumskravet i 2022.

Barneverntjenesten hadde vurdert en reduksjon fra fire til to årlige oppfølgingsbesøk i syv av åtte saker hvor barnet hadde vært bosatt i fosterhjemmet i over to år. Reduksjon var besluttet i seks av de syv sakene. I den siste saken ønsket fosterhjemmet en reduksjon, men kontaktpersonen var ny og ønsket å gjennomføre fire besøk i 2021. Det forelå en skriftlig og begrunnet beslutning om reduksjon i alle de aktuelle sakene.

I fire saker forelå det ingen dokumentasjon på barneverntjenestens vurdering av hvor ofte utover minimumskravene det var nødvendig å besøke fosterhjemmet i perioden 2021–2022.

Kommunerevisjonens gjennomgang av enkeltsaker i Bydel Sagene

Alle de ti barna var bosatt i fosterhjem i hele eller deler av 2021, og det var gjennomført fire eller to oppfølgingsbesøk i alle sakene dette året. Det var også gjennomført oppfølgingsbesøk i alle de ti sakene i 2022.

Bydelsstatistikken for 2021 viste at alle barna som var bosatt i fosterhjem, hadde fått antall oppfølgingsbesøk i tråd med minimumskravet. Bydel Sagene oppga at 7 av 83 av bydelens barn i fosterhjem ikke hadde fått antall oppfølgingsbesøk i henhold til minimumskravet i 2022.

Barneverntjenesten hadde besluttet en reduksjon fra fire til to årlige oppfølgingsbesøk i syv av de åtte sakene hvor barnet hadde vært bosatt i fosterhjemmet i over to år. I den siste saken var det ikke vurdert en reduksjon av antall besøk.

I syv saker forelå det ingen dokumentasjon på barneverntjenestens vurdering av hvor ofte utover minimumskravene det var nødvendig å besøke fosterhjemmet i perioden 2021–2022.

c) Legge til rette for samtaler alene med barnet og for at barnet kan ta kontakt

Ifølge teamlederen i Bydel Nordstrand hadde to ansatte i omsorgsteamet utdanning i «barnesamtalen» og ytterligere én skulle påbegynne opplæringen i januar 2023. I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Sagene fremkom det at flertallet av saksbehandlerne i omsorgsteamet hadde denne utdanningen.

I begge bydelene var utgangspunktet at kontaktpersonen skulle gjennomføre en samtale med barnet alene under alle oppfølgingsbesøkene, og det skulle eventuelt begrunnes hvorfor dette ikke var gjort i referatet fra oppfølgingsbesøket.

I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Sagene fremkom det at samtalene med barnet ofte ble gjennomført i forbindelse med at de gjorde ulike aktiviteter sammen, da dette erfaringsmessig gjorde det lettere å komme i posisjon til å snakke med barnet.

Begge bydelene oppga at de erfarte at barna ikke alltid ønsket å snakke med kontaktpersonen alene. Bydel Nordstrand pekte på ulike årsaker til dette, slik som at barn i fosterhjem ville være som andre barn, eller at besøket kunne vekke vanskelige følelser til live i barnet. I slike tilfeller ble samtalen som regel gjennomført med én av eller begge fosterforeldrene til stede, ifølge begge bydelene. Videre pekte Bydel Sagene på at det var viktig å sette av tid for å komme i god kontakt med barnet, eksempelvis ved å besøke fosterhjemmet oftere. Det hadde imidlertid i store deler av undersøkelsesperioden ikke vært kapasitet til å benytte ekstra tid på barn som det var vanskelig å knytte relasjon til og å komme i posisjon til å samtale med.

Begge bydelene oppga at barnet, avhengig av alder, fikk kontaktpersonens telefonnummer og kunne ta direkte kontakt med vedkommende. Begge bydelene erfarte at barna gjorde dette. Bydel Nordstrand oppga at referatene fra disse samtalene ble ført i barnets journal. I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Sagene fremkom det at det ikke alltid var tid til å dokumentere alle telefonsamtalene, da de til sammen kunne utgjøre flere timer.

Kommunerevisjonens gjennomgang av enkeltsaker i Bydel Nordstrand

Referatene fra oppfølgingsbesøkene viste at kontaktpersonene hadde fokus på å snakke med barnet alene, eksempelvis ved å spørre barnet om det ønsket å prate alene med kontaktpersonen. Det var ikke gjennomført noen alenesamtaler med to av de ti barna i løpet av 2021 og 2022. For to andre barn var det ikke gjennomført noen slike samtaler i løpet av 2021. Teamlederen oppga at årsaken til dette var at barna var så små.

Begrunnelsen som fremkom i enkeltsakene for ikke å ha snakket med barnet alene, var ellers ofte at kontaktpersonen var ny, eller at barnet hadde avslått forespørselen om å snakke med kontaktpersonen alene. I slike tilfeller var samtalene gjennomført med en av eller begge fosterforeldrene til stede.

I én sak var det gjennomført seks besøk i perioden 2021–2022, men kun gjennomført samtale alene med barnet ved ett av besøkene. Kontaktpersonen var ny, og i referatene fra besøkene fremkom det at barnet hadde ønsket å gjennomføre samtalene med fosterforeldrene til stede.

I én sak fremkom det at situasjonen i fosterhjemmet var krevende. Blant annet hadde barnet opplyst at det var utsatt for en svært alvorlig hendelse. Dette var en av sakene hvor barneverntjenesten ikke hadde snakket med barnet alene i løpet av 2021 og 2022, og samme sak hvor tilsynspersonen hadde anbefalt økt oppfølging og eventuelt veiledning fra barneverntjenesten, jf. delkapittel 3.3.2 punkt d). Vi så av dokumentasjonen at barnet hadde avslått kontaktpersonens forespørsel om å snakke med kontaktpersonen alene.

Kommunerevisjonens gjennomgang av enkeltsaker i Bydel Sagene

Referater fra oppfølgingsbesøkene viste at kontaktpersonene hadde fokus på å få snakke med barnet alene, eksempelvis ved å spørre barnet om det ønsket å prate alene med kontaktpersonen. Det var gjennomført slike samtaler med alle barna i ett eller flere av oppfølgingsbesøkene både i 2021 og 2022.

Begrunnelsen for ikke å ha snakket med barnet alene var oftest at kontaktpersonen var ny, eller at barnet hadde avslått forespørselen om å snakke med kontaktpersonen alene. I slike tilfeller var samtalen gjennomført sammen med barnets søsken, som også var bosatt i fosterhjemmet, og/eller med én eller begge fosterforeldrene til stede.

I enkelte saker var det eksempel på at kontaktpersonen hadde vært sammen med barnet utenfor fosterhjemmet, eksempelvis på kafé. I én av disse sakene hadde barnet over tid avslått å snakke med kontaktpersonen alene, og det fremgikk en begrunnelse for hvorfor barnet ikke ønsket det. I møtet utenfor hjemmet fortalte barnet kontaktpersonen om skole og hverdagslivet generelt. Videre fikk kontaktpersonen formidlet barneverntjenestens syn på sakens utvikling.

d) Oppfølging av rapporter fra tilsyn med fosterhjemmet

I henhold til prosedyren for oppfølging av fosterhjem i Bydel Nordstrand skulle den ansvarlige barnevernkonsulenten sikre at barn i fosterhjem fikk tilsynsbesøk i henhold til lovkravet om minimum fire tilsyn i året. I henhold til Bydel Sagenes rutine for oppfølging var det barneverntjenestens ansvar å sikre at det ble ført tilsyn med fosterhjemmet.

Saksbehandlerne i begge bydelene oppga at de alltid leste tilsynsrapporter og om nødvendig fulgte disse opp. Tilsyn var et eget punkt i malen for oppfølgingsbesøk. Det skulle blant annet noteres antall tilsynsbesøk i inneværende år og om tilsynsordningen fungerte tilfredsstillende. I Bydel Sagenes rutine for oppfølging av barn plassert i fosterhjem var det presisert at barneverntjenesten hadde ansvar for oppfølgingen av tilsynsrapporter. I Bydel Nordstrands saksbehandlingsrutine fremkom det at bydelen skulle motta rapporter fra tilsyn med fosterhjemmene.

Teamlederen i Bydel Nordstrand hadde tillit til at saksbehandlerne fulgte opp tilsynsrapportene, og oppga at hun erfarte at saksbehandlerne ved behov diskuterte rapportene med henne. Seksjonslederen i Bydel Sagene oppga at hun leste alle tilsynsrapportene og noterte ned eventuelle spørsmål eller bekymringer som ble tatt opp i saksoppfølgingen med hver enkelt saksbehandler.

Det forelå tilsynsrapporter i alle sakene vi gjennomgikk, i begge bydelene. Vi har ikke systematisk kontrollert om og eventuelt hvordan rapportene var fulgt opp. I Bydel Nordstrand så vi imidlertid eksempel på at tilsynspersonen hadde anbefalt økt oppfølging og eventuelt veiledning fra barneverntjenesten. Dette var fulgt opp av

barneverntjenesten i form av økt kontakt med fosterforeldrene på telefon og dialog rundt bistanden fosterhjemmet mottok fra et familievernkontor.

e) Vurdering av behovet for å iverksette endringer eller ytterligere tiltak

Kontrollpunktene i referatmalen for oppfølgingsbesøk i fosterhjemmet omhandlet blant annet en barnevernfaglig vurdering av behov for endringer eller kontakt med andre hjelpeinstanser rundt barnet, jf. punkt 3.1.2.

Begge bydelene oppga at barneverntjenesten hadde det overordnede ansvaret for kontakten med andre offentlige tjenesteytere, men at graden av involvering og direkte kontakt varierte. Fosterforeldrene hadde eksempelvis ansvaret for å ivareta barnets behov for besøk hos fastlegen. Hadde barnet større helseutfordringer eller behov for spesialundervisning, var barneverntjenesten i begge bydelene pådrivere og henviste barnet til andre tjenesteytere, eksempelvis til Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP). I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Sagene fremkom det at det hendte at fosterforeldrene tok opp med barneverntjenesten om de kunne be barnets fastlege om å henvise barnet til BUP. Begge bydelene oppga at det i hovedsak var fosterforeldrene som fulgte opp videre, deltok i samtaler og koordinerte med den aktuelle tjenesten.

Begge bydelene oppga at barneverntjenesten deltok i ansvarsgruppemøter for barn med særskilte behov.

Kommunerevisjonens gjennomgang av enkeltsaker i Bydel Nordstrand

Gjennomgangen viste at barneverntjenesten i alle de ti enkeltsakene hadde vurdert om det var behov for endringer eller ytterligere tiltak rettet mot barnet eller fosterforeldrene.

Barneverntjenesten hadde deltatt på ansvarsgruppemøter og andre samarbeidsmøter, eksempelvis med skole. Videre forelå det journalnotater fra telefonsamtaler med blant annet barnet for evaluering av samvær med biologiske foreldre, fosterforeldrene samt andre samarbeidspartnere.

Eksempler på tiltak som var vurdert og/eller iverksatt, var henvisning til BUP, Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), ekstra oppfølging i barnehage, spesialundervisning og veiledning og avlastning av fosterforeldrene.

Kommunerevisjonens gjennomgang av enkeltsaker i Bydel Sagene

Gjennomgangen viste at barneverntjenesten i alle de ti sakene hadde vurdert om det var behov for endringer eller ytterligere tiltak rettet mot barnet eller fosterforeldrene.

Barneverntjenesten hadde deltatt på ansvarsgruppemøter og andre samarbeidsmøter, eksempelvis med skole. Videre forelå det journalnotater fra telefonsamtaler med blant annet barnet vedrørende henvisning til BUP og kontakt med biologiske foreldre, fosterforeldrene samt andre samarbeidspartnere.

Eksempler på tiltak som var vurdert og/eller iverksatt, var henvisning til BUP, PPT, tiltak på skole og i Aktivitetsskolen og veiledning og avlastning av fosterforeldrene.

3.3.3 Kommunerevisjonens vurdering

Undersøkelsen viser at Bydel Nordstrand og Bydel Sagene på flere områder hadde etablert en praksis for å følge opp barnets situasjon i fosterhjemmet. Samtidig var det enkelte mangler, svakheter og mulige forbedringspunkter i arbeidet.

a) Omsorgs- og arbeidsplanenes rolle i oppfølgingsarbeidet

Det var en svakhet at ingen av bydelene hadde utformet planer som var egnet som grunnlag for den praktiske oppfølgingen av barnas særlige behov, og at bydelene ikke hadde en praksis for regelmessig evaluering av omsorgsplanene. Kommunerevisjonen stiller spørsmål om denne praksisen sikret at oppfølgingen av barn i fosterhjem var tilstrekkelig systematisk og planmessig.

Kommunerevisjonen merker seg at bydelenes private leverandører av familiehjem skulle utarbeide og følge opp handlingsplaner for det aktuelle barnet. Kommunerevisjonen så i enkeltsakene at Bydel Nordstrand mottok evaluerte handlingsplaner fra bydelens private leverandører av familiehjem. Utvalget av enkeltsaker i Bydel Sagene omhandlet ikke familiehjem i regi av private leverandører.

b) Oppfølgingsbesøk så ofte som nødvendig

Undersøkelsen viser at Bydel Nordstrand gjennomførte oppfølgingsbesøk i tråd med lovverkets minimumskrav. Bydel Sagene hadde i 2021 gjennomført oppfølgingsbesøk i tråd med minimumskravene. Samtidig var det ikke alle barn i Bydel Sagene i 2022 som hadde fått antall oppfølgingsbesøk i tråd med minimumskravet i lovverket. Begge bydelene hadde et forbedringspotensial når det gjaldt å dokumentere vurderingen av hvor mange oppfølgingsbesøk det var behov for i det enkelte fosterhjemmet. Dette kunne gi risiko for at det ikke ble gjennomført så hyppige oppfølgingsbesøk som var nødvendig utover minimumskravet.

c) Legge til rette for samtaler alene med barnet og for at barnet kan ta kontakt

Både Bydel Nordstrand og Bydel Sagene syntes å ha en praksis som la til rette for at barneverntjenestens kontaktperson kunne gjennomføre samtaler med barnet alene ved besøk i fosterhjemmet. Kommunerevisjonen stiller spørsmål om Bydel Nordstrand i tilstrekkelig grad hadde vurdert tiltak for å samtale alene med barnet i en enkeltsak.

Undersøkelsen tyder på at Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde sikret at barna kunne ta kontakt med barneverntjenestens kontaktperson på telefon.

d) Oppfølging av rapporter fra tilsyn med fosterhjemmet

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde etablert rutiner og systemer som la til rette for at tilsynsrapporter ble gjennomgått og fulgt opp ved behov.

e) Vurdering av behovet for å iverksette endringer eller ytterligere tiltak

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde en praksis som innebar at det jevnlig ble vurdert om det var behov for å iverksette endringer eller ytterligere tiltak for å bedre barnets situasjon.

3.4 Brukererfaringer

3.4.1 Revisjonskriterium

- Barneverntjenesten bør innhente og bruke erfaringer fra fosterforeldre og barn i fosterhjem i sitt forbedringsarbeid knyttet til oppfølging av barn i fosterhjem.

3.4.2 Faktabeskrivelse

Bydel Nordstrand hadde ikke selv hentet inn erfaringer fra fosterforeldre og barn i fosterhjem. Ifølge barnevernlederen i Bydel Nordstrand var det ikke kapasitet til å gjennomføre større brukerundersøkelser, da dette krevde for mye administrasjon.

Bydel Sagene hadde ifølge barnevernlederen valgt å ikke gjennomføre noen spørreundersøkelse rettet mot barn som var bosatt i fosterhjem, blant annet fordi det ble vurdert å være vanskelig å sikre barna anonymitet. Barneverntjenesten hadde imidlertid fra omkring 2017/2018 rekruttert erfaringskonsulenter, herunder barn som bydelen hadde bosatt i fosterhjem, som bidro til intern fagutvikling. Erfaringskonsulentene hadde blant annet bidratt i utarbeidelsen av barneverntjenestens årlige spørreundersøkelse rettet mot barn i saker hvor barneverntjenesten hadde gjort undersøkelser, vedtatt hjelpetiltak eller omsorgsovertakelse. Videre hadde de gjennomført en fagdag i november 2020 for ansatte i barneverntjenesten, og de bidro med innspill til utvikling av barneverntjenestens rutiner og arbeidsmåter.

I Bydel Nordstrand ble klager behandlet av ledergruppen. Barnevernlederen var opptatt av at barneverntjenesten skulle lære av disse sakene, og Statsforvalterens avgjørelse i saken ble først behandlet i ledergruppen og deretter tatt opp på personalmøter. Muntlige klager og mishagsyttringer som saksbehandlerne mottok direkte, ble tatt opp i omsorgstemaet.

I Bydel Sagene hadde seksjonslederen ansvaret for å behandle klager. Barnevernlederen oppga at hun ble involvert i behandlingen av klager og mishagsyttringer ved behov. Det hadde eksempelvis skjedd at hun foresto dialogen med barnet og/eller fosterforeldrene i saker hvor det var uttrykt misnøye med bytte av saksbehandler eller klage på reduksjon av forsterkning. Det hendte også at barnevernlederen ble direkte kontaktet av fosterforeldre, og at hun deltok i møter med disse. Seksjonslederen håpet at saksbehandlerne formidlet eventuelle muntlige klager og eventuell kritikk fra fosterforeldre til henne. Dersom tilbakemeldingene fra fosterhjemmet ble vurdert slik at det var hensiktsmessig å endre arbeidsprosesser, ble dette tatt opp med barnevernlederen, og deretter ble det besluttet endringer i barneverntjenestens arbeidsmåter eller rutiner.

3.4.3 Kommunerevisjonens vurdering

Det var en svakhet at Bydel Nordstrand ikke hadde innhentet erfaringer fra barn eller fosterforeldre til bruk i forbedringsarbeidet. Dette kan etter Kommunerevisjonens vurdering gi risiko for at bydelen ikke fanger opp viktig brukerkunnskap til bruk i forbedringsarbeidet. Bydelen syntes imidlertid å ha etablert en praksis hvor klager og mishagsyttringer fra barn og fosterforeldre ble brukt i det løpende forbedringsarbeidet.

Bydel Sagene hadde i noen grad gjennom bruk av erfaringskonsulenter innhentet brukererfaringer til bruk i forbedringsarbeidet. Bydelen syntes også å ha etablert en praksis hvor klager og mishagsyttringer fra barn eller fosterforeldre ble brukt i det

løpende forbedringsarbeidet. Kommunerevisjonen stiller spørsmål om dette arbeidet kunne vært mer satt i system.

4. Opplæring, rådgivning og veiledning av fosterforeldre

I dette kapitlet ser vi på barneverntjenesten i Bydel Nordstrands og Bydel Sagenes praksis for å informere og involvere fosterforeldrene i oppfølgingen, praksis og rutiner for opplæring, råd og veiledning av fosterforeldre og praksis for evaluering av fosterhjemsavtalen.

4.1 Informasjon om barnet

4.1.1 Revisjonskriterier

- Barneverntjenesten må gi fosterforeldrene informasjon om barnet og bør gjøre dem kjent med innholdet i barnets planer. Fosterforeldrene bør involveres ved utarbeidelsen av nye planer om mål og tiltak rundt barna.

4.1.2 Faktabeskrivelse

Begge bydelene oppga at de tilstrebet å gi fosterforeldrene så god informasjon som mulig for å sikre at de ble i stand til å gi barnet god omsorg. Vi fikk opplyst at fosterforeldrene blant annet ble gitt informasjon om barnets bakgrunn, herunder eventuelle traumer, barnets helse, interesser, styrker og svakheter. Bydel Sagene pekte på at det var viktig å gi fosterforeldrene et realistisk bilde av barnets utfordringer. Barneverntjenesten visste imidlertid ikke alltid hva barnet hadde opplevd, og det kunne generelt være vanskelig å forutse barnets fremtidige utvikling, da konsekvensene av barnets opplevelser eller traumer først viste seg senere. Dette gjaldt særlig for barn i småbarnsalder.

Fosterforeldrene og barnet var ikke involvert i arbeidet med barnets omsorgsplan i noen av de to bydelene. Bydel Nordstrand oppga at fosterforeldrene fikk kopi av omsorgsplanen. I intervjuene med seksjonslederen og saksbehandlerne i Bydel Sagene kom det frem at den manglende involveringen skyldtes blant annet at fosterhjemmet ikke nødvendigvis var avklart når den foreløpige omsorgsplanen ble utarbeidet, og at barneverntjenesten hadde begrenset kunnskap om barnets behov på det tidspunktet. Når det gjaldt manglende involvering ved utarbeidelsen av den varige omsorgsplanen, ble det vist til at planen var basert på barnets behov og fylkesnemndas vedtak, uavhengig av hvor barnet bodde, og at fosterforeldrene ikke var part i saken. Bydel Sagene oppga at fosterforeldrene fikk informasjon om innholdet i den foreløpige og varige omsorgsplanen.

Bydelene utarbeidet ikke arbeidsplaner som tydeliggjorde hvordan barnets særlige behov skulle ivaretas, se delkapittel 3.2.2.

I to av de ti sakene som Kommunerevisjonen undersøkte i Bydel Nordstrand, hadde barnet flyttet inn i fosterhjemmet i 2022. Det forelå ikke dokumentasjon på hvilke opplysninger som var gitt fosterforeldrene om barnet i noen av de to sakene. I én av sakene var barnet akutt bosatt i et fosterhjem i barnets nettverk, som hadde vært besøkshjem for barnet i lengre tid før innflyttingen. I Bydel Sagene var alle de ni barna som bodde i fosterhjem etter omsorgsovertakelse, bosatt før 2021.

I samtalene med fosterforeldrene fra begge bydelene kom det frem at enkelte ikke hadde hørt om barnets omsorgsplan.

4.1.3 Kommunerevisjonens vurdering

Opplysninger fra Bydel Nordstrand og Bydel Sagene tyder på at begge bydelene ga fosterforeldrene informasjon om barnet før plassering.

Ingen av bydelene involverte fosterforeldrene ved utarbeidelse av varige omsorgsplaner. Ettersom bydelene ikke utarbeidet arbeidsplaner, var mål og tiltak rundt barnet i liten grad beskrevet i planverk. Dette kan gi risiko for at fosterforeldrenes innsikt om barnas behov ikke ble inkludert ved fastsettelse av mål og tiltak rundt barnet.

4.2 Opplæring, råd og veiledning

4.2.1 Revisjonskriterier

- Fosterforeldrene skal som hovedregel få grunnleggende opplæring før barnet flytter inn i fosterhjemmet. Fra 1. januar 2022 skal den grunnleggende opplæringen være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger. Barneverntjenesten må regelmessig vurdere fosterforeldrenes behov for opplæring, råd og veiledning fra barneverntjenesten eller andre og bidra til at dette iverksettes.
- Barneverntjenesten må legge til rette for at fosterforeldrene lett kan komme i kontakt med barneverntjenesten og få bistand, råd og veiledning.
- Barneverntjenesten skal informere fosterforeldrene om hvor de kan få bistand ved akutte situasjoner utenom ordinær arbeidstid.

4.2.2 Faktabeskrivelse

a) Grunnopplæring av fosterforeldre

PRIDE har vært den nasjonale standarden for fosterhjemsopplæring siden 1997. Det nye opplæringsprogrammet SOLID er utviklet av Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) kompetansemiljø for opplæring av fosterhjem sammen med ressurspersoner fra fosterhjemstjenestene. Barne- og familieetaten hadde bidratt i dette arbeidet. På internettsiden til Bufdir fremkommer det at SOLID skulle prøves ut og evalueres høsten 2022, og Barne- og familieetaten deltok i utprøvingen.³ SOLID skulle etter planen erstatte PRIDE i løpet av våren 2023. Barne- og familieetaten oppga at det ble gjennomført todagers kurs i PRIDE for fosterhjem i familie og nære nettverk der barn allerede hadde flyttet inn. Det var ifølge etaten ikke avklart hvordan SOLID-kurset for fosterhjem i familie og nære nettverk skulle se ut, da SOLID fortsatt var under utvikling.

Begge bydelene oppga at fosterforeldre i ordinære fosterhjem som regel skulle ha gjennomgått PRIDE-opplæring i regi av Barne- og familieetaten før barnet flyttet inn i fosterhjemmet. Fosterhjem rekruttert av Barne- og familieetaten hadde i all hovedsak gjennomført PRIDE-opplæringen før hjemmet ble regnet som klargjort som plassering, se delkapittel 5.2.2 bokstav a for nærmere omtale.

Begge bydelene oppga at bosetting i fosterhjem kunne skje raskt og uten at fosterforeldrene hadde gjennomgått nødvendig opplæring. Hvor lang tid det gikk mellom bosetting og opplæring i disse tilfellene, varierte etter fosterhjemmets plassering, behov og hva som var tilgjengelig av opplæringstilbud. Barneverntjenesten i Bydel Nordstrand oppga at den fulgte opp at fosterforeldrene gjennomførte opplæringsprogrammet. Bydel Sagene oppga at det i slike tilfeller ikke hadde vært rutine for å følge opp dette.

³ https://www2.bufdir.no/aktuelt/Aktuellsaker_og_kronikker_fra_Bufetat/solid/

I Bydel Nordstrand hadde fosterhjem i familie og nære nettverk ikke alltid gjennomgått opplæring før barnets innflytting – og det var ikke alltid de fikk opplæring i etterkant. Barneverntjenesten vurderte eksempelvis at besteforeldre ikke skulle pålegges et omfattende opplæringsprogram. Opplæringen ble i slike tilfeller erstattet med tett veiledning i fosterhjemmet. Bydel Sagene oppga at fosterhjem i familie og nære nettverk ble tilbudt opplæring i regi av Barne- og familieetaten.

b) Veiledning og kursing etter innflytting

Begge bydelene oppga at de hadde god erfaring med Barne- og familieetatens tjenester og primært ønsket å benytte etatens opplærings- og veiledningstilbud. Bydelene oppga at barneverntjenesten bestilte ett års veiledning for alle nye ordinære fosterhjem i regi av Barne- og familieetaten.

Bydel Nordstrand benyttet tidvis private aktører til veiledning av fosterforeldrene dersom Barne- og familieetaten ikke hadde ledig kapasitet eller fosterhjemmet var lokalisert langt fra Oslo. Bydel Sagene benyttet sjelden private aktører til veiledning, og seksjonslederen oppga at hun i løpet av 2022 hadde avsluttet nesten alle avtalene med private aktører. Bydel Sagene erfarte også at Barne- og familieetatens digitale veiledningstilbud kunne benyttes i tilfeller hvor fosterhjemmet var lokalisert langt fra Oslo.

I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Nordstrand fremkom det at barneverntjenesten ga ordinære fosterhjem tilbud om helgekurs en gang i året i henhold til fosterhjemskontrakten. Barneverntjenesten foreslo aktuelle helgekurs i regi av private organisasjoner. Fosterforeldrene kunne også foreslå andre alternativer, for eksempel helgekurs i regi av ADHD-foreningen eller Fosterhjemsforeningen.

Begge bydelene oppga at eventuelle endrede eller nyoppståtte behov for opplæring, kursing eller veiledning ble fanget opp i forbindelse med oppfølgingsbesøk eller annen kontakt med fosterforeldrene. Bydelenes mal for oppfølgingsbesøk inneholdt et spørsmål om behov for endringer vedrørende veiledning. Fosterforeldrene kunne eksempelvis trenge ny veiledning når barnet ble tenåring og det eventuelt medførte utfordringer. Vi så eksempel på dette i Bydel Nordstrand. Bydel Sagene pekte videre på at deltakelsen på møter med skolen og andre instanser kunne gi informasjon om fosterforeldrenes veiledningsbehov.

I begge bydelene ga også saksbehandlerne noe veiledning til fosterforeldrene. Bydel Nordstrand oppga at det var begrenset tid til dette, men saksbehandlerne ga ved behov noe veiledning under oppfølgingsbesøkene og på telefon. Vi så eksempel på dette i begge bydelene.

Begge bydelene oppga at barneverntjenesten sørget for veiledning fra eksterne aktører ved behov, for eksempel fra Barne- og familieetaten eller BUP.

Bydel Nordstrand opplyste at dersom barnet var bosatt i familiehjem i regi av private leverandører eller tilknyttet en institusjon, fikk fosterforeldrene veldig tett oppfølging og hadde blant annet en egen veileder som var tilgjengelig for fosterforeldrene hele døgnet.

I samtalene med fosterforeldre fra begge bydelene kom det frem at det varierte hvorvidt de hadde fått veiledning i hjemmet eller gjennomført annen opplæring i etterkant av innflyttingen. Enkelte av fosterforeldrene uttrykte at det hadde vært behov for mer veiledning eller opplæring knyttet til barnets særlige utfordringer.

c) Tilgjengelighet

I begge bydelene var saksbehandlerne tilgjengelige for bistand, råd og veiledning til fosterforeldrene i ordinær arbeidstid, og det hendte at saksbehandlerne i Bydel Nordstrand også var i kontakt med fosterforeldrene utenom dette. Hovedregelen var imidlertid i begge bydelene at fosterforeldrene, utenom kontortid og ved akutte situasjoner, måtte kontakte den aktuelle kommunens barnevernvakt.

I intervjuene med saksbehandlerne i Bydel Nordstrand fremkom det at barneverntjenesten ga fosterforeldrene kontaktinformasjonen til kommunens barnevernvakt. Saksbehandlerne i Bydel Sagene orienterte fosterforeldrene om barnevernvakten i saker hvor dette ble vurdert som relevant. Vi så eksempel på at saksbehandleren hadde ringt og informert fostermor om at barnevernvakten kunne kontaktes ved behov i en høytid da barneverntjenesten var stengt.

Ingen av fosterforeldrene vi snakket med, var kjent med at det var bostedskommunens barnevernvakt som skulle kontaktes ved akutte situasjoner utenom barneverntjenestens kontortid. Det var ingen av fosterforeldrene som hadde hatt behov for å kontakte barnevernvakten ved akutte situasjoner. Fosterforeldrene opplevde at kontaktpersonene var lett tilgjengelige på telefon.

4.2.3 Kommunerevisjonens vurdering

Undersøkelsen tyder på at ordinære fosterhjem som oftest fikk opplæring før plasseringen, fortrinnsvis gjennom den nasjonale standarden for fosterhjemopplæring. Kommunerevisjonen merker seg at bydelene oppga at plassering i fosterhjem i en del tilfeller kunne skje raskt og uten at fosterforeldrene hadde fått gjennomført opplæring. Kommunerevisjonen merker seg at Bydel Sagene ikke hadde rutiner for å følge opp at fosterforeldrene gjennomførte grunnopplæring i etterkant av plasseringen når de ikke hadde fått opplæring i forkant. Dette kan gi risiko for at fosterforeldrene ikke får slik opplæring. Kommunerevisjonen merker seg også at Bydel Nordstrand ikke alltid sørget for opplæring ved plasseringer i fosterhjem i familie eller nære nettverk, og viser i den forbindelse til at Barne- og familieetaten hadde etablert et eget opplæringsprogram for disse fosterhjemmene.

Begge bydelene hadde etablert en praksis hvor fosterforeldrenes behov for opplæring, veiledning og råd utover grunnopplæringen ble vurdert regelmessig blant annet i forbindelse med oppfølgingsbesøk. Bydelene syntes å ha bidratt til at fosterforeldrene fikk veiledning, kursing og rådgivning ved behov. Kommunerevisjonen merker seg at vurderingene av fosterforeldrenes behov i liten grad var omtalt i bydelenes rutiner. Kommunerevisjonen viser i den forbindelse til samtalene med fosterforeldrene som kunne indikere at behovet ikke alltid dekkes godt nok.

Bydelene hadde lagt til rette for at fosterforeldrene kunne ta kontakt ved behov for opplæring, veiledning og råd.

I begge bydelene kunne fosterforeldre kontakte barnevernvakten utenom kontortid. Kommunerevisjonen stiller imidlertid spørsmål om dette var kommunisert tydelig nok, da de fosterforeldrene vi hadde samtaler med, ikke var kjent med dette.

4.3 Evaluering av fosterhjemsavtalen

4.3.1 Revisjonskriterier

- Barneverntjenesten skal gjennomgå fosterhjemsavtalen med fosterforeldrene minimum én gang i året og foreta eventuelle endringer.

4.3.2 Faktabeskrivelse

Bydel Nordstrand gjennomførte ikke årlige gjennomganger av fosterhjemsavtalene med fosterforeldrene. Teamlederen begrunnet dette med at det var tidkrevende.

I Bydel Sagene var seksjonslederen usikker på barneverntjenestens praksis når det gjaldt å gjennomføre årlige gjennomganger av fosterhjemsavtalene med fosterforeldrene. I intervjuene med saksbehandlerne ble det beskrevet ulik praksis, og det fremkom at det ikke alltid var tid til å gå gjennom avtalen sammen med fosterforeldrene.

Seksjonslederen mente det ikke var naturlig med en årlig gjennomgang av hele avtalen, men at det var viktig at hver saksbehandler hadde utdypende kjennskap til avtalens innhold, slik at det var lettere å snakke om dette under oppfølgingsbesøkene.

Seksjonslederen ville fremover følge opp dette med hver enkelt saksbehandler.

Gjennomgangen vår av enkeltsaker viste at det forelå fosterhjemsavtaler i henholdsvis ti og åtte av de gjennomgåtte sakene i Bydel Sagene og Bydel Nordstrand. Det forelå ikke dokumentasjon på at noen av avtalene var gjennomgått med fosterforeldrene.

Begge bydelene inngikk en særskilt oppdragsavtale med fosterforeldrene, som blant annet regulerte godtgjørelse og utgiftsdekning. Disse ble ifølge bydelene evaluert sammen med fosterforeldrene minimum én gang årlig, blant annet for å evaluere behovet for forsterkning av fosterhjemmet i form av eksempelvis frikjøp.

4.3.3 Kommunerevisjonens vurdering

Ingen av bydelene gjennomgikk fosterhjemsavtalene minimum sammen med fosterforeldrene én gang i året. Etter forskrift om fosterhjem skal fosterhjemsavtalen gjennomgås minimum én gang i året. Bydelene syntes imidlertid å evaluere oppdragsavtaler én gang i året.

5. Barne- og familieetaten

I dette kapitlet redegjør vi for organiseringen på fosterhjemsområdet i etaten og deretter vurderer vi etatens arbeid med å sikre et tilstrekkelig tilbud av fosterhjem og etatens praksis for kunnskapsbasert rekruttering av fosterhjem.

5.1 Organisering og utvikling i etaten på fosterhjemsområdet

Barne- og familieetaten startet i 2019 en større omorganiserings- og utviklingsprosess. Første fase ble avsluttet med en ny organisering av sentraladministrasjonen i oktober 2019. Neste fase ble startet i 2020 og omfattet blant annet en utredning gjennomført av Utviklings- og kompetanseetaten av daværende organisering og oppgaveløsning av fosterhjemsarbeidet. Utredningen pekte på svakheter med den daværende organiseringen der ansvaret for fosterhjemsarbeidet ble ivaretatt av en egen seksjon, og etaten ble anbefalt å endre på organiseringen av dette arbeidet.

Ny organisering ble besluttet i juni 2020 og trådte i kraft fra 1. januar 2021. Etter omorganiseringen har tre seksjoner vært direkte involvert i rekruttering og oppfølging av fosterhjem:

- *Kommunikasjon og samfunnskontakt* hadde blant annet ansvaret for kampanjer og annonsering.
- *Enhet for fosterhjemsveiledning, opplæring og støtte* hadde ansvaret for å ta imot interessenter samt å gi opplæring, veiledning og støtte til fosterforeldre.
- *Seksjon for inntak* formidlet klargjorte ordinære fosterhjem til barn etter henvisning fra bydelen. Seksjonen skal ta utgangspunkt i bydelens kartlegging av barnet, slik at den kunne formidle et riktig fosterhjem til den enkelte.

Ifølge etaten var utstrakt samhandling mellom seksjonene innført som et grunnleggende premiss for hele sentraladministrasjonen.

Bakgrunnen for omorganiseringen var ifølge etaten blant annet at etaten arbeidet for lite på tvers. Ledelsen vurderte, blant annet på bakgrunn av utredningen, at den nye organiseringen ville gi økt sannsynlighet for at kvaliteten i fosterhjemsarbeidet ble styrket og resultatene bedret, ved at flere ansatte ble involvert.

I intervjuene med ansatte i etaten fremkom det at det skulle gjennomføres samordningsmøter mellom ansatte i Enhet for fosterhjemsveiledning og Seksjon for inntak hver tredje måned. Det forelå referat fra to av møtene, henholdsvis i mars og juni 2021. Temaene hadde blant annet vært situasjonen til utvalgte familier i etatens fosterhjemsbank, herunder behovet for å avklare om de fortsatt var aktuelle som fosterhjem. Fosterhjemsbanken er Barne- og familieetatens oversikt over familier som har gjennomført grunnopplæring, og som venter på et fosterhjemsoppdrag.

Videre samarbeidet Enhet for fosterhjemsveiledning og Kommunikasjonsseksjonen om etatens informasjonsmøter om fosterhjemsoppdraget. De samarbeidet også om konkrete enkeltaktiviteter, eksempelvis om produksjonen av etatens informasjonsfilmer og annonsering på sosiale medier.

Enhet for fosterhjemsveiledning hadde kontorer i annet lokale enn der hvor de øvrige seksjonene med ansvar på fosterhjemsfeltet hadde kontorer.

5.2 Rekrutteringsarbeidet

5.2.1 Revisjonskriterier

- Barne- og familieetaten skal sørge for at det er tilgjengelig et tilstrekkelig og differensiert tilbud av fosterhjem. Barne- og familieetatens rekruttering av fosterhjem skal være kunnskapsbasert, det vil si bygget på summen av brukerkunnskap og brukermedvirkning, forskningsbasert kunnskap og erfaringsbasert kunnskap.

For å undersøke Barne- og familieetatens arbeid med å sørge for tilstrekkelig og differensiert fosterhjemstilbud har vi sett nærmere på antall klargjorte fosterhjem opp mot måltall på området og etatens rekrutteringsarbeid, herunder kampanjeaktiviteter og oppfølging av potensielle fosterhjem. Deretter presenterer vi informasjon om etatens praksis for kunnskapsbasert rekruttering av fosterhjem.

5.2.2 Faktabeskrivelse

a) Rekruttering av fosterhjem i senere år

Etatens målsetting hadde i store deler av perioden 2021–2022 vært å rekruttere et stort antall fosterhjem ved å sikre en stor innstrøm av interessenter. Tabell 1 viser måltall for, og antall faktiske, nye klargjorte fosterhjem i perioden 2018–2022.

Tabell 1 Måltall for nye klargjorte fosterhjem og faktiske nye klargjorte fosterhjem 2018–2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Måltall	85	85	85	(85)	*
Antall nye klargjorte fosterhjem	55	43	60	24	17

Note: Tall fra Barne- og familieetatens årsberetninger.

*Måltallet på 85 nye klargjorte fosterhjem var fjernet i Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskaps tildelingsbrev til etaten for 2021 og 2022. Barne- og familieetaten rapporterte på måltallet om 85 nye klargjorte fosterhjem i årsberetningen for 2021.

Tabell 1 viser at etaten ikke hadde oppnådd måltallet på 85 nye klargjorte fosterhjem i årene fra 2018 til 2021. Ifølge etatens oversikt over nye klargjorte fosterhjem hadde minst én av fosterforeldrene i syv av de nye klargjorte fosterhjemmene i 2021 innvandrerbakgrunn. I 2022 var det fire av de nye klargjorte hjemmene hvor minst én av fosterforeldrene hadde innvandrerbakgrunn.

Det var 26 klargjorte fosterhjem i fosterhjemsbanken per desember 2022. 15 av disse ønsket barn under 6 år. Etaten erfarte at det over år hadde vært krevende å finne fosterhjem til barn i skolealder, søskenpar, ungdom og barn med funksjonsnedsettelse.

Barne- og familieetaten hadde høsten 2022 utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for etatens rekrutteringsarbeid på fosterhjemfeltet, jf. punkt b) nedenfor om kunnskapsbasert praksis. I den forbindelse ble 15 søknader fra bydelene om ordinært fosterhjem gjennomgått, hvor formålet var å se hvilke egenskaper som kjennetegnet barn som hadde ventet lenge på fosterhjem. Gjennomgangen viste at enkelte av barna hadde ventet opptil 1,5 år fra ønsket oppstartsdato. I 12 av søknadene var barna over seks år gamle, og i 3 av søknadene var det søskenpar som skulle bosettes i samme fosterhjem.

Etatens arbeid med rekruttering

Etter omorganiseringen i 2021 besto Seksjon for kommunikasjon og samfunnskontakt av to ansatte. Bemanningen ble økt til tre ansatte fra juni 2021 da en person ble utleid fra Bydel Bjerke frem til ultimo desember 2021. Bemanningen ble redusert fra tre til to ansatte i perioden januar til mars 2022 og til én ansatt i perioden ultimo mars til juni 2022 grunnet én ny oppsigelse samtidig som det ble innført en midlertidig ansettelsesstopp i etaten. I intervjuene med de ansatte fremkom det at ressursituasjonen høsten 2021 og våren 2022 hadde gjort det utfordrende å innfri ambisjonene og forventningene til seksjonen. I perioden med kun én ansatt var løpende oppgaver blitt ivaretatt, mens det overordnede arbeidet med fosterhjemsrekruttering var blitt satt på vent.

I henhold til etatens bemanningsplan for 2022 skulle seksjonen være bemannet med fem årsverk. Etaten oppga at et av årsverkene hadde blitt overført til en annen seksjon i 2023. Per desember 2022 var det derfor fire ansatte i seksjonen: seksjonssjefen, en spesialkonsulent innen kampanje, en medierådgiver og en video- og produksjonsassistent. I intervjuene med de ansatte fremkom det at det var avsatt ett årsverk til arbeidet med rekruttering av fosterhjem. Ifølge etaten bidro alle i seksjonen i fosterhjemsarbeidet ved behov.

Ulike kampanjeaktiviteter

Barne- og familieetaten sluttet seg i juni 2021 til den pågående nasjonale kampanjesatsingen til Bufdir og Bufetat. Bufdir hadde det overordnede og koordinerende ansvaret, mens Bufetats regioner og Oslo kommune tok kampanjen ut regionalt/lokalt. Den nasjonale kampanjen inneholdt også mål og prioriteringer fra Bufdirs arbeid med tiltakene i *Regjeringens fosterhjemsstrategi 2021–2025 – et trygt hjem for alle*.

I intervjuene våre med de ansatte fremkom det at etaten deltok aktivt i arbeidsgruppen som var opprettet for samordning, informasjonsdeling og erfaringsutveksling knyttet til kampanjen. Etaten hadde i forbindelse med den nasjonale kampanjen i 2021 inngått samarbeid med flere lokale aktører, blant annet Pizzabakeren i Oslo, om spredning av materiell fra den nasjonale kampanjen som kort, klistremerker, plakater og flyers. Videre hadde etaten i 2022 hatt stands på bydelsdagene i Bydel Grorud og Bydel St. Hanshaugen samt gjennomført en kinokampanje med stand på én kino og reklame på alle kinoene i Oslo. Forestillingene hadde ifølge etaten totalt 330 000 seere.

Barne- og familieetaten hadde høsten 2022 produsert ni informasjonsfilmer som svarte ut de vanligste spørsmålene fra potensielle fosterforeldre. Filmene var oversatt til engelsk, polsk og arabisk og ble lagt ut på YouTube og oslo.kommune.no i februar 2023.

Barne- og familieetaten hadde opprettet kontoer på Facebook og Instagram til bruk i rekrutteringsøyemed. Ifølge etaten hadde antall sidebesøk på Facebook økt med 269 prosent og besøk på Instagram med 55 prosent i løpet av høsten 2022. Etaten oppga å ha lagt ut sponset og målrettet annonsering i sosiale medier siden juni 2022, eksempelvis om rekruttering av fosterhjem til barn over 6 år. Arbeidet med en digital kanalstrategi for sosiale medier ble startet høsten 2022 og skulle ifølge etaten ferdigstilles i februar 2023. I kunnskapsgrunnlaget fremkom det at etaten hadde ikke hatt en profesjonell og systematisk tilnærming til sosiale medier før dette arbeidet ble igangsatt.

Etaten hadde også benyttet seg av tradisjonelle medier, herunder gjennom en artikkel om fosterhjem på KK.no og klikk.no⁴ og annonser om behovet for fosterhjem til ungdom i blant annet Oppsal menighetsblad *Naboposten*. Etaten oppga at det var fokus på å vise et mangfold av fosterhjem i profilerings- og kampanjearbeidet. Etaten hadde i samarbeid med byråden for oppvekst og kunnskap solgt inn en sak om behovet for fosterforeldre med minoritetsbakgrunn i Avisa Oslo i november 2022.

I intervjuene med de ansatte fremkom det at Barne- og familieetaten ikke hadde etablert samarbeid med private aktører, slik som idrettslag, foreninger eller religiøse miljøer. Videre fremkom det at etaten før omorganiseringen hadde samarbeidet med blant annet Vålerenga idrettsforening, Krogsveen og Posten om den såkalte bedriftsstafetten hvor det blant annet ble utdelt brosjyrer på samarbeidspartners kontorer. Det hadde også, før omorganiseringen, vært avsatt egne ressurser som skulle drive med rekrutteringstiltak mot minoriteter, religiøse trossamfunn og idrettslag.

Fosterhjem.no

Fosterhjem.no er en informasjons- og kontaktside for eksisterende og potensielle fosterhjem. Den driftes av Bufdir. Seksjon for kommunikasjon og samfunnskontakt hadde ansvaret for å forvalte fosterhjem.no/oslo. Interessenter med postnummer i Oslo kunne få etatens kontaktinformasjon og oversikt over planlagte kurs eller informasjonsmøter i etaten ved å taste inn postnummeret sitt på fosterhjem.no. Etaten oppga at opprettelsen av postnummersøket på fosterhjem.no hadde gjort det vanskeligere å rekruttere fosterhjem utenfor Oslo kommune. Ifølge etaten var dette fordi interessentene automatisk ble sendt til Bufetat dersom postnummeret ikke var fra Oslo. Etaten oppga at problemstillingen var kommunisert til Bufdir.

I 2021 førte en teknisk feil til at Barne- og familieetaten i en periode ikke mottok henvendelser fra interessenter som forsøkte å kontakte etaten via fosterhjem.no. Ifølge etaten ble feilen oppdaget som følge av få henvendelser fra interessenter. Etaten visste ikke hva feilen skyldtes. Etaten oppga at Utviklings- og kompetanseetaten hadde bistått med å sikre at fremtidige henvendelser fra fosterhjem.no nådde etaten som forutsatt.

Etaten og Bufdir hadde også hatt andre tekniske utfordringer i integrasjonsarbeidet mellom etatens systemer og fosterhjem.no. Dette kom av at etaten ikke hadde et system for automatisk håndtering av kunderelasjoner. Mangelen på et system for håndtering av kunderelasjoner førte blant annet til at de som arbeidet med rekrutteringskampanjer, ikke fikk informasjon om interessentenes frafall underveis i rekrutteringsprosessen.

Oppfølging av potensielle fosterhjem

Det var i hovedsak Enhet for fosterhjemsveiledning som mottok henvendelser fra familier og personer som var interessert i informasjon om fosterhjemsoppdraget. I intervjuene med ansatte fremkom det at alle som tok kontakt med etaten, ble tilbudt å delta på informasjonsmøter. Videre ga enheten informasjon over telefon, sendte ut skriftlig informasjon og inviterte interessenter til egne møter.

Enhet for fosterhjemsveiledning arrangerte minimum tre informasjonsmøter om fosterhjemsoppdraget i halvåret. Det var både fysiske og digitale møter, på dagtid eller

⁴ <https://www.klikk.no/annonser/samarbeid/derfor-ble-marielle-og-roger-fosterforeldre-det-handler-om-a-gjore-plass-til-flere-rundt-bordet-7117124>

på ettermiddagen. I intervjuene med ansatte fremkom det at det i møtene ble gitt grundig informasjon om fosterhjemoppdraget og kriteriene for å bli fosterforeldre. Det ble blant annet gitt informasjon om samarbeid med biologiske foreldre, prosessen for å bli fosterhjem og opplæring og videreutdanning for fosterforeldre. Det fremkom av kunnskapsgrunnlaget at Enhet for fosterhjemsveiledning ikke opplevde at informasjonsmøtene i særlig grad fremmet rekruttering.

Etaten hadde utarbeidet en skriftlig rutine i november 2022 for oppfølging av deltakere på informasjonsmøtene. I rutinen var det eksempel på innhold i e-poster som kunne sendes til deltakere i etterkant av møtet, og e-poster til påmeldte som ikke møtte opp. Som vedlegg til e-posten til deltakerne var et spørreskjema med spørsmål om blant annet opplevelsen av møtets nytteverdi, motivasjon for fosterhjemsoppdraget og hvordan deltakeren hadde fått vite om møtet. Påmeldte som ikke hadde møtt opp, fikk i e-posten informasjon om ledige plasser på kommende informasjonsmøter. Av rutinen fremgikk det at alle som hadde deltatt på informasjonsmøtene, skulle bli oppringt av etaten i etterkant. Ifølge etaten hadde praksis før innføringen av rutinen vært at deltakerne fikk en e-post med anmodning om å evaluere møtet og kontaktinformasjon som kunne brukes ved spørsmål eller ønske om å gå videre i prosessen.

Interessenter som oppfylte de formelle kravene til fosterhjemoppdraget og ønsket å gå videre i prosessen, fylte ut et egenpresentasjonsskjema, hvor de blant annet skulle gi opplysninger om sivilstatus, økonomi, vandel, helse, utdanning og arbeid. Enhet for fosterhjemsveiledning gjennomførte deretter et hjemmebesøk og en vurderingssamtale. Dersom interessentene fremdeles oppfylte kravene, ble de invitert til opplæring i PRIDE/SOLID dersom de ikke hadde mottatt grunnopplæring tidligere. Ved fullført opplæring ble de innlemmet i fosterhjemsbanken. Ifølge etaten hadde det før omorganiseringen blitt gjennomført fysiske samlinger 1–2 ganger i året for familiene i fosterhjemsbanken. Etaten oppga at det ikke hadde blitt gjennomført fysiske eller digitale samlinger under pandemien. Samlingene ble gjeninnført tidlig i 2023. Hjemmene i fosterhjemsbanken hadde ifølge etaten i perioden blitt fulgt opp ved at hjemmene selv tok kontakt med etaten.

I kunnskapsgrunnlaget var det pekt på risiko for at fosterforeldre som ventet i fosterhjemsbanken, kunne søke plassering hos eksempelvis Bufetat eller private aktører. Det fantes ikke oversikt over hvor mange fosterfamilier etaten hadde «mistet» på denne måten. Hvilke rammebetingelser som skulle gjelde for fosterhjemmet, ble ikke fastsatt før barnet ble plassert, ettersom det var bydelene som fastsatte rammebetingelsene, herunder økonomiske forhold. Etaten vurderte at dette kunne gi fosterforeldre insentiver til å velge aktøren som hadde de gunstigste økonomiske vilkårene for oppdraget. Se vedlegg 3 for mer informasjon om økonomiske rammebetingelser for fosterhjem.

Tabell 2 viser antall henvendelser fra personer som viste interesse for fosterhjemsoppdraget i perioden 2018–2022, samt antall påmeldte til informasjonsmøte, utdelte og returnerte egenpresentasjonsskjemaer og antall nye klargjorte fosterhjem.

Tabell 2 Tall fra etatens rekrutteringsprosess 2018–2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Antall henvendelser	369	232	292	158	236
Påmeldte til informasjonsmøte	101	116	85	91	305
Utdelt egenpresentasjonsskjema	156	206	111	73	*
Returnert egenpresentasjonsskjema	100	65	61	39	69
Antall nye klargjorte fosterhjem	55	43	60	24	17

Note: Tall for 2018–2021 er hentet fra Barne- og familieetatens kunnskapsgrunnlag om rekruttering av fosterhjem. Tallene for 2022 er oppgitt av Enhet for fosterhjemsveiledning. 161 av henvendelsene i 2022 gjaldt ukrainske barn i tidsrommet 10. mars til 25. april.

*Etaten hadde ikke oversikt over hvor mange egenpresentasjonsskjemaer som ble delt ut i 2022.

Tabell 2 viser at antall henvendelser til etaten ble nesten halvert fra 2020 til 2021. Det var en økning i antall henvendelser i 2022, som ifølge etaten blant annet skyldtes henvendelser om ukrainske barn som følge av krigsutbruddet i februar 2022. Antall klargjorte fosterhjem ble mer enn halvert fra 2020 til 2021, med 60 klargjorte fosterhjem i 2020 mot 24 klargjorte i 2021. I 2022 var det klargjort 17 nye ordinære fosterhjem. Som nevnt ovenfor hadde en teknisk feil i 2021 ført til at etaten i en periode ikke mottok henvendelser fra interessenter via fosterhjem.no.

Tabell 2 viser videre at antall påmeldinger til etatens informasjonsmøter økte fra 91 i 2021 til 305 i 2022. Etaten hadde ikke fullstendig oversikt over hvor mange som faktisk deltok på informasjonsmøtene mellom 2019 og 2022. I 2020 ble det utdelt 111 egenpresentasjonsskjemaer, mot 73 i 2021. I begge årene ble omtrent halvparten av skjemaene returnert til etaten. Etaten hadde ikke oversikt over hvor mange egenpresentasjonsskjemaer som ble delt ut i 2022, men hadde registrert 69 returnerte skjemaer i 2022.

b) Kunnskapsbasert praksis

Barne- og familieetaten gjennomførte i juni 2022 en prosesskartlegging av arbeidsflyten i ny organisasjon som avdekket at etaten manglet et kunnskapsgrunnlag for rekruttering av fosterhjem:

Det manglet kunnskapsgrunnlag om hva slags fosterhjem det er behov for, hvor mange fosterhjem som trengs, hva som skal til for å rekruttere tilstrekkelig antall og de «riktige» fosterhjemmene.

Videre fremkom det at etaten manglet en egen kampanje- og rekrutteringsplan, risikoanalyse for rekrutteringen og plan for evaluering av de gjennomførte rekrutteringstiltakene.

Barne- og familieetaten ferdigstilte som nevnt i november 2022 et kunnskapsgrunnlag om rekruttering av fosterhjem. Der var nærmere redegjort for behov for fosterhjem i Oslo kjennetegn ved barn og unge det søkes om fosterhjem til foreliggende forsknings-, praksis- og brukerkunnskap på feltet barrierer og drivere i etatens rekrutteringsarbeid

Kunnskapsgrunnlaget skulle ifølge etaten benyttes til å utarbeide en rekrutteringsstrategi for fosterhjem. Etaten oppga at dette arbeidet var påbegynt i januar 2023. Etaten hadde ikke før dette hatt en egen strategi, plan eller lignende for å sikre et differensiert tilbud av fosterhjem.

Informasjonsutveksling med bydelene

Bydelenes behov for fosterhjem ble kommunisert i enkeltsaker hvor det var behov for bistand fra Barne- og familieetaten for å finne et egnet fosterhjem. Bydelen oversendte etaten en behovsprofil for det enkelte barnet, hvor blant annet informasjon om barnets ønske om fosterhjem, fysisk helse, ressurser, interesser og emosjonell fungering fremgikk. Videre skulle bydelen oppgi ønsket beliggenhet for fosterhjemmet, behov for religiøs eller kulturell kompetanse og ønsket familiesammensetning. Ifølge Bydel Nordstrand og Bydel Sagene var det tilfeller hvor etaten hadde tilbudt bydelen et familiehjem grunnet mangel på ordinære fosterhjem, selv om bydelene i utgangspunktet søkte om ordinært fosterhjem. Ifølge etaten ville bistandsplikten være oppfylt så lenge det tilbudte hjemmet var forsvarlig og i tråd med barnets beste.

I forbindelse med utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlaget gjennomførte etaten i juni 2022 for første gang en kartlegging i form av en spørreundersøkelse om bydelenes behov for fosterhjem. Bydelene oppga at det var 29 barn som ventet på fosterhjem, 26 hadde behov for ordinært fosterhjem, og 3 barn hadde behov for familiehjem. 11 av disse barna hadde ventet på plassering mellom 4 og 6 måneder, mens 8 hadde ventet lenger enn 6 måneder. Etaten hadde ikke kjennskap til hvordan bydelene hadde målt ventetiden for disse barna, og hadde heller ikke stilt bydelene spørsmål om dette i spørreundersøkelsen eller senere. Videre var det syv bydeler som forventet en økning i behovet for ordinære fosterhjem de neste 12 månedene. De resterende bydelene forventet ikke endringer i behovet. Spørreundersøkelsen inneholdt ikke spørsmål om bydelenes behov for konkrete typer fosterhjem, eksempelvis behov for fosterhjem med minoritetsbakgrunn.

Ifølge kunnskapsgrunnlaget hadde ikke bydelene rutiner for å melde flyttinger fra ordinære fosterhjem formidlet av Barne- og familieetaten eller melde fra om at det opprinnelige fosterhjemsoppdraget var avsluttet. Etaten vurderte at dette var en utfordring for etatens gjenrekruttering av erfarne fosterforeldre, og at etaten ikke fikk samlet læringspunkter vedrørende rekruttering, veiledning og opplæring. Etaten opplevde at det kunne være utfordrende å innhente informasjon om innflyttingsdato for enkeltbarn fra bydelene. Ansatte oppga videre at etaten ikke hadde oversikt over utilsiktede flyttinger i fosterhjemmene etaten hadde rekruttert. Ifølge de ansatte måtte informasjonen om innflyttingsdato og utilsiktede flyttinger deles med etaten av enten bydelen eller fosterhjemmet selv. Etaten hadde ikke tatt opp disse problemstillingene med byrådsavdelingen eller bydelene, utover gjennom dialogen Seksjon for inntak hadde med bydelene i enkeltsaker. I etatens årsberetning for 2022 kommer det frem at tilgang til bydelenes saksbehandlingssystem Familia blant annet er begrenset av personvernfnaglige grunner.

Forsknings-, praksis- og brukerkunnskap

Etatens kunnskapsgrunnlag inneholdt en gjennomgang av forsknings-, praksis- og brukerkunnskap. Det ble blant annet vist til *Nordlandsforsknings Fosterhjem og rekruttering – sluttrapport*. Rapporten pekte blant annet på idrettslag, trossamfunn, frivillige foreninger og omsorgsbaserte yrker som

arenaer for rekruttering, samt at direkte forespørsler til potensielle fosterhjem kunne ha en positiv innvirkning på rekrutteringen;
Bufetats evaluering av kontakt med potensielle fosterforeldre mellom januar 2019 og mai 2019, som blant annet viste at 68 prosent av henvendelsene kom fra personer mellom 30 og 49 år. Interessentene som gikk videre i prosessen, oppga at personlig kontakt, god oppfølging og hjemmebesøk var særlig viktig;
Landsforeningen for Barnevernsbarn sine internettsider;
Fosterhjemsforeningens fosterhjemsundersøkelse.

De to sistnevnte utgjorde brukerkunnskapen i kunnskapsgrunnlaget. Fra Landsforeningen for barnevernsbarn ble blant annet viktigheten av å vektlegge barns ønsker ved valg av fosterhjem og at søsken bør plasseres i samme fosterhjem, trukket frem, mens Fosterhjemsforeningens medlemmer pekte på at det viktigste tiltaket for å øke rekrutteringen var å anse oppdraget som en omsorgsjobb med tilsvarende økonomiske betingelser og rettigheter som for arbeidstakere. God veiledning og videre opplæring av fosterforeldre var også trukket frem.

Fagsystemer

I kunnskapsgrunnlaget ble det videre pekt på barrierer i etatens rekrutteringsarbeid, som at etaten i stor grad arbeidet manuelt med de ulike stegene i rekrutteringsprosessen grunnet mangel på et kunderelasjonssystem. Dette gjaldt blant annet registrering av henvendelser, påmeldinger til informasjonsmøter og grunnopplæring og øvrig kontakt mellom etaten og interessenter. Utviklings- og kompetanseetaten hadde i 2020 anbefalt etaten å snarest innføre et digitalt system for rekruttering, oppfølging og samarbeid med fosterforeldre. Etaten oppga at et slikt system skulle innføres i samarbeid med Bufdir, som var i prosess for å erstatte sitt kunderelasjonssystem.

Videre var det vist til svakheter i etatens saksbehandlingssystemer som ga utfordringer i rekrutteringsarbeidet. I saksbehandlingssystemet BIRK (Barnevern Informasjon Registrering og Kvalitet), var det for eksempel ikke mulig å hente ut systematisk informasjon om barn det var søkt om fosterhjem til, som informasjon om ventetid eller om det enkelte barns konkrete behov. Det var heller ikke mulig å skille mellom ulike typer fosterhjem fordi disse var kategorisert under samme etikett i BIRK.

Kunnskapsgrunnlaget avdekket også feil og mangler i BIRKs statistikk over barn som ventet på et fosterhjem. Blant annet ble samme barn talt mer enn én gang med ulik lengde på ventetiden, og det var flere tilfeller av at barn som var plassert i fosterhjem, var registrert som ventende.

Det var også svakheter i oversikten over ventetiden fra fosterhjemmet kom inn i fosterhjemsbanken, til et barn ble plassert i hjemmet. Oversikten omfattet bare fosterhjem med slik ventetid på seks måneder eller mer.

5.2.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Barne- og familieetaten hadde i liten grad iverksatt tiltak som kunne ha bidratt til et tilstrekkelig og differensiert tilbud av fosterhjem. Samtidig merker Kommunerevisjonen seg at Barne- og familieetaten hadde gjennomført flere rekrutteringsaktiviteter, både i egen og andres regi.

Verken etaten eller Oslo kommune hadde på plass en egen strategi eller plan for å sikre et differensiert tilbud av fosterhjem i tråd med behov. Barne- og familieetaten hadde i liten grad iverksatt særskilte tiltak for å sikre et tilstrekkelig antall fosterhjem til barn over 6 år, søskenpar, ungdommer og barn med funksjonsnedsettelser, selv om mangel på slike fremsto som en kjent utfordring. Høsten 2022 gjennomførte etaten enkelte målrettede rekrutteringstiltak, blant annet for å rekruttere fosterforeldre med minoritetsbakgrunn. Det var likevel risiko for at rekrutteringsarbeidet i for liten grad var innrettet mot grupper av barn med størst udekket behov for fosterhjem.

Etaten hadde i liten grad fulgt opp klargjorte fosterhjem i perioden fra utbruddet av koronapandemien til januar 2023. Dette til tross for at etaten hadde vurdert at det var risiko for å miste klargjorte fosterhjem til andre aktører på fosterhjemsfeltet.

Barne- og familieetaten hadde i november 2022 ferdigstilt en kartlegging av etatens rekrutteringsarbeid og et kunnskapsgrunnlag for rekrutteringsarbeidet. Kunnskapsgrunnlaget inneholdt forsknings-, praksis- og brukerkunnskap samt kunnskap om lokale behov for fosterhjem i Oslo kommune. Etaten hadde ikke før dette hatt en helhetlig kunnskapsbasert oversikt over behov for fosterhjem og mulige tiltak på rekrutteringsområdet for Oslo kommune.

Kommunerevisjonen stiller spørsmål ved etatens informasjonsutveksling med bydelene om fosterhjem etaten hadde rekruttert. Kommunerevisjonen viser til at etaten hadde vurdert at dette blant annet ga utfordringer i gjenrekruttering av fosterforeldre, og at etaten ikke fikk samlet inn læringspunkter om rekrutteringsarbeidet.

Etaten hadde ikke fullstendig oversikt over enkelte rekrutteringsaktiviteter. Blant annet hadde etaten ikke fullstendig oversikt over antall deltakere på informasjonsmøter for potensielle fosterhjem. Det var også et forbedringspotensial ved etatens samlede informasjon om barn det søkes om fosterhjem til. Dette kan gi risiko for at etaten ikke hadde nødvendig oversikt over sentral styringsinformasjon av betydning for rekrutteringsarbeidet.

6. Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger

Kommunerevisjonen har undersøkt om Oslo kommunes arbeid med rekruttering og oppfølging av fosterhjem er tilfredsstillende. Undersøkelsen har omfattet Barne- og familieetaten og bydelene Nordstrand og Sagene. Undersøkelsen har blant annet sett på Barne- og familieetatens rekruttering av fosterhjem, de to bydelenes oppfølging av barn i fosterhjem og opplæring, råd og veiledning av fosterforeldre. Undersøkelsen har også sett på bydelenes praksis for innhenting og bruk av brukererfaringer.

6.1 Konklusjoner

Samlet konklusjon

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde på flere områder etablert en praksis for å følge opp barnets situasjon i fosterhjemmet. Blant annet hadde bydelene utarbeidet omsorgsplaner, jevnlig vurdert om det var behov for tiltak som kunne bedre barnets situasjon, og lagt til rette for samtaler med barna alene. Det var samtidig svakheter knyttet til bydelenes oppfølging av barn i fosterhjem og i Bydel Nordstrands innhenting og bruk av brukererfaringer. Bydelene hadde på flere områder sørget for opplæring, rådgivning og veiledning til fosterforeldrene. Blant annet syntes fosterforeldrenes behov for opplæring, rådgivning, veiledning å bli vurdert regelmessig. Det var imidlertid en mangel at bydelene ikke gjennomgikk fosterhjemsavtalen årlig sammen med fosterforeldrene.

Barne- og familieetaten hadde gjennomført en rekke rekrutteringsaktiviteter og hadde høsten 2022 ferdigstilt et kunnskapsgrunnlag for fosterhjemsrekruttering. Det var likevel svakheter ved etatens arbeid med rekruttering av fosterhjem på viktige områder. Blant annet hadde etaten ikke en egen strategi eller plan for å sikre et differensiert tilbud av fosterhjem og hadde i liten grad iverksatt særskilte tiltak for å rekruttere fosterhjem til barn som det erfaringsmessig var vanskelig å få fosterhjem til.

Oppfølging av barn i fosterhjem

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde på flere områder etablert en praksis for å følge opp barnets situasjon i fosterhjemmet. Bydelene hadde blant annet utarbeidet omsorgsplaner og jevnlig vurdert om det var behov for tiltak som kunne bedre barnets situasjon, og det var lagt til rette for samtaler alene med barnet. Bydel Nordstrand gjennomførte oppfølgingsbesøk i tråd med lovverkets minimumskrav. Begge bydelene hadde et forbedringspotensial når det gjaldt å dokumentere vurderingen av hvor mange oppfølgingsbesøk det var behov for utover minimumskravet. Det var ikke alle fosterhjemsbarn i Bydel Sagene som hadde fått oppfølgingsbesøk i tråd med minimumskravet i 2022. Kommunerevisjonen mener det var en svakhet at Bydel Nordstrand og Bydel Sagene ikke utarbeidet en arbeidsplan i tillegg til omsorgsplanen for barn i ordinære fosterhjem.

Brukererfaringer

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene syntes å ha etablert en praksis hvor klager og mishagsyttringer fra barn og fosterforeldre ble brukt i bydelenes løpende forbedringsarbeid. Det var likevel en svakhet at Bydel Nordstrand utover dette ikke hadde innhentet erfaringer fra barn eller fosterforeldre til bruk i forbedringsarbeidet. Bydel Sagene hadde i noen grad iverksatt tiltak som innebar innhenting av brukererfaringer.

Opplærning og rådgivning til fosterhjem

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene hadde på flere områder sørget for opplærning, rådgivning og veiledning til fosterforeldrene. Det var imidlertid enkelte forbedringspunkter i arbeidet. Begge bydelene synes å ha sørget for at fosterforeldrene fikk informasjon om barnet før plasseringen, men fosterforeldrene ble ikke involvert ved utarbeidelsen av omsorgsplaner for barna.

Undersøkelsen tyder på at ordinære fosterhjem som oftest fikk grunnopplærning som forutsatt før plasseringen av barn. Kommunerevisjonen merker seg at Bydel Sagene ikke hadde rutiner for å følge opp at fosterforeldrene gjennomførte grunnopplæringen i etterkant av plasseringen når de ikke hadde fått opplæringen i forkant. Kommunerevisjonen merker seg videre at Bydel Nordstrand ikke alltid sørget for opplærning ved plasseringer i fosterhjem i familie og nære nettverk. Bydelene hadde lagt til rette for at fosterforeldrene kunne ta kontakt ved behov for opplærning, veiledning og råd.

Ingen av bydelene gjennomgikk fosterhjemsavtalene med fosterforeldrene minimum én gang i året. Dette var ikke i tråd med forskrift om fosterhjem.

Barne- og familieetatens rekruttering av fosterhjem

Barne- og familieetaten hadde gjennomført en rekke rekrutteringsaktiviteter. Det var likevel svakheter i etatens arbeid med rekruttering av fosterhjem. Barne- og familieetaten hadde i liten grad iverksatt tiltak som kunne ha bidratt til et tilstrekkelig og differensiert tilbud av fosterhjem. Etaten hadde ikke en egen strategi eller plan for å sikre et differensiert tilbud av fosterhjem. Etaten hadde i liten grad iverksatt særskilte tiltak for å rekruttere fosterhjem til barn med en bakgrunn som det erfaringsmessig var vanskelig å få fosterhjem til. Etaten hadde høsten 2022 gjennomført enkelte målrettede rekrutteringstiltak, blant annet for å rekruttere fosterforeldre med minoritetsbakgrunn.

Etaten hadde i liten grad fulgt opp klargjorte fosterhjem, da med risiko for å miste disse hjemmene til andre aktører.

Barne- og familieetaten hadde i november 2022 på plass et kunnskapsgrunnlag for arbeidet med fosterhjemsrekruttering. Etaten hadde ikke før dette hatt en helhetlig kunnskapsbasert oversikt over behov for fosterhjem og mulige rekrutteringstiltak for Oslo kommune.

Det var også et forbedringspotensial ved etatens samlede informasjon om barn det søkes om fosterhjem til. Dette kan gi risiko for at etaten ikke hadde nødvendig oversikt over sentral styringsinformasjon av betydning for rekrutteringsarbeidet. Kommunerevisjonen stiller også spørsmål ved etatens informasjonsutveksling med bydelene om fosterhjem etaten hadde rekruttert.

6.2 Anbefalinger

På bakgrunn av forvaltningsrevisjonens funn har Kommunerevisjonen anbefalinger til byråden for oppvekst og kunnskap, barneverntjenesten i Bydel Nordstrand, barneverntjenesten i Bydel Sagene og Barne- og familieetaten.

Kommunerevisjonen anbefaler at byråden for oppvekst og kunnskap

- vurderer tiltak for å sikre at oppfølgingen av barn i fosterhjem er systematisk og planmessig
- følger opp Barne- og familieetatens forbedringsarbeid knyttet til rekruttering av fosterhjem

Kommunerevisjonen anbefaler at barneverntjenestene i begge bydelene

- iverksetter tiltak for å sikre at brukererfaringer fra fosterforeldre innhentes og brukes i barneverntjenestenes forbedringsarbeid
- vurderer tiltak for å sikre at oppfølgingen av barnas behov i ordinære fosterhjem er systematisk og planmessig
- vurderer behov for tiltak for å sikre at fosterforeldre får nødvendig opplæring

Kommunerevisjonen anbefaler at Barne- og familieetaten

- iverksetter tiltak for å sikre at det er tilgjengelig et tilstrekkelig tilbud av fosterhjem, spesielt for de gruppene av barn hvor det er størst udekket behov
- vurderer tiltak for å sikre styringsinformasjon og bedre informasjonsutveksling om vesentlige forhold i rekrutteringsarbeidet

7. Uttalelser til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering av disse

Kommunerevisjonen har mottatt uttalelser til rapporten fra byråden for oppvekst og kunnskap, Bydel Nordstrand, Bydel Sagene og Barne- og familieetaten. I dette kapittelet presenterer og vurderer Kommunerevisjonen sentrale momenter i uttalelsene. Uttalelsene følger i sin helhet i vedlegg 4–7.

7.1 Byråden for oppvekst og kunnskap

7.1.1 Byrådets uttalelse

Byråden for oppvekst og kunnskap skriver at prosjektets hensikt har vært tilstrekkelig klar. Byråden gir uttrykk for at revisjonskriteriene er relevante. Byråden skriver videre at hun kunne ønsket at Kommunerevisjonen også hadde undersøkt bydelenes rekruttering av fosterhjem, da særlig fosterhjem i barnets familie og nære nettverk.

Byråden anser undersøkelser som dette som viktige og nyttige. Rapporten er et bidrag til videre utviklingsarbeid på fagområdet og i tjenestene. Byråden forutsetter at bydelene og etaten igangsetter arbeidet med å følge opp Kommunerevisjonens anbefalinger umiddelbart.

Byrådsavdelingen vil følge opp Kommunerevisjonens anbefalinger i styringsdialogen med Barne- og familieetaten vedørende behov for forbedringsarbeid knyttet til rekruttering av fosterhjem. Byråden viser til at etaten våren 2023 skal levere en rapport om Oslo kommunes oppfølging av regjeringens fosterhjemsstrategi 2021–2025. Byråden forventer at denne leveransen inneholder forslag til konkrete tiltak for å sikre at oppfølgingen av barn og unge i fosterhjem er systematisk og planmessig. Tiltakene vil så bli vurdert i dialog med Barne- og familieetaten.

7.1.2 Kommunerevisjonens vurderinger

Kommunerevisjonen merker seg byrådets ønske om at undersøkelsen også hadde inkludert bydelenes rekruttering av fosterhjem. Kommunerevisjonen er enige i at det kunne vært interessant. Barne- og familieetaten har imidlertid hovedansvaret for rekruttering av ordinære fosterhjem. Undersøkelsen var i skissen som ble vedtatt av kontrollutvalget avgrenset fra å se på bydelenes rekruttering av fosterhjem. Det vises for øvrig til redegjørelsen i punkt 7.4.2.

Byråden for oppvekst og kunnskap melder relevante tiltak til Kommunerevisjonens anbefaling om oppfølging av Barne- og familieetaten. Når det gjelder Kommunerevisjonens anbefaling om oppfølging av barn i fosterhjem, varsler byråden ikke egne tiltak, men viser til at hun vil vurdere tiltak basert på Barne- og familieetatens kommende rapport om Oslo kommunes oppfølging av regjeringens fosterhjemsstrategi 2021–2025.

7.2 Bydel Nordstrand

7.2.1 Bydel Nordstrands uttalelse

Bydel Nordstrand skriver at prosjektets hensikt har vært tilstrekkelig klar, og har ingen kommentarer til revisjonskriteriene. Bydelen bemerker at Kommunerevisjonens

datainnsamling ble gjennomført før utgangen av 2022. Dette medførte behov for ettersendelse av data knyttet til gjennomføringen av oppfølgingsbesøk.

Bydel Nordstrand bemerker at Kommunerevisjonens anbefalinger synes å være i tråd med at barneverntjenesten skal følge lover og forskrift uten unntak. Bydelen påpeker at dette kan fremstå som uhensiktsmessig i de tilfellene der det ikke er behov, eksempelvis krav om opplæring av fosterhjem i familie og nære nettverk når fosterhjemmet fra starten av har mottatt tett oppfølging fra psykologspesialist og veileder fra Barne- og familieetaten. Bydelen vurderer videre at det burde være rom for at barneverntjenesten kan vurdere behovet for arbeidsplaner i hver enkelt sak. Ifølge bydelen gjelder dette spesielt barn som ikke har behov for oppfølging utover omsorg i fosterhjem.

Bydel Nordstrand opplever rapporten som nyttig. Bydelen oppgir at den har eller vil iverksette følgende tiltak:

- Fosterhjemsavtalene vil bli gjennomgått årlig med fosterforeldrene, og gjennomgangen skal dokumenteres i referatet fra oppfølgingsbesøket. Arbeidet er ifølge bydelen påbegynt.
- Barneverntjenesten vil umiddelbart sikre at
 - behovet for oppfølgingsbesøk vurderes og eventuelt justeres i etterkant av hvert oppfølgingsbesøk. Vurderingen skal dokumenteres i referatet fra oppfølgingsbesøket.
 - Barnets omsorgsplan evalueres årlig. Evalueringen skal dokumenteres i referatet fra oppfølgingsbesøket og eventuelt i ny omsorgsplan.
- Barneverntjenesten vil utarbeide og gjennomføre årlige brukerundersøkelser. Arbeidet skal startes høsten 2023 og første undersøkelse vil bli sendt ut i begynnelsen av 2024.
- Gjennomført opplæringsprogram i regi av Barne- og familieetaten vil være krav for bydelens godkjenning av fosterhjem.

7.2.2 Kommunerevisjonens vurderinger

Kommunerevisjonen merker seg at Bydel Nordstrand påpeker at det i noen tilfeller fremstår uhensiktsmessig å følge lovkrav i saker der det ikke er behov for dette. Basert på tidligere dialog med bydelen, oppfatter Kommunerevisjonen at bydelen sikter til lovkrav som ikke er absolutte. Anbefalingen om nødvendig opplæring, skal ikke forstås slik at det er bydelen som må gjennomføre opplæringen. Når det gjelder anbefalingen som bydelen knyttet til arbeidsplaner, er formuleringen at bydelen bør «vurdere tiltak» for systematisk og planmessig oppfølging av ordinære fosterhjem. Kommunerevisjonen presiserer at det i undersøkelsen er lagt til grunn at barneverntjenesten bør utarbeide en arbeidsplan som tydeliggjør hvordan barnets særlige behov skal ivaretas, jf. delkapittel 3.2.1.

Det er korrekt at gjennomgangen av enkeltsaker ble gjennomført før utgangen av 2022. På grunn av prosjektinterne forhold ble det først mot slutten av rapportarbeidet avklart at bydelene måtte ettersende dokumentasjon slik at hele 2022 ble dekket. Kommunerevisjonen ser at det kan ha skapt noe merarbeid for bydelen, selv om det var innenfor et begrenset område (oppfølgingsbesøk).

Kommunerevisjonen merker seg at Bydel Nordstrand har meldt relevante tiltak til Kommunerevisjonens anbefalinger.

7.3 Bydel Sagene

7.3.1 Bydel Sagenes uttalelse

Bydel Sagene skriver at prosjektets hensikt har vært tilstrekkelig klar, og har ingen kommentarer til revisjonskriteriene. Når det gjelder metode, mener bydelen det er en svakhet at Kommunerevisjonen har snakket med få fosterhjem og barn og unge som bor i disse hjemmene.

Bydel Sagene vurderer at Kommunerevisjonens konklusjoner og anbefalinger vil være nyttige i det videre utviklingsarbeidet i tjenesten. Bydelen oppgir at den har eller vil iverksette tiltak:

- Sikre at vurderinger knyttet til behovet for antall oppfølgingsbesøk i fosterhjemmet dokumenteres i barnets sak. Kontroll av at dette gjøres vil bli implementert i tjenestens internkontrollsystem.
- Sikre at dokumentasjon på at fosterhjemmet har gjennomført nødvendig opplæring foreligger i barnets sak. Kontroll av dette vil bli implementert i tjenestens internkontrollsystem.
- Barneverntjenesten har ifølge bydelen startet arbeidet med å utarbeide arbeidsplaner.
- Barneverntjenesten vil i løpet av høsten 2023 gjennomgå og revidere alle rutinene knyttet til fosterhjemsområdet, herunder innarbeide krav om vurdering og dokumentasjon av fosterforeldrenes behov for veiledning. Kontroll av sistnevnte vil bli implementert i tjenestens internkontrollsystem.
- Når det gjelder tiltak knyttet til brukererfaringer er bydelen usikker på hvordan den skal systematisere dette arbeidet bedre. Bydelen stiller spørsmål om det ikke er mer hensiktsmessig om større brukerundersøkelser gjennomføres av Barne- og familieetaten. Bydelen skriver at den likevel skal se på hvordan utfordringen kan løses og den antar dette arbeidet først kan starte opp i 2024.

7.3.2 Kommunerevisjonens vurderinger

Kommunerevisjonen er enig i at intervjuer med barn og unge ville kunne styrke undersøkelsen. Slike intervjuer krever imidlertid god kompetanse og nøye planlegging. Det kan blant annet være krevende å få intervjuet barn i denne gruppen, det enkelte barn kan oppleve det som en belastning og det kan ta lang tid å etablere nødvendig tillit. Dette er også noe bydelene selv erfarer, jf. kapittel 3.3.2 som omtaler bydelenes tilrettelegging for samtaler med barna. Enkelte fosterforeldre ble intervjuet. Vi fikk også en del relevant informasjon om barnas erfaringer fra mappegjennomgangen.

Bydelen har meldt relevante tiltak til anbefalingene. Kommunerevisjonen oppfatter at bydelen i 2024 vil gjøre et arbeid for å komme lenger med brukererfaringer.

7.4 Barne- og familieetaten

7.4.1 Barne- og familieetatens uttalelse

Barne- og familieetaten skriver at informasjonen om hensikten med undersøkelsen har vært tilstrekkelig klar. Etaten viser til at fosterhjemsfeltet er et komplekst felt og at forvaltningsrevisjonen derfor vurderes som viktig.

Når det gjelder prosjektets metode, anvendte kilder og data stiller Barne- og familieetaten spørsmål ved at ledere ikke er intervjuet. Etaten fremhever særskilt at

mellomledernes oversikt og kunnskap om sammenhengene i oppgaveløsningen ville bidratt til å nyansere og berike undersøkelsens datagrunnlag.

Etaten peker videre på at Kommunerevisjonens valg av revisjonskriterier har avgrenset undersøkelsen på en måte som kan gi et fragmentert og unyansert bilde av Oslo kommunes rekrutteringsarbeid. Etaten viser til at den tidlig poengterte viktigheten av å:

- se utfordringer med rekruttering av fosterhjem i Oslo kommune i sammenheng med situasjonen nasjonalt, og tilpasse konklusjoner og anbefalinger deretter
- revidere organiseringen av fosterhjemsfeltet i kommunen i stort, og ikke bare begrenset til arbeidet som gjøres i etaten og to enkeltbydeler, som etter etatens skjønn ikke gir et representativt bilde av bydelens samlede arbeid
- revidere rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk

Barne- og familieetaten mener at en større andel av behovet for fosterhjem nå dekkes gjennom bydelens rekruttering i familie og nære nettverk sammenlignet med foregående år. Endringer i lovverket innebærer at kommunens plikt til å framskaffe fosterhjem i barnets familie og nettverk ble skjerpet. Etaten mener derfor at undersøkelsens verdi svekkes ved at bydelenes rekrutteringsarbeid ikke er inkludert.

Barne- og familieetaten skriver at den underveis har stilt spørsmål ved Kommunerevisjonens forståelse av rekrutteringsbegrepet og viser til at begrepet faglig sett brukes om hele fosterhjemsforløpet. Etaten mener at begrepet favner bredere enn forstått i rapporten.

Etaten uttaler videre at rapporten peker på flere positive funn og mener at disse funnene kunne vært vektlagt mer i vurderingen av kvaliteten på rekrutteringsarbeidet.

Når det gjelder rapportens anbefalinger viser Barne- og familieetaten til at etatens kunnskapsgrunnlag og prosesskartlegging inneholder en rekke tiltak som etaten skal iverksette. Den vurderer at Kommunerevisjonens anbefalinger er i tråd med disse tiltakene. Etaten påpeker at dens rekrutteringsarbeid bygger på føringer og ambisjoner fra den nasjonale fosterhjemstrategien. Etaten er opptatt av å avstemme arbeidet med tiltakene i kunnskapsgrunnlaget med oppfølgingen av Byrådssak 71/22 *Kvalitetsreform for Oslos barnevern* og tilhørende tiltak på fosterhjemsområdet. Etaten uttaler videre at det er behov for å opprettholde og fortsatt styrke det strategiske og utviklingsmessige arbeidet. Det siste halve året har etaten evaluert omorganiseringen og nå er i ferd med å utrede korrigerende tiltak for å oppnå bedre effekt av organiseringen.

Etaten viser også til at den arbeider med å styrke styringsinformasjon og informasjonsflyt på fosterhjemområdet, blant annet ved å styrke styringsdialogen.

7.4.2 Kommunerevisjonens vurderinger

Når det gjelder Barne- og familieetatens innvendinger mot undersøkelsens avgrensninger vil Kommunerevisjonen påpeke at det i dialogen med etaten tidlig ble presisert at skissen kontrollutvalget vedtok eksplisitt var avgrenset fra bydelenes arbeid med rekruttering. Kommunerevisjonen er enig i at forvaltningsrevisjonen dermed ikke dekker alt rekrutteringsarbeidet i kommunen, men mener rapporten likevel avdekker svakheter på viktige områder i rekrutteringsarbeidet.

Rekrutteringsbegrepet var tema i Kommunerevisjonens dialog med Barne- og familieetaten. Kommunerevisjonen oppfattet at etatens forståelse av rekrutteringsbegrepet omfavner hele prosessen fra før potensielle fosterforeldre tar kontakt med etaten eller bydel, og frem til barnet flytter ut av fosterhjemmet. Kommunerevisjonen viser til at kapitlene 3 og 4 i rapporten omhandler bydelenes oppfølging av fosterhjem. Dette er for øvrig et omfattende tema og Kommunerevisjonen presiserte tidlig at undersøkelsen ville være avgrenset fra blant annet godkjenning av fosterhjem.

Etter RSK 001 *Standard for forvaltningsrevisjon* skal revisor på bakgrunn av vurderinger konkludere på forvaltningsrevisjonens problemstillinger. Anbefalingene skal i hovedsak følge av forvaltningsrevisjonens vurderinger og konklusjoner. I forvaltningsrevisjonen vurderes Oslo kommunes praksis. Det er derfor naturlig at det er dette som fremgår av rapportens konklusjon og anbefalinger. Nasjonale utfordringer og rekrutteringstall fra Bufetat Region øst er for øvrig omtalt i kapittel 1.1.

Kommunerevisjonen har i blant annet i konklusjon og hovedbudskap trukket fram positive funn og igangsatte tiltak. Kommunerevisjonen har ikke hatt grunnlag for å vurdere eventuelle positive effekter av tiltakene.

I delen av undersøkelsen som omfatter Barne- og familieetaten var det tilgjengelig en betydelig mengde dokumentasjon, blant annet etatens eget kunnskapsgrunnlag og prosesskartlegging. Dette er dokumentasjon som beskriver status i undersøkelsesperioden og som Kommunerevisjonen oppfatter at gir uttrykk for etatens omforente beskrivelse av situasjonen og utfordringer. Kommunerevisjonen gjennomførte også to møter med ledere i etaten underveis i undersøkelsen. I møtene ble det gitt nyttig informasjon om blant annet etatens organisering av fosterhjemsrekrutteringen og innholdet i rekrutteringsbegrepet. Barne- og familieetaten fikk rapportens samlede faktabeskrivelse til verifisering. Etatens ledelse hadde da anledning til å kommentere og supplere rapportens faktagrunnlag. Antallet intervjuer i etaten og valg av informanter har vært en avveining mellom Kommunerevisjonens informasjonsbehov og kostnaden ved gjennomføringen. Kommunerevisjonen merker seg etatens syn på intervju av flere ledere. Kommunerevisjonens vurdering er likevel at den samlede datainnsamlingen har vært tilstrekkelig til å svare på undersøkelsens problemstillinger.

Barne- og familieetaten varsler relevante tiltak til Kommunerevisjonens anbefalinger. Kommunerevisjonen oppfatter at etaten i blant annet forbindelse med oppfølgingen av byrådssak 71/22 skal iverksette relevante tiltak knyttet til tilbudet av fosterhjem.

Referanser

Referanser fra Oslo kommune

Byrådssak 1/2021 Byrådets forslag til budsjett 2021 og økonomiplan 2021–2024

Byrådssak 1/2023 Budsjett 2023 og økonomiplan 2023–2026

Byrådssak 71/22 Kvalitetsreform for Oslos barnevern. Behandlet i bystyret 19. oktober 2022 (sak 316)

Eksterne referanser

Barne- og familiedepartementet, 2020. *Høringsnotat om endringer i forskrift om fosterhjem*

Barne- og familiedepartementet, 2021. *Et trygt hjem for alle: Regjeringens fosterhjemsstrategi 2021–2025*

Barne- og likestillingsdepartementet, 2006. *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem*

Barne- og likestillingsdepartementet, 2017. *Mer kunnskap – bedre barnevern: Kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018–2024*

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022. *Årsrapport 2021*

Bierge, Ane K. og Sasaoka, Karin. *Veileder for landsomfattende tilsyn 2022–2023: Barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem*. Statens helsetilsyn

FOR 2003-12-18 nr. 1659: Forskrift om fosterhjem

FOR 2020-04-03 nr. 575: Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19

Hustad, Bent Cato (red), 2017. *Fosterhjem og rekruttering – sluttrapport*. Nordlandsforskning

LOV 1992-07-17 nr. 100: Lov om barneverntjenester (barnevernloven)

Madsen, Runa og Løseth, Kristin, 2014. *Kommunenes arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem: Veileder for landsomfattende tilsyn med kommunale barnevernstjenester i 2013–2014*. Statens helsetilsyn

Menon Economics og NTNU Samfunnsforskning, 2023. *Evalueringsrapport av barnevernsreformen*

NOU 2018: 18 *Trygge rammer for fosterhjem*. Barne- og likestillingsdepartementet

Prop. 133 L (2020–2021) *Lov om barnevern (barnevernloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet

Tabelloversikt

Tabell 1 Måltall for nye klargjorte fosterhjem og faktiske nye klargjorte fosterhjem 2018–2022.....	34
Tabell 2 Tall fra etatens rekrutteringsprosess 2018–2022.....	38

Vedlegg 1 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er de forventningene og kravene Kommunerevisjonen legger til grunn for vurderingene sine, det vil si de kravene, normene og standardene som forvaltningsrevisjonsobjektet skal vurderes mot.

Revisjonskriterier skal utledes fra autoritative kilder. I denne undersøkelsen er revisjonskriteriene i hovedsak utledet fra barnevernloven, forskrift om fosterhjem og veiledere fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsetilsynet.

Ny barnevernslov trådte i kraft 1. januar 2023. Samtidig ble det gjennomført enkelte endringer i forskrift om fosterhjem. Relevante endringer er kort omtalt nedenfor.

Problemstillingen i undersøkelsen har vært:

- Er Oslo kommunes arbeid med rekruttering og oppfølging av fosterhjem tilfredsstillende?

Problemstillingen er belyst gjennom følgende delproblemstillinger:

- Er Barne- og familieetatens arbeid med rekruttering av fosterhjem tilfredsstillende?
- Er bydelsbarnevernets oppfølging av barn og unge i fosterhjem tilfredsstillende?
- Er opplæringen, rådgivningen, veiledningen og støtten til fosterforeldrene før og etter at barnet flytter inn, tilfredsstillende?
- Hvordan innhentes og brukes erfaringer fra brukere?

1 Oppfølging av barn og unge i fosterhjem

1.1 Revisjonskriterier

- Barneverntjenesten bør ha skriftlige rutiner for oppfølgingen av barn i fosterhjem.
- Ved overtakelse av omsorgen for et barn skal barneverntjenesten vedta en plan for barnets omsorgssituasjon. Videre bør barneverntjenesten utarbeide en arbeidsplan som tydeliggjør hvordan barnets særlige behov skal ivaretas.
- Barneverntjenesten skal følge opp barnets situasjon i fosterhjemmet. Dette innebærer blant annet at barneverntjenesten må sikre seg oppdatert informasjon om barnets utvikling, omsorgssituasjon og behov. Barneverntjenesten må
 - påse at oppfølgingen er i samsvar med barnets omsorgsplan og tilhørende arbeidsplan, og at disse evalueres regelmessig
 - besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig, men minimum fire, eventuelt to ganger i året
 - legge til rette for samtaler alene med barnet ved besøk i fosterhjemmet og for at barnet for øvrig kan kontakte barneverntjenesten ved behov
 - følge opp rapporter fra tilsyn med fosterhjemmet
 - jevnlig vurdere om det er behov for å iverksette endringer eller ytterligere tiltak for å bedre barnets situasjon, herunder ved behov bidra til at barnet får nødvendig hjelp fra andre tjenesteytere
- Barneverntjenesten bør innhente og bruke erfaringer fra fosterforeldre og barn i fosterhjem i sitt forbedringsarbeid knyttet til oppfølging av barn i fosterhjem.

1.2 Utledning av kriteriene

1.2.1 Rutiner

Barneverntjenesten skal ha internkontroll for å sikre at oppgavene utføres i samsvar med krav fastsatt i lov og forskrift, jf. kommuneloven § 25-1 og barnevernloven § 2-1. Kommuneloven § 25-1 angir minstekrav til kommunens internkontroll og angir at barneverntjenesten må ha nødvendige rutiner og prosedyrer.

I Barne- og likestillingsdepartementets *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem* (2006) er det fremhevet at barneverntjenesten bør utarbeide rutiner for å sikre at oppfølgingsarbeidet skjer systematisk, forutsigbart og i henhold til lov og forskrift.

Helsetilsynet påpeker i veilederen for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023 at mangel på en nasjonal mal eller detaljert retningslinje for hva som ligger i barneverntjenestens oppfølgingsansvar, kan lede til ulik praksis og at oppfølgingen blir personavhengig. For å sikre en forsvarlig oppfølging av barnet er det behov for en systematikk i arbeidet, og Helsetilsynet viser til at dette kan oppnås gjennom en formalisering av arbeidet ved hjelp av egenutviklede maler, sjekklister, rutiner og faste strukturer for opplæring, veiledning og kvalitetssikring av arbeidet.

1.2.2 Omsorgsplan og arbeidsplan

Barneverntjenesten kan på nærmere angitte vilkår vedta å overta omsorgen for et barn og at barnet skal plasseres i fosterhjem, jf. barnevernloven §§ 4-12 og 4-14. Barneverntjenesten skal ved omsorgsovertakelsen vedta en plan for barnets omsorgssituasjon, jf. barnevernloven § 4-15. Videre pålegger bestemmelsen barneverntjenesten å vedta en plan for barnets fremtidige omsorgssituasjon senest to år etter fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse. Planen skal ikke endres uten at forutsetningene for den er falt bort.

I Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023 påpekes det at omsorgsplanens funksjon er overordnet og langsiktig, og at barna derfor ofte vil trenge en arbeidsplan som tydeliggjør hvordan deres særlige behov skal ivaretas. Videre fremheves det at arbeidsplanen kan være viktig for å konkretisere og styre barneverntjenestens oppfølging av barnet.

1.2.3 Oppfølging av barn og unge i fosterhjem

Etter omsorgsovertakelse har barneverntjenesten et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet, herunder et ansvar for å følge utviklingen til barnet, jf. barnevernloven § 4-16. Bestemmelsen pålegger barneverntjenesten å vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet.

Barneverntjenestens ansvar for å følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet er utdypet i forskrift om fosterhjem § 7. Bestemmelsen presiserer at barneverntjenestens oppfølging av fosterhjemmet skal være helhetlig og tilpasset den enkelte fosterfamilien, og at barneverntjenesten i oppfølgingen skal se hen til barnets tiltaks- eller omsorgsplan. Kravet om helhetlig oppfølging innebærer at barneverntjenesten må se både økonomiske, praktiske og faglige virkemidler og tiltak

overfor fosterhjemmene i sammenheng, jf. Prop. 133 L (2020–2021) *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Videre er det presisert at barneverntjenestens oppfølgingsansvar inkluderer nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterforeldrene.

Forskrift om fosterhjem § 7 fastslår videre at barneverntjenesten skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig for å oppfylle ovennevnte oppfølgingsansvar, men minimum fire ganger i året. Dersom barneverntjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode, kan barneverntjenesten vedta at antall besøk skal reduseres til minimum to ganger i året for barn som har vært plassert i fosterhjem i mer enn to år.

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at barneverntjenesten skal kunne prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte, kan antall oppfølgingsbesøk reduseres til minimum 2 ganger i året selv om barnet har vært plassert i fosterhjemmet i mindre enn 2 år. Det er en forutsetning at barneverntjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode. Barneverntjenesten skal orientere statsforvalteren når unntaksadgangen benyttes.

Under koronapandemien har barneverntjenesten i perioden 4. april 2020–1. juli 2022 hatt lovhemlet adgang til å erstatte oppfølgingsbesøk med andre kommunikasjonsformer dersom dette var tvingende nødvendig for å få gjennomført oppfølgingen, jf. midlertidige forskrift 3. april 2020 nr. 575 og senere midlertidige lover om tilpasninger i regelverket for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19.

Nærmere om kravene til barneverntjenestens oppfølging

Barneverntjenestens oppfølging skal være planmessig og systematisk.

Barneverntjenesten skal sette mål for oppfølgingen, og barneverntjenesten skal evaluere om målsettingen er nådd, jf. Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023.

Barneverntjenestens planarbeid skal legge grunnlaget for et systematisk og planlagt arbeid gjennom å peke på behov og angi hvordan behovene skal følges opp. Fosterforeldrene må få kopi av planene og må være delaktige ved utarbeidelsen av nye planer om tiltak rundt barnet. Barneverntjenesten skal påse at oppfølgingen er i samsvar med barnets planer, og at planene endres i tråd med barneverntjenestens vurderinger av barnets situasjon og behov, jf. Barne- og likestillingsdepartementets *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem* (2006) og Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023.

Helsetilsynet påpeker i den ovennevnte veilederen at et løpende og helhetlig ansvar tilsier at barneverntjenesten må kjenne til foreliggende informasjon om barnet (herunder barnets historikk) og samtidig aktivt innhente informasjon underveis i oppfølgingsarbeidet. Barneverntjenesten må ha kunnskap om og innsikt i barnets utvikling, omsorgssituasjon og behov. Dette innebærer blant annet at barneverntjenesten må følge med på om barnet får nødvendig omsorg, et skole- og opplæringstilbud og nødvendig helsehjelp, og at fosterhjems plasseringen for øvrig fungerer etter sitt formål. Dersom barnets behov går utover barneverntjenestens kompetanse eller ansvar, må barneverntjenesten ved behov tilrettelegge og koordinere. Eksempelvis kan barneverntjenesten bidra med å skaffe et behandlingstilbud til barnet eller særlig

tilrettelegging på skolen, jf. Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med kommunens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem 2013–2014 og Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023.

Barneverntjenestens oppfølgingsansvar innebærer en plikt til jevnlig og systematisk vurdere om det er behov for å iverksette endringer eller ytterligere tiltak for å bedre barnets situasjon, jf. Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023. Dette kan omhandle både små og store forhold rundt barnet og fosterhjemmet, eksempelvis støtte til nye briller eller tannregulering, at fosterforeldrene har behov for noen særskilte råd i en sak, behov for støttekontakt, besøkshjem eller ansvarsgruppe eller annet. Behov for endringer kan også omfatte endring av samværshyppighet, tilsyn under samvær eller behov for å vurdere tilbakeføring av barnet til biologiske foreldre.

Når det gjelder antall oppfølgingsbesøk, må barneverntjenesten vurdere behovet konkret og gjennomføre besøk i fosterhjemmet så ofte som nødvendig. Utfordrende perioder eller episoder i barnets liv, eksempelvis endringer i barnevernssaken, ulike overgangsperioder som innflytting i fosterhjemmet, skolestart / start på ny skole, overgang fra barn til voksen o.a. kan kreve tettere oppfølging generelt og hyppigere oppfølgingsbesøk spesielt.

Ved oppfølgingsbesøk bør barneverntjenesten tilstrebe å snakke med barnet alene eller sammen med en person barnet er trygg på. Barneverntjenesten skal også utenom besøkene være tilgjengelig for barnet for samtaler, råd, støtte og veiledning. Barneverntjenesten må sikre at oppfølgingen gis av ansatte med nødvendig kompetanse, og samtaler med barnet bør gjennomføres av personer med kompetanse til å gjennomføre samtaler med barn på den aktuelle alderen, jf. Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023. I byrådets forslag til budsjett 2023 (Sak 1) er et av hovedmålene at barn og unge skal oppleve et samarbeidende og tilgjengelig barnevern med medarbeidere som har høy kompetanse, og som gir nyttig og trygg hjelp.

I tillegg til barneverntjenestens oppfølging av barnet skal fosterhjemskommunen føre tilsyn med at barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetningene som ble lagt til grunn for plasseringen, blir fulgt opp av en person uavhengig av barneverntjenesten og fosterforeldrene, jf. barnevernloven § 4-22 og forskrift om fosterhjem § 8. Barneverntjenesten som har fattet vedtak om plassering i fosterhjem, skal følge opp rapporter etter tilsyn og umiddelbart sørge for å følge opp forhold som gir grunn til bekymring, jf. forskrift om fosterhjem § 9 sjetten ledd første punktum.

Ny barnevernslov som trådte i kraft 1. januar 2023

Bestemmelsene om barneverntjenestens oppfølging av barn og foreldre etter at tiltak er iverksatt er i den nye barnevernsloven samlet i ett kapittel. Videre er bestemmelser om oppfølginger og planer behandlet samlet i egne bestemmelser knyttet til de ulike tiltakene. Når det gjelder omsorgsovertakelse skal barneverntjenesten så snart som mulig etter at barneverns- og helsenemnda har truffet vedtak om omsorgsovertakelse utarbeide en plan for barnets omsorgssituasjon og oppfølgingen av barnet. Planen skal blant annet beskrive barnets behov. Den skal evalueres regelmessig og endres dersom barnets behov tilsier det.

1.2.4 Brukererfaringer

Innhenting og bruk av brukererfaringer i forbedringsarbeidet er ikke eksplisitt angitt i bestemmelsene om internkontroll. I Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets veileder⁵ *Internkontroll for kommunens barneverntjeneste* er det imidlertid presisert at godt internkontrollarbeid som regel vil inneholde flere elementer enn det som kreves som et minimum. Direktoratet fremhever i veilederen at erfaringer fra blant annet barn og samarbeidspartnere er sentrale kilder i kommunens arbeid med å overvåke og forbedre tjenesten. Tilsvarende påpeker Helsetilsynet at erfaringer fra barn, foreldre, fosterforeldre og ulike samarbeidspartnere er sentrale kilder for barneverntjenestens arbeid med å følge med på og forbedre eget oppfølgingsarbeid overfor barn i fosterhjem, jf. Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023.

I Barne- og familieetatens tildelingsbrev 2021 ble det understreket at utvikling av tjenestene rettet mot barn og unge skal bygge på kunnskap fra barn og unge selv, erfaringskunnskap fra tjenestene og forskning og utredning.

2 Opplæring, rådgivning, veiledning og støtte til fosterforeldre

2.1 Revisjonskriterier

- Barneverntjenesten må gi fosterforeldrene informasjon om barnet og bør gjøre dem kjent med innholdet i barnets planer. Fosterforeldrene bør involveres ved utarbeidelsen av nye planer om mål og tiltak rundt barna.
- Fosterforeldrene skal som hovedregel få grunnleggende opplæring før barnet flytter inn i fosterhjemmet. Fra 1. januar 2022 skal den grunnleggende opplæringen være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger. Barneverntjenesten må regelmessig vurdere fosterforeldrenes behov for opplæring, råd og veiledning fra barneverntjenesten eller andre og bidra til at dette iverksettes.
- Barneverntjenesten må legge til rette for at fosterforeldrene lett kan komme i kontakt med barneverntjenesten og få bistand, råd og veiledning.
- Barneverntjenesten skal informere fosterforeldrene om hvor de kan få bistand ved akutte situasjoner utenom ordinær arbeidstid.
- Barneverntjenesten skal gjennomgå fosterhjemsavtalen med fosterforeldrene minimum én gang i året og foreta eventuelle endringer.

2.2 Utledning av kriteriene

Fosterforeldrene utøver den daglige omsorgen for barnet på vegne av barneverntjenesten eller foreldrene (ved frivillig plassering). For at fosterforeldrene skal kunne gi barnet god omsorg, ivareta barnets behov og forstå barnets atferd, må de gis nødvendig informasjon om relevante forhold for deres omsorgsarbeid. Fosterforeldrene må blant annet få opplysninger om barnets særlige behov og bakgrunn og om viktige hendelser og erfaringer i barnets liv, jf. Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med kommunens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem 2013–2014.

I Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023 fremkommer det at fosterforeldrene og barnet bør trekkes aktivt med og ha innflytelse på innholdet i kortsiktige og langsiktige mål og tiltak

⁵ https://www.buudir.no/fagstotte/produkter/veileder_internkontroll_for_kommunens_barnevernstjeneste/

for barnet. Fosterforeldrene bør ifølge Helsetilsynet få kopi av planer og være delaktig ved utarbeidelsen av nye planer om tiltak rundt barnet. Dette er ifølge Helsetilsynet viktig fordi innholdet i planene beskriver mål fosterhjemmet skal ivareta og oppnå for barnet. Barneverntjenesten må videre sørge for at fosterforeldrene vet hvordan de skal følge opp målsettinger i barnets plan og holde seg oppdatert på om fosterforeldrene får nødvendig veiledning, jf. Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med kommunens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem 2013–2014.

Fosterforeldre skal fra 1. januar 2022 få grunnleggende opplæring i tråd med nasjonale faglige anbefalinger før barnet flytter inn i fosterhjemmet, jf. forskrift om fosterhjem § 3. Barne- og familieetaten skal gi den grunnleggende opplæringen, jf. barnevernloven § 2-3, jf. § 2-3 a. Tidligere skulle etaten gi fosterhjemmene nødvendig opplæring og generell veiledning.

Dersom plasseringen skjer akutt og det ikke er mulig å gjennomføre opplæringen før barnet flytter inn, må opplæringen gjennomføres så snart som mulig etter innflyttingen, jf. Barne- og familiedepartementets *Høringsnotat om endringer i forskrift om fosterhjem 28. september 2020*. Departementet understreker videre at barneverntjenesten har ansvaret for å sikre at fosterforeldrene får nødvendig opplæring etter at barnet har flyttet inn.

Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvaret for å godkjenne fosterhjemmet til det enkelte barn. Et vilkår for godkjenning er blant annet at fosterforeldrene har gjennomgått påkrevet opplæring, jf. forskrift om fosterhjem § 5, jf. § 3. Plassering i fosterhjemmet skal som hovedregel ikke foretas før fosterhjemmet er godkjent, med mindre godkjenning før plassering ikke lar seg gjennomføre, jf. forskrift om fosterhjem § 5.

Barneverntjenestens ansvar for å følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet inkluderer som nevnt ovenfor i delkapittel 2.2. bokstav b nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterforeldrene, jf. forskrift om fosterhjem § 7. Det vises for øvrig til omtalen av bestemmelsen i delkapittel 2.2 bokstav b. I tillegg til råd og veiledning til fosterforeldrene innebærer oppfølging praktisk støtte, økonomisk støtte og ulike former for tilrettelegging, jf. Prop. 133 L (2020–2021) *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*.

Det vil være behov for en løpende kontakt mellom fosterhjemmet, barnet og barneverntjenesten utover besøkene i fosterhjemmet. Helsetilsynet understreker i den forbindelse at barneverntjenestens tilgjengelighet både overfor barnet og fosterforeldre etter deres konkrete behov er av stor viktighet, jf. Helsetilsynets veileder for landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av barn i fosterhjem 2022–2023. Helsetilsynet påpeker videre at barneverntjenesten må sikre at de kan være tilgjengelige for råd og veiledning for fosterforeldrene ved behov, også utenfor ordinær arbeidstid. Forsvarlige tjenester i barnevernloven tilsier ifølge Helsetilsynet at alle kommuner må ha tilstrekkelig og riktig kompetanse tilgjengelig utenfor vanlig kontortid. Videre understrekes det at en bakvaksordning må være formalisert slik at noen faktisk har ansvar for å bidra med barneverntjenestens kompetanse og samarbeide med andre hjelpeinstanser dersom det oppstår en alvorlig situasjon utenfor kontortid.

Barneverntjenesten i omsorgskommunen og fosterforeldrene skal inngå skriftlig avtale om barneverntjenestens og fosterforeldrenes forpliktelser. Avtalen skal om mulig inngås før barnet plasseres i fosterhjemmet. Barneverntjenesten og fosterforeldrene skal gjennomgå avtalen minimum én gang i året og foreta eventuelle endringer, jf. forskrift om fosterhjem § 6 første ledd. Dersom fosterforeldrene krever det eller forholdene ellers tilsier det, skal barneverntjenesten vurdere og ta stilling til behovet for ekstraressurser eller forsterkningstiltak. Barneverntjenesten skal uansett vurdere og ta stilling til dette ved den årlige gjennomgangen av avtalen.

Ny barnevernslov som trådte i kraft 1. januar 2023

Barneverntjenestens plikt til å inngå en skriftlig avtale om barneverntjenestens og fosterforeldrenes forpliktelser er tydeliggjort ved at kravet nå fremkommer direkte av den nye barnevernsloven § 9-7.

3 Rekruttering av fosterhjem

Kommunerevisjonen har blant annet undersøkt om Barne- og familieetatens praksis for rekruttering av fosterhjem var kunnskapsbasert, og om etatens arbeid la til rette for et differensiert utvalg av fosterhjem i tråd med bydelenes behov.

3.1 Revisjonskriterier

- Barne- og familieetaten skal sørge for at det er tilgjengelig et tilstrekkelig og differensiert tilbud av fosterhjem. Barne- og familieetatens rekruttering av fosterhjem skal være kunnskapsbasert, det vil si bygget på summen av brukerkunnskap og brukermedvirkning, forskningsbasert kunnskap og erfaringsbasert kunnskap.

3.2 Utledning av kriteriene

3.2.1 Tilstrekkelig og differensiert tilbud

Barne- og familieetaten skal rekruttere fosterhjem, og etaten plikter etter anmodning fra barneverntjenesten å bistå med plassering av barn i fosterhjem, jf. barnevernloven § 2-3 andre ledd, jf. § 2-3 a og forskrift om fosterhjem § 2. Bistandsplikten innebærer at Barne- og familieetaten må iverksette nødvendige tiltak for å sikre et tilstrekkelig antall fosterhjem som samlet sett dekker barns ulike behov.

Tjenester og tiltak etter barnevernloven skal være forsvarlige, det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet, og det skal blant annet legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen, jf. barnevernloven §§ 1-4 og 4-1. Fosterforeldre skal ha særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem, og de skal kunne løse oppfostringsoppgavene i samsvar med de forutsetningene som er lagt til grunn om oppholdets varighet m.m., jf. barnevernloven § 4-22 andre ledd.

Barnevernlovens krav er utdypet i forskrift om fosterhjem §§ 3 og 4, hvor det blant annet fremkommer at fosterforeldre må ha en stabil livssituasjon, alminnelig god helse og gode samarbeidsevner samt ha økonomi, bolig og sosialt nettverk som gir barn mulighet til livsutfoldelse. Ved valg av fosterhjem til det enkelte barn må barneverntjenesten vurdere om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetningene til å ivareta det enkelte barns særlige behov, bl.a. sett i lys av barnets egenart, formålet med

plasseringen, plasseringens forventede varighet og barnets behov for samvær og annen kontakt med familie. Videre skal barneverntjenesten ta tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn ved valg av fosterhjem.

Fosterhjemmet bør bestå av to fosterforeldre, men enslige fosterforeldre kan velges dersom det vil være til det enkelte barnets beste, jf. forskrift om fosterhjem § 4 andre ledd. I Barne- og familieetatens tildelingsbrev 2022 er det presisert at etaten skal forsøke å rekruttere et mangfold av fosterforeldre, blant annet med LHBT+-bakgrunn.

I regjeringens fosterhjemsstrategi 2021–2025 er det overordnede målet å øke stabiliteten i og tilgangen på gode fosterhjem. Strategiens mål er blant annet å øke rekrutteringen av fosterhjem, slik at hvert barn får et hjem tilpasset sine behov, og at ventetiden for barn som trenger fosterhjem, reduseres.

Regjeringens fosterhjemsstrategi har et uttalt mål å styrke samarbeidet med sivil sektor og frivillige organisasjoner. Barne- og familiedepartementet har iverksatt en nasjonal dugnad for fosterhjemsrekruttering. I første omgang er tros- og livssynssamfunn invitert til et samarbeid, for blant annet å skaffe fosterhjem som kan ivareta barns etniske, språklige, kulturelle og religiøse tilknytning. Flere tros- og livssynsorganisasjoner har signert en ambassadøravtale. Grunnlaget for innsatsen er lagt nasjonalt, mens den videre oppfølgingen av aktivitetene skjer lokalt.

I Barne- og familieetatens tildelingsbrev 2022 er det blant annet presisert at etaten skal sørge for et tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert tiltaksapparat.

3.2.2 Kunnskapsbasert praksis

Offentlige tjenester skal være kunnskapsbaserte, ha høy kvalitet og være likeverdige. Dette er blant annet fremhevet i Barne- og likestillingsdepartementets kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018–2024 og i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets årsberetning 2021. Direktoratet påpeker blant annet at manglende og svakt kunnskapsgrunnlag for tiltak og tjenesteutvikling kan få alvorlige konsekvenser for enkeltpersoner og ha uheldige samfunnsøkonomiske konsekvenser.

Ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets ordliste⁶ i direktoratets nettbibliotek innebærer en kunnskapsbasert praksis å ta faglige avgjørelser basert på den beste tilgjengelige forskningsbaserte kunnskapen integrert med egne erfaringer samt brukernes verdier og preferanser. Å arbeide kunnskapsbasert innebærer ifølge direktoratet å innhente og vurdere kunnskap fra flere kilder og å ta beslutninger med god forankring i den best dokumenterte kunnskapen om det aktuelle fenomenet. En slik fremgangsmåte, der man øker beslutningsgrunnlaget, vil ifølge direktoratet bidra til å styrke sannsynligheten for gode tiltak og skape større åpenhet om begrensninger ved ulike kunnskapskilder.

Barne- og familieetaten skal ha internkontroll for å sikre at oppgavene utføres i samsvar med krav fastsatt i lov og forskrift, jf. kommuneloven § 25-1 og barnevernloven § 2-3 fjerde ledd, jf. § 2-3 a. Kommuneloven § 25-1 angir minstekrav til kommunens internkontroll og danner rammen for hvilket omfang internkontrollen skal ha, og hvordan

⁶ <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/Ordliste/>

internkontrollen i kommunen skal innrettes. Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Innhenting og bruk av brukererfaringer i forbedringsarbeidet er ikke eksplisitt angitt i bestemmelsene om internkontroll. I Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets veileder *Internkontroll for kommunens barneverntjeneste* er det imidlertid presisert at godt internkontrollarbeid som regel vil inneholde flere elementer enn det som kreves som et minimum. Direktoratet fremhever at erfaringer fra blant annet barn og samarbeidspartnere er sentrale kilder i kommunens arbeid med å overvåke og forbedre tjenesten.

I Barne- og familieetatens tildelingsbrev 2021 ble det understreket at utvikling av tjenestene rettet mot barn og unge skal bygge på kunnskap fra barn og unge selv, erfaringskunnskap fra tjenestene og forskning og utredning. I Barne- og familieetatens tildelingsbrev 2022 er det presisert at etaten som fagetat for barnevernet i Oslo skal følge med på aktuell forskning, kunnskap og utvikling av nasjonal politikk på barnevernsområdet. Videre er det presisert at etaten skal sørge for et tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert tiltaksapparat, og at etaten skal bringe inn erfaringer og behov fra barneverntjenesten i dette arbeidet. I byrådets forslag til budsjett (Sak 1) er det fremhevet at etaten skal være oppdatert på forskning, kunnskap og utvikling av nasjonal politikk på barnevernsområdet og tilrettelegge og støtte opp under barneverntjenestens arbeid.

Nordlandsforskning gjennomførte i perioden 2014 til 2017 forsknings- og utviklingsprosjektet *Fosterhjem og rekruttering* på oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Hovedformålet med prosjektet var å få kunnskap om hvilke faktorer som bidrar til best mulig rekruttering av fosterhjem. I prosjektets sluttrapport presenteres blant annet en kunnskapsoversikt av forskning på temaet rekruttering av fosterhjem de foregående ti årene, jf. NF-rapport nr. 13/2017. Kunnskapsoversikten presenterer effektive strategier, metoder eller faktorer for rekruttering av fosterhjem. I oppsummeringen skriver Nordlandsforskning følgende:

Basert på at gode fosterforeldre innehar empatiske og sosiale kjennetegn, er de ofte deltakende i lag og foreninger som idrettslag, musikkliiv, trossamfunn og annet. Fosterhjem med gode nettverk rundt seg og gode familierelasjoner vil ha flere ressurser å spille på. Som målgruppe kan en strategi hvor en tar direkte kontakt med idrettslag, trossamfunn, frivillige organisasjoner og arbeidsplasser med yrkesgrupper i omsorgsykker være en god strategi for å kunne nå direkte ut til potensielle fosterforeldre, og bidra til at de blir spurt om de kan tenke seg å bli fosterforeldre. Studier viser også at de som har kjennskap til det å være fosterhjem, til stor del har fått denne informasjon gjennom noen de kjenner.

Når det gjelder markedsføring, konkluderer Nordlandsforskning med at det i rekruttering av fosterhjem er behov for både tradisjonell markedsføring og relasjonsmarkedsføring. Den tradisjonelle markedsføringen retter seg vanligvis til målgruppen gjennom massemedia. Fosterhjemsoppgavens kompleksitet gir ifølge Nordlandsforskning sterke argumenter for å satse på relasjonsmarkedsføring. Relasjonsmarkedsføring som rekrutteringsstrategi innebærer ifølge Nordlandsforskning at en tenker langsiktig og opprettholder dialog med nettverk med lovende potensielle. Nordlandsforskning fant at rekrutteringsstrategier bør rettes mot flere nettverk:

For det første er det potensial for å rekruttere i nettverk rundt fosterbarna, det vil si rekruttering i slekt og nettverk. Vi identifiserer også at barneverntjenestens profesjonelle

nettverk i den kommunale organisasjonen er en kilde til rekruttering, og vi identifiserer også gode muligheter for å rekruttere fosterhjem i frivillig sektor og trossamfunn. I forlengelsen av en tenkning om dialog og langsiktighet i rekruttering er det å opprettholde en god dialog med eksisterende fosterhjem viktig. Å styrke veiledningen til fosterhjem ytterligere og bruk av eksisterende fosterhjem i relasjonsmarkedsføring anbefales som en suksessfull strategi i perspektiv av relasjonsmarkedsføring.

I Barne- og likestillingsdepartements *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem* (2006) er det påpekt at det er viktig å formidle motiverende og realistisk informasjon til potensielle fosterforeldre. Nordlandsforskning trekker også frem i ovennevnte rapport at det å gi kunnskap om det å være fosterforeldre og prosessen mot å bli fosterforeldre har god effekt på rekruttering av fosterhjem.

I Barne- og likestillingsdepartements *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem* (2006) er det fremhevet at arbeidet med rekruttering av fosterforeldre krever bred faglig kompetanse, og at rekrutteringskompetansen bør videreutvikles gjennom evaluering av arbeidet og ved utveksling av kunnskap og erfaringer.

Vedlegg 2 Metode

1 Generelt om forvaltningsrevisjon

De sentrale delene av en forvaltningsrevisjon er beskrevet i *Standard for forvaltningsrevisjon* fra NKRF (RSK 001). Disse delene er like for alle forvaltningsrevisjoner. Kort oppsummert bestemmer kontrollutvalget problemstillingen i sin bestilling til Kommunerevisjonen. Kommunerevisjonen utleder relevante revisjonskriterier for problemstillingen. Kriteriene er målestokken som vi holder den reviderte enheten opp mot. For å svare på spørsmålet om enheten når de gitte målene/revisjonskriteriene, samler vi inn relevante data som vi bearbeider og analyserer. Dette gir oss et faktagrunnlag som vi vurderer opp mot revisjonskriteriene. Vurderingene leder frem til Kommunerevisjonens konklusjoner og eventuelle anbefalinger.

2 Beskrivelse av prosjektgjennomføring

Virksomhetene som var revidert i denne undersøkelsen, var Barne- og familieetaten, Bydel Sagene og Bydel Nordstrand. Brev om oppstart av forvaltningsrevisjonen ble sendt ut til byråden for oppvekst og kunnskap og de tre virksomhetene 4. oktober 2022. Oppstartsmøte med Barne- og familieetaten, Bydel Sagene, Bydel Nordstrand og Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap ble avholdt 19. oktober 2022.

Kommunerevisjonen sendte utkast til revisjonskriterier til virksomhetene 27. oktober 2022. Kommunerevisjonen mottok ingen merknader som medførte endringer i kriteriene.

Vi sendte faktabeskrivelse til verifisering til Bydel Sagene og Bydel Nordstrand 10. februar 2023 og Barne- og familieetaten 13. februar 2023. Vi ga en presentasjon av Kommunerevisjonens vurderinger og konklusjoner i møter med Bydel Nordstrand og Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap 21. mars og Barne- og familieetaten og Bydel Sagene 22. mars 2023.

Rapporten fra undersøkelsen ble sendt til uttalelse til byråden for oppvekst og kunnskap, Barne- og familieetaten, Bydel Nordstrand og Bydel Sagene 31. mars 2023. Vi mottok uttalelsene fra disse tidlig mai 2023. Ved ferdigstilling til endelig rapport, er den blitt gjennomgått for korrektur. Det er i tillegg lagt inn noe informasjon om ny barnevernlov med ikrafttredelse 1. januar 2023.

2.1 Metode for datainnhenting og analyse

Undersøkelsen er basert på informasjon innhentet gjennom dokumentgjennomgang, mappegjennomgang og intervjuer. Datainnsamlingen ble i hovedsak gjennomført i perioden mellom august og januar 2023. Undersøkelsesperioden var 2021 og 2022.

2.1.1 Valg av case

Bydel Nordstrand og Bydel Sagene ble valgt med utgangspunkt i flere forhold. For det første var det av anonymitetshensyn ønskelig å undersøke bydeler med et visst omfang av fosterhjemsplasseringer. Enkelte bydeler i Oslo har under 20 barn plassert i fosterhjem, så disse bydelene var ikke aktuelle for denne undersøkelsen. For det andre ønsker vi variasjon mellom de undersøkte bydelene på enkelte levekårsindikatorer. Bydel Nordstrand har en lavere forekomst av trangboddhet enn i Oslo generelt, mens Bydel Sagene har en høyere forekomst av trangboddhet sammenlignet med Oslo generelt.

Bydel Nordstrand har en lavere forekomst lavinntektshusholdninger med barn enn Bydel Sagene, som har en litt høyere forekomst av slike husholdninger enn i Oslo generelt. For det tredje vurderte vi revisjonsbelastningen for alle bydelene på barnevernsområdet de siste årene. Dette er for å unngå at belastningen blir uforholdsmessig høy i enkelt bydeler.

2.1.2 Intervjuer

Vi gjennomførte 12 intervjuer med ansatte i de reviderte virksomhetene. Formålet med intervjuene var å få informasjon om virksomhetenes praksis, oppgaveløsning og andre relevante erfaringer.

Vi gjennomførte intervjuer med barnevernlederen, seksjonsleder og to saksbehandlere i hver av bydelene Sagene og Nordstrand. I Barne- og familieetaten gjennomførte vi fire intervjuer med ansatte fra relevante seksjoner. Vi gjennomførte et møte med relevante seksjonsledere på fosterhjemområdet i Barne- og familieetaten i startfasen av datainnsamlingen. Vi gjennomførte ytterligere ett møte med en av etatens avdelingsdirektører underveis i datainnsamlingen. Faktabeskrivelsen i kapittel 5 bygger i stor grad på skriftlig dokumentasjon i form av etatens egne kartlegginger og utredninger. Vi vurderte derfor at det ikke var nødvendig å gjennomføre ytterligere intervjuer med mellomledere eller lignende, ettersom vi i tillegg hadde gjennomført møter med disse.

Intervjuene var semistrukturerte, det vil si at vi hadde forberedt spørsmål på forhånd og stilte oppfølgingsspørsmål underveis. Alle ble intervjuet hver for seg. Intervjuene varte i mellom 1 og 1,5 timer. Det ble utarbeidet referater i etterkant av intervjuet, og samtlige referater er verifisert av de intervjuede.

I tillegg har vi intervjuet fire fosterforeldre, to i hver av de undersøkte bydelene. Vi ønsker for begge bydelene å snakke med et fosterhjem som var lokalisert nært Oslo, og et fosterhjem som var lokalisert lengre fra Oslo. Utvalget var basert på fosterforeldrenes kontaktinformasjon og adresse, som vi fikk oppgitt av bydelene. Deretter tok vi kontakt med to fosterhjem i hver bydel, ga informasjon om undersøkelsen og avtalte tidspunkt for telefonintervju. Intervjuene ble gjennomført for å få informasjon om fosterforeldres erfaringer med Oslo kommunes arbeid med rekruttering og oppfølging av fosterhjem. Intervjuene med fosterforeldrene varte mellom 0,5 og 1 time, og delene av referatene som brukes i rapporten, er skriftlig verifisert.

2.1.3 Dokumentasjon

Vi har innhentet relevant dokumentasjon fra de reviderte virksomhetene for å belyse praksis og rutiner for rekruttering og oppfølging av fosterhjem. Eksempler på slik dokumentasjon var Barne- og familieetatens kunnskapsgrunnlag for rekruttering av fosterhjem, bydelenes prosedyrer for oppfølging av barn i fosterhjem og bydelenes mal for oppfølgingsbesøk. En stor del av dokumentasjonen ble innhentet av virksomhetene på e-post og på papir. Papirdokumentene ble scannet av Kommunerevisjonen og lagret sammen med øvrig data.

For å få informasjon om barneverntjenestens faktiske oppfølging av fosterhjemmene gikk vi gjennom ti enkeltsaker i Bydel Sagene og ti enkeltsaker i Bydel Nordstrand. Utvalget var basert på lister fra barneverntjenestene over bydelenes fosterhjem. Listene

inkluderte ordinære fosterhjem, spesialiserte fosterhjem og fosterhjem i barnets familie og nettverk. Vi ekskluderte fosterhjem med sperret adresse fra utvalget ettersom tilgangen til disse saksmappene var begrenset internt i barneverntjenesten. Vi tildelte enkeltsakene individuelle saksnummer som vi brukte for å generere et tilfeldig utvalg på ti saker i Excel.

Vi utarbeidet et kontrollskjema for gjennomgangen av enkeltsakene. Skjemaets innhold tok utgangspunkt i delproblemstillingene og revisjonskriteriene. Den første mappegjennomgangen ble gjennomgått av to kontrollører for å sikre at de påfølgende gjennomgangene ble gjennomført så likt som mulig. Vi diskuterte også skjemaets egnethet og gjorde mindre endringer i kontrollpunktene. Vi diskuterte også funn og problemstillinger underveis i mappegjennomgangen for sikre en omforent forståelse av funn i enkeltsakene.

I bestillingen fra kontrollutvalget var det presisert at den delen av undersøkelsen som omfattet Barne- og familieetaten, skulle bygge på etatens eget utredningsarbeid der det var mulig. Etaten hadde på undersøkelsestidspunktet gjennomført en prosesskartlegging av rekrutteringsarbeidet og utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for rekruttering av fosterhjem. Disse ble brukt som datagrunnlag i delen av faktabeskrivelsen som omhandler Barne- og familieetaten.

2.1.4 Statistikk

I rapporten viser vi frem statistikk over Barne- og familieetatens måltall og resultat vedrørende rekruttering av fosterhjem og tall fra ulike aktiviteter i rekrutteringsprosessen. Måltall og resultater er hentet fra etatens årsberetninger for 2018–2022. Statistikken over aktiviteter i rekrutteringsprosessen er innhentet internt i Barne- og familieetaten. Vi har kun presentert den delen av statistikken som var fullstendig, og områder hvor det var mangelfull statistikk, er derimot kommentert løpende i faktabeskrivelsen.

2.2 Behandling av personopplysninger

Formålet med Kommunerevisjonens innhenting, behandling og oppbevaring av personopplysninger er å utføre den lovbestemte revisjonen av Oslo kommune. Hvilke personopplysninger vi samler inn og behandler, avhenger av hvilken informasjon vi trengte for å gjennomføre undersøkelsen. Personopplysningene vil kunne være opplysninger som kommunen er pålagt å innhente, som av andre grunner er i kommunens systemer, som ansatte plikter å oppgi til Kommunerevisjonen, eller som er gitt frivillig.

Kommunerevisjonen følger bestemmelsene i personopplysningsloven og legger vekt på å begrense lagringen av personopplysninger. Vi legger vekt på bare å innhente data som er relevante for formålet med undersøkelsen. Vi tar bare vare på personopplysninger som er nødvendige for dokumentasjonen av arbeidet vi utfører. Personopplysningene lagres utilgjengelig for uvedkommende.

Retten til å få slettet personopplysninger er bl.a. styrt av at Kommunerevisjonen har 10 års lagringsplikt for dokumentasjon av revisjonene.

For ytterligere informasjon om Kommunerevisjonens ansvar for og behandling av personopplysninger, se vår [personvernerklæring](#).⁷

2.3 Gyldighet og pålitelighet

For å kvalitetssikre datagrunnlaget har vi vurdert dataens validitet (gyldighet) og reliabilitet (pålitelighet). Gyldighet refererer til hvor godt man klarer å måle det man har til hensikt å måle eller undersøke. Pålitelighet refererer til hvor nøyaktig innsamlingen av data har vært.

Denne undersøkelsen bygger på data fra ulike datakilder. Gjennom de ulike formene for datainnsamling har vi, så langt det har latt seg gjøre, hatt flere kilder til opplysninger om de samme forholdene. Undersøkelsen bygger i stor grad på informasjon fra mappegjennomgangen, bydelenes rutiner og prosedyrer og Barne- og familieetatens kartlegginger og utredninger av etatens arbeid på fosterhjemsfeltet. Informasjonen som ble innhentet gjennom intervjuene, ble i hovedsak brukt for å belyse informasjon om forhold som ikke var nedskrevet, og som et supplement til dokumentene. Vi har i så stor grad som mulig kryssjekket informantutsagn på tvers av reviderte og opp mot dokumentasjon. Intervjuer er verifisert av dem som ble intervjuet, og faktabeskrivelsen er verifisert av virksomhetene i undersøkelsen.

Det er løpende i faktabeskrivelsen synliggjort hvilke kilder og hvilken type informasjon som utgjør grunnlaget for beskrivelsen, og som således utgjør grunnlaget for våre vurderinger.

Rapporten har vært underlagt intern kvalitetssikring i Kommunerevisjonen.

Samlet sett mener vi at faktabeskrivelsen gir et tilfredsstillende pålitelig og gyldig grunnlag for våre vurderinger, konklusjoner og anbefalinger.

⁷ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13292652-1535640780/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Etater%2C%20foretak%20og%20ombud/Kommunerevisjonen/Personvernerkl%C3%A6ring%20for%20Kommunerevisjonen.pdf>

Vedlegg 3 Økonomiske rammebetingelser for fosterhjem

Forholdet mellom fosterhjemmet og omsorgskommunen skal reguleres i en skriftlig avtale. Når et barn plasseres i fosterhjem etter vedtak om omsorgsovertakelse, skal Barne- og familiedepartementets fosterhjemsavtale benyttes. Når et barn plasseres i fosterhjem som hjelpetiltak, skal fosterhjemsavtalen benyttes så langt den passer. Fosterhjemsavtalen regulerer blant annet økonomiske forhold som fosterhjemsgodtgjøring og dekning av andre utgifter.

I henhold til fosterhjemsavtalen skal fosterforeldrene og barneverntjenesten inngå en avtale om hvilken fosterhjemsgodtgjøring fosterforeldrene skal motta. Fosterhjemsgodtgjøringen består i utgangspunktet av to deler: grunnstøtte (tidligere arbeidsgodtgjøring) og utgiftsdekning. KS utarbeider årlige veiledende satser for arbeidsgodtgjøring og utgiftsdekning i fosterhjem, se tabell 1 og 2. Satsene har virkning fra 1. juli hvert år.

Tabell 1 Veiledende KS-satser for fosterhjem per oktober* 2022

Alder	Utgiftsdekning	Grunnstøtte	Samlet godtgjøring
0–5 år	6161	9383	15 544
6–10 år	7647	9383	17 030
11–14 år	8360	9383	17 744
15 år og eldre	9074	9383	18 457

Note: Tall fra KS' internettsider. Arbeidsgodtgjøring het fra og med 1. januar 2022 grunnstøtte. Grunnstøtten er lik grunnbeløpet i folketrygden.

*Det ble gjennomført en tilleggsjustering av satsene fra oktober 2022 på grunn av sterk prisvekst.

Tabell 2 Veiledende KS-satser for fosterhjem per juli 2021

Alder	Utgiftsdekning	Arbeidsgodtgj.	Samlet godtgjøring
0–6 år	5656	8867	14 523
6–11 år	7020	8867	15 887
11–14 år	7675	8867	16 542
15 år og eldre	8330	8867	17 197

Note: Tall fra KS' internettsider

Tabell 1 og 2 viser veiledende KS-satser for fosterhjem i 2021 og 2022. KS-satsene skal i henhold til fosterhjemsavtalen utbetales til ordinære fosterhjem. Ordinære fosterhjem kan i tillegg til fosterhjemsgodtgjøring i KS-satsene få økt godtgjøring til dekning av utgiftene knyttet til barnets omsorg, eksempelvis til reiseutgifter for samvær med biologiske foreldre. Fosterhjemmet kan også i samråd med omsorgskommunen/omsorgsbydelen få økt grunnstøtte eller frikjøp fra arbeid for barn med vedvarende og omfattende omsorgsbehov.

Bufdir har på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet utarbeidet faglige anbefalinger til en standardisering av økonomiske rammevilkår for de ordinære fosterhjemmene, gjeldende fra 1. januar 2022. Modellen besto av

- fast grunnstøtte, utgiftsdekning og barnetrygd
- standardiserte perioder for frikjøp den første perioden etter at barnet har flyttet inn
- kriterier for frikjøp utover den første perioden

Oppdraget som familiehjem er et fulltidsoppdrag, og hjemmene tegner en treårig oppdragsavtale med Bufetat, Barne- og familieetaten eller en privat leverandør.

Arbeidsgodtgjørelsen for familiehjem i Bufetat ble beregnet individuelt med basis i blant annet ansiennitet, og godtgjøringen utgjorde minimum 4,3 ganger grunnbeløpet i folketrygden. Det foreligger ikke offentlig tilgjengelig informasjon om minimum godtgjøring for familiehjemmene til ulike private leverandører eller Barne- og familieetaten. Familiehjem har i motsetning til ordinære fosterhjem rett til avlastning, friperioder, ferie og pensjon.

Regnskapsrevisjonen gjennomførte høsten 2022 en kartlegging av bydelenes rutiner og system for å oppdatere KS-satsene for oppdragstakere på fosterhjemsområdet. Kartleggingen viste at grunnlaget for utbetaling, herunder KS-satser eller lønnstrinn, ble lagt inn i HR-systemet manuelt per oppdragstaker av bydelene. Regnskapsrevisjonen påpekte at oppdateringen ikke gjøres sentralt, og at dette kan gi økt risiko for feilutbetalinger. Regnskapsrevisjonen gjennomførte også høsten 2022 en stikkprøvekontroll av totalt 73 utbetalinger i samtlige bydeler. Kontrollen avdekket ikke vesentlige avvik, men det ble for enkelte bydeler avdekket svakheter ved de manuelle rutinene som hadde resultert i feilutbetalinger. Svakheterne ble tatt med opp med den enkelte bydelen.

Kommunerevisjonen anbefalte på bakgrunn av kontrollen at det gjøres en vurdering av muligheten for sentral oppdatering av satser for å redusere risikoen for feilutbetalinger.

Vedlegg 4 Uttalelse fra Byråd for oppvekst og kunnskap

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Unntatt offentlighet
Offl. § 5 andre ledd

Deres ref.:
22/589 - 60

Vår ref. (saksnr.):
22/3935 - 5

Saksbeh.:
Mariam Fulger, 477 00 541

Dato:
02.05.2023

Vedrørende rapport til uttalelse - Rekruttering og oppfølging av fosterhjem

Jeg viser til brev fra Kommunerevisjonen av 03.04.2023 der byråden for oppvekst og kunnskap bes om skriftlig tilbakemelding på Kommunerevisjonens rapport om rekruttering og oppfølging av fosterhjem. Undersøkelsen omfatter to Oslo-bydeler og Barne- og familieetaten.

Kommunerevisjonen ber om svar på åtte spørsmål. Jeg gir mitt svar under hvert spørsmål.

1. Har informasjonen om prosjektets hensikt vært tilstrekkelig klar?

Informasjonen om prosjektet hensikt har vært tilstrekkelig klar.

2. Har byråden kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Jeg anser prosjektets metode, anvendte kilder og data som relevante for undersøkelsen.

3. Har byråden kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Jeg mener at revisjonskriteriene er relevante for undersøkelsen. Jeg kunne ønsket at Kommunerevisjonen også hadde revidert bydelenes rekruttering av fosterhjem, da særlig i familie og nære nettverk.

4. Hva er byrådets samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

Min byrådsavdeling har gått gjennom rapporten. Vi anser undersøkelser som dette som viktige og nyttige, da de gir oss innsikt i kvaliteten på arbeidet ved våre tjenestesteder. Rapporten er et bidrag til videre utviklingsarbeid på fagområdet og i tjenestene.

5. Vil byråden vurdere eller iverksette tiltak på bakgrunn av rapporten og Kommunerevisjonens anbefalinger?

Byrådsavdelingen vil følge opp Kommunerevisjonens anbefalinger i styringsdialogen med Barne- og familieetaten vedrørende behov for forbedringsarbeid knyttet til rekruttering av fosterhjem. Etaten leverer

 Oslo kommune
Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Besøksadresse:
Rådhuset
Postadresse:
Rådhuset, 0037 OSLO

Telefon: 21 80 21 80
postmottak@byr.oslo.kommune.no
Org. Nr.: 974767597
oslo.kommune.no

en rapport om kommunens oppfølging av regjeringens fosterhjemsstrategi 2021 -2055, våren 2023. Konkrete tiltak for å sikre at oppfølgingen av barn i fosterhjem er systematisk og planmessig forventes foreslått i denne leveransen. Tiltakene vil bli nøye vurdert, i dialog med BFE.

6. Dersom tiltak vil iverksettes; hvilke tiltak og hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av aktuelle tiltak?

Jeg forutsetter at bydelene og Barne- og familieetaten igangsetter arbeidet med å følge opp anbefalingene i rapporten umiddelbart.

7. Oppfattes rapporten som nyttig for byråden? Oppgi begrunnelse hvis dette ikke allerede har fremkommet som svar på ovenstående spørsmål.

Rapporten oppfattes som nyttig og informativ.

8. Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?

Rapportens oppbygning og språkbruk vurderes som tilfredsstillende.

Med vennlig hilsen

Sunniva Holmås Eidsvoll

byråd

Vedlegg 5 Uttalelse fra Bydel Nordstrand

Bydel Nordstrand

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Unntatt offentlighet
Offl. § 5 første ledd

Deres ref.:
22/589-59

Vår ref. (saksnr.):
22/89622 - 7

Saksbeh.:
Ingrid Eugenie Kjølstad Næss,

Dato:
28.04.2023

Rapport til uttalelse - Rekruttering og oppfølging av fosterhjem

1. Har informasjonen om prosjektets hensikt vært tilstrekkelig klar?

Ja

2. Har Bydel Nordstrand kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Kommunerevisjonens tidspunkt for innhenting av data for 2022 ble gjennomført før utgangen av året. Det fremsto da som at barneverntjenesten ikke hadde gjennomført alle oppfølgingsbesøk og tilsynsbesøk. Dette medførte et behov for ettersending av data.

3. Har Bydel Nordstrand kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Nei

4. Hva er Bydel Nordstrands samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

Anbefalingene synes å være i tråd med at barneverntjenesten skal følge lover og forskrifter uten unntak. Barneverntjenestens samlede vurdering er at det kan fremstå uhensiktsmessig i de tilfeller det ikke er behov. For eksempel krav om opplæring av fosterhjem rekruttert fra familie når fosterhjemmet har mottatt tett oppfølging fra psykologspesialist fra RVTS og veileder fra BFE helt fra start. Videre vurderes det at det

Besøksadresse:
Langbølgen 1, 1150 Oslo,
Postadresse:
Postboks 98 Nordstrand, 1112 OSLO

Telefon: 21802180
postmottak@bns.oslo.kommune.no
Org. nr.: 970534679
oslo.kommune.no

burde være rom for at barneverntjenesten selv kan vurdere behovet for arbeidsplaner i hver enkelt sak. Dette gjelder spesielt de barna som ikke har behov for oppfølging utover ordinær omsorg i fosterhjem.

5. Vil Bydel Nordstrand vurdere eller iverksette tiltak på bakgrunn av rapporten og Kommunerevisjonens anbefalinger?

Ja

6. Dersom tiltak vil iverksettes; hvilke tiltak og hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av aktuelle tiltak?

Innhenting av brukererfaringer:

Barneverntjenesten vil utarbeide en brukerundersøkelse på Forms.
Dette påbegynnes høsten 2023 og sendes ut i begynnelsen av 2024.
Vil gjennomføres årlig.

Gjennomgang av fosterhjemsavtalen:

Barneverntjenesten gjennomgår fosterhjemsavtalen med fosterhjemmene en gang per år.
Arbeidet er påbegynt.
Dokumentering av gjennomgangen i referat fra oppfølgingsbesøk.

Vurdering av barnets behov for oppfølgingsbesøk utover minstekravet:

Barneverntjenesten vil vurdere barnets og fosterhjemmets behov etter hvert oppfølgingsbesøk og justere deretter.
Iverksettes umiddelbart.
Dokumenteres i referat.

Evaluerings og endring av omsorgsplaner:

Vil evalueres årlig og endres ved behov.
Iverksettes umiddelbart.
Dokumenteres i referat fra oppfølgingsbesøk og eventuelt ny omsorgsplan.

Sikre at fosterforeldrene får nødvendig opplæring:

Dette sikres gjennom BFE sitt opplæringsprogram og vil være et krav for å bli godkjent som fosterhjem.

7. Oppfattes rapporten som nyttig for Bydel Nordstrand? Oppgi begrunnelse hvis dette ikke allerede har fremkommet som svar på ovenstående spørsmål.

Ja. Det er nyttig at barneverntjenesten sitt fosterhjemsarbeid blir kontrollert og vurdert slik at vi kan sikre god oppfølging og omsorg for barna.

8.Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?

OK

Med vennlig hilsen

Ingrid Eugenie Kjølstad Næss
konstituert barnevernleder

Randi Engh
teamleder

Kopi til:
Hanne Sommerfelt
Mariam Fulger

Mottakere:
Kommunerevisjonen

Fredrik Selmers vei 3

0663

OSLO

Vedlegg 6 Uttalelse fra Bydel Sagene

Bydel Sagene

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Deres ref.:
22/589 - 58

Vår ref. (saksnr.):
22/89671 - 8

Saksbeh.:
Hilde Marie Myrvold,

Dato:
03.05.2023

Rapport til uttalelse: Rekruttering og oppfølging av fosterhjem

Vedlagt følger bydel Sagenes uttalelse vedr. kommunerevisjonens rapport.

Med vennlig hilsen

Morten Sanden
bydelsdirektør

Hilde Marie Myrvold
enhetsleder

Vedlegg
Tilbakemelding rapport

Mottakere:
Kommunerevisjonen

Fredrik Selmers vei 3

0663

OSLO

 Oslo kommune
Bydel Sagene
Barneverntjenesten

Besøksadresse:
Thorvald Meyers gate 7, 0555 Oslo,
Postadresse:
Postboks 4283 Nydalen, 0401 OSLO

Telefon:
postmottak@bsa.oslo.kommune.no
Org. nr.: 974778726
oslo.kommune.no

REKRUTTERING OG OPPFØLGING AV FOSTERHJEM, UTTALELSE VEDR. RAPPORT FRA KOMMUNEREVISJONEN

Innledende kommentarer

Bydelen vil kommentere innholdet i rapporten og det som framkommer. Vi vil til slutt besvare spørsmålene som er stilt fra kommunerevisjonen. Spørsmål 5 og 6 besvares under et punkt.

Perioden undersøkelsen omfattet, var en svært krevende periode for Sagene barneverntjeneste. Store deler av omsorgsteamet er nå byttet ut, og barneverntjenesten er i gang med å rekruttere til de to siste stillingene. Vi regner med at nytt team vil være fulltallig innen 01.09. Etter dette skal alle rutiner knyttet til dette fagområdet gjennomgås og revideres. De vil også bli lagt inn i EQS.

Situasjonen med mangel på fosterhjem vurderes som alvorlig og bekymringsfull. Det er en forutsetning når barneverntjenesten tar barn ut av hjemmet at de samlet sett får en bedre omsorgssituasjon. Dette kan for øyeblikket være vanskelig. Utviklingen med økt samvær med biologisk familie for plasserte barn og unge, gjør at behovet for fosterhjem i geografisk nærhet øker. Det betyr at det er stort behov for fosterhjem i eller i nærheten av Oslo.

Barne – og familieetaten kan i liten grad tilby spesialiserte fosterhjem i kommunal regi, og det foreligger heller ikke kompetansekrav til disse fosterhjemmene. Det betyr at kommunen er avhengig av de private leverandørene av familiehjem. Det er i utgangspunktet liten forskjell på kvalitet hos et ordinært fosterhjem og et familiehjem, og det er heller ikke knyttet krav til særskilte kvalifikasjoner hos disse hjemmene. Familiehjemmene som formidles i regi av private leverandører får i noen grad tettere oppfølging enn et ordinært fosterhjem. Dette er imidlertid en kostnadskrevende og lite hensiktsmessig løsning på utfordringene. Bydelen vil derfor oppfordre til at det rekrutteres flere spesialiserte fosterhjem i kommunal regi, og at det stilles krav til hvilken særskilt kompetanse disse hjemmene skal ha.

Svar på stilte spørsmål

1. Informasjonen om prosjektets hensikt har vært tilstrekkelig klar
2. Når det gjelder metode vurderes det som en svakhet at man i undersøkelsen har snakket med få fosterhjem og barn og unge som bor i disse hjemmene.
3. Vi har ikke kommentarer til revisjonskriteriene.
4. Bydelens samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger er at disse vil være nyttige i videre utviklingsarbeid i tjenesten, og forhåpentligvis også når det gjelder utviklingsarbeid på hele dette fagområdet.
5. Ja, bydelen vil iverksette tiltak på bakgrunn av rapporten og kommunerevisjonens anbefalinger.

Arbeidsplaner: Dette er tjenesten i gang med. Det har ikke vært et lovkrav før vi fikk ny lov 01.01.23, og det foreligger heller ikke noen mal for slike planer i barneverntjenestens fagsystem Familia. Alle bydelene vil i løpet av året gå over til nytt fagsystem, og i påvente av dette vil arbeidsplaner bli utarbeidet etter mal for tiltaksplan som brukes når barn og familier mottar hjelpetiltak fra barneverntjenesten. Det er ønskelig at det foreligger en felles mal for slik arbeidsplan for barn og unge i fosterhjem i vårt fagsystem. I dag fungerer dette slik at den enkelte bydel kan få lagt inn egne maler i Fagsystemet for internt bruk. Barneverntjenesten er enig med kommunerevisjonen i at arbeidsplan vil være et viktig

verktøy for å sikre at oppfølgingen av barn og unge i ordinære fosterhjem er systematisk og planmessig.

Oppfølgingsbesøk og opplæring: Bydelen er fullt klar over at det i 2022 forelå enkelte mangler når det gjelder krav til oppfølgingsbesøk. Forklaringen på dette handler om sykefravær og arbeidsbelastning. Vi regner imidlertid ikke med at dette vil være en utfordring framover i det nye teamet. Bydelen vil også sikre at vurderinger knyttet til behovet for antall oppfølgingsbesøk dokumenteres i barnets sak, og kontrollen av dette vil implementeres i tjenestens internkontrollsystem.

Det samme vil vi gjøre for å sikre at det foreligger dokumentasjon på nødvendig opplæring av fosterhjemmet. Det hender at barn plasseres på kort varsel bl.a. i slekt og nettverk, og slik opplæring vil da komme i etterkant av at barnet er plassert. For at dette ikke skal ta for lang tid, er det viktig at Barne- og familieetaten tilbyr slik opplæring fortløpende. I dag risikerer disse familiene å måtte vente i 6 mnd. på nødvendig grunnopplæring.

Brukererfaringer: Som nevnt i rapporten har bydelen egne erfaringskonsulenter, og vi har også erfaringskonsulenter som har en historie med å ha bodd i fosterhjem. Bydelen er usikker på hvordan vi skal systematisere dette arbeidet bedre. Det gjelder også systematisk bruk av erfaring fra fosterforeldre og biologiske foreldre. Bydelen har valgt å ikke innlemme unge i fosterhjem i bydelens brukerundersøkelse. Dette fordi vi ikke vil kunne sikre anonymitet. Det er derfor et spørsmål om det ikke ville være mer hensiktsmessig om Barne- og familieetaten fikk delegert ansvar for å gjennomføre slike brukerundersøkelser for alle bydelene. Vi vil imidlertid også selv se på hvordan vi internt kan løse denne utfordringen, men det er ikke grunn til å tro at vi vil kunne komme i gang med dette arbeidet før i 2024.

Rutiner: Bydelen vil i løpet av høsten gjennomgå og revidere alle våre rutiner knyttet til dette fagområdet, og vurdering og dokumentasjon av fosterforeldrenes behov for veiledning vil innarbeides i rutinen og kontroll av dette innarbeides i tjenestens internkontrollsystem.

7. Rapporten oppleves som nyttig til tross for at enkelte av problemstillingene og utfordringene allerede er kjent for tjenesten.
8. Bydelen har ingen kommentarer til oppbygning og språkbruk.

Vedlegg 7 Uttalelse fra Barne- og familieetaten

Barne- og familieetaten

kommunerevisjonen Oslo kommune
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Deres ref.:
22/589

Vår ref. (saksnr.):
22/53355 - 10

Saksbeh.:
Anne Mai Ljones Fjulsrud, 48 10 30 08

Dato:
12.04.2023

Uttalelse fra Barne- og familieetaten: Revisjonsrapport om rekruttering og oppfølging av fosterhjem

Høsten 2022 og vinteren 2023 har kommunerevisjonen undersøkt Barne- og familieetatens arbeid med rekruttering av fosterhjem og Bydel Nordstrands og Bydel Sagenes arbeid med oppfølging av fosterhjem. Barne- og familieetaten fikk den 3. april oversendt rapport til uttalelse, med frist 2. mai. Kommunerevisjonen har bedt etaten besvare åtte spørsmål.

Vi takker for revisjonen. Flere av kommunerevisjonens funn er i samsvar med etatens egne – blant annet i vårt kunnskapsgrunnlag om rekruttering.

Overordnet ønsker vi å påpeke at Barne- og familieetatens rekrutteringsarbeid bygger på føringer og kvalitetsambisjoner som følger av den nasjonale fosterhjemsstrategien. Rekrutteringsarbeidet har høy prioritet i etaten. Arbeidet er forankret i vårt tildelingsbrev og operasjonalisert og fulgt opp i etatens virksomhetsplan.

Vi har allerede ved kommunerevisjonens presentasjon av revisjonskriteriene, i tidlig fase av arbeidet, pekt på at revisjonskriterienes utforming har avgrenset undersøkelsen på en måte som kan gi et fragmentert og ikke tilstrekkelig nyansert og bilde av kommunens rekrutteringsarbeid.

 Oslo kommune
Barne- og familieetaten

Besøksadresse:
C.J. Hambros plass 2
Postadresse:
Postboks 6726 St Olavs plass, 0164
OSLO

Telefon: +47 21 80 21 80
postmottak@bfe.oslo.kommune.no
Org. nr.: 976819896
oslo.kommune.no

Svar på spørsmål fra Kommunerevisjonen

1. Har informasjonen om prosjektets hensikt vært tilstrekkelig klar?

Svar: Ja.

2. Har Barne- og familieetaten kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Svar: Ja. Etaten stiller spørsmål ved Kommunerevisjonens valg av informanter. Kommunerevisjonen har ikke gjennomført intervjuer på ledernivå i etaten. Vi er særlig opptatt av at mellomledernivået, som har enda mer oversikt og kunnskap om sammenhengene i oppgaveløsningen, enn den enkelte saksbehandler, ikke er intervjuet. Disse informantene ville etter vår vurdering bidratt til å nansere og berike den samlede informasjonen som revisjonen har innhentet.

3. Har Barne- og familieetaten kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Svar: Ja. Etaten har siden presentasjon av revisjonskriteriene tidlig i prosessen særlig poengtert viktigheten av å

- a. se utfordringer med rekruttering av fosterhjem i Oslo kommune i sammenheng med situasjonen nasjonalt, og tilpasse konklusjoner og anbefalinger deretter
- b. revidere organiseringen av fosterhjemsfeltet i kommunen i stort, og ikke bare begrenset til arbeidet som gjøres i etaten og to enkeltbydeler, som etter vårt skjønn ikke gir et representativt bilde av bydelens samlede arbeid
- c. revidere rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk (se nærmere omtale under)

Nærmere omtale av punkt c:

I forordet står det at «rapporten er et resultat av en forvaltningsrevisjon om Oslo kommunes rekruttering og oppfølging av fosterhjem». Barne- og familieetaten har siden første kontakt med Kommunerevisjonen stilt spørsmål ved revisjonskriterienes avgrensning mot rekrutteringsarbeidet som gjøres i bydelene. Nylige lovendringer innebærer at kommunens plikt til å søke i familie og nettverk er skjerpet. Undersøkelsens verdi svekkes ved at rekruttering i familie og nettverk ikke er inkludert.

Det økte fokuset på plikten til å rekruttere i familie og nære nettverk medfører at BFE har rettet mer oppmerksomhet mot å støtte bydelene i deres rekrutteringsarbeid gjennom utvikling av faglige verktøy, prosessbeskrivelser, veiledning, osv. Dette er ikke omtalt i rapporten, men er helt sentralt når man skal undersøke hvordan rekrutteringsarbeidet har endret seg både i Oslo kommune og nasjonalt.

Når rapporten for eksempel refererer tall for måloppnåelse som kun har fokus på rekruttering utenfor familie og nettverk, uten å ta hensyn til at større deler av behovet

dekkes gjennom lokal rekruttering, kan man få inntrykk av at måloppnåelsen samlet er langt dårligere enn det som faktisk er tilfellet. Man kunne for eksempel supplert med tall som viser antall barn som venter på fosterhjem over tid, for å forstå at behov i større grad dekkes lokalt nå, sammenliknet med for bare noen få år siden.

Vi har også stilt spørsmål ved Kommunerevisjonens forståelse av rekrutteringsbegrepet underveis i revisjonsarbeidet, med hensyn til at rekruttering er et videre begrep enn som forstått i rapporten. Faglig brukes begrepet om hele prosessen knyttet til fosterhjemmets forløp.

4. Hva er Barne- og familieetatens samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

Svar: Rapporten peker på flere positive funn som man kunne vektlagt mer i en helhetlig vurdering av kvaliteten på etatens rekrutteringsarbeid. Rapporten kunne også med fordel løftet fram det generelle utfordringsbildet knyttet til å rekruttere fosterhjem både i Oslo kommune og nasjonalt.

5. Vil Barne- og familieetaten vurdere eller iverksette tiltak på bakgrunn av rapporten og Kommunerevisjonens anbefalinger?

Svar: Kommunerevisjonens to anbefalinger til etaten er generelle. Vårt eget kunnskapsgrunnlag og prosesskartlegging inneholder en rekke tiltak som etaten jobber med å iverksette. Vi vurderer at Kommunerevisjonens anbefalinger er i tråd med disse tiltakene.

Som beskrevet i rapporten har innsatsen blitt vesentlig styrket siden høsten 2022, og vi ser behov for å opprettholde og fortsatt styrke det strategiske og utviklingsmessige arbeidet. Etaten gjennomførte en omorganisering i 2020. Omorganiseringens hensikt var blant annet å styrke fosterhjemsarbeidet i etaten. Vi har det siste halve året jobbet med å evaluere effekten av omorganiseringen, og utreder nå korrigerende tiltak får å oppnå bedre effekt av organiseringen. Videre følger vi også opp tiltakene i vårt eget kunnskapsgrunnlag på fosterhjemsområdet. Vi er særlig opptatt av å avstemme denne oppfølgingen med Oslo kommunes oppfølging av Kvalitetsreform barnevern Oslo og tilhørende tiltak på fosterhjemsområdet.

Etaten jobber for tiden også med å styrke styringsinformasjon og informasjonsflyt på fosterhjemsområdet, blant annet ved å styrke styringsdialogen.

6. Dersom tiltak vil iverksettes; hvilke tiltak og hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av aktuelle tiltak?

Svar: Vi viser til punkt fem.

7. Oppfattes rapporten som nyttig for Barne- og familieetaten? Oppgi begrunnelse hvis dette ikke allerede har fremkommet som svar på ovenstående spørsmål.

Svar: Dette er et komplekst felt som med god grunn revideres. Vi vurderer derfor revisjonen som viktig. For øvrig viser vi til kommentarene over.

8. Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?

Svar: Rapporten fremstår som lettlest og godt strukturert.

Med vennlig hilsen

Lennart Hermann Hartgen
konst. direktør

Iben Schier Van Den Berg
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent og ekspedert elektronisk

Oslo

Oslo Kommune
Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 Oslo

Tel. +21 80 21 80

Rapport 11/2023

**Du finner mer informasjon om
Kommunerevisjonen og våre rapporter på:**
www.krv.oslo.kommune.no